

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА АДА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АДА**

Председник Скупштине Општине: _____
Арон Чонка

Број: 950-1/2008-01

Дана: 16.12.2008.

**ПРОСТОРНИ ПЛАН
ОПШТИНЕ АДА**

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ - НОВИ САД

Е - 2220

ОДГОВОРНИ ПЛАНЕР

ДИРЕКТОР

Смиљка Протић, дипл.инж.арх.

Перица Манојловић, дипл.инж.саоб.

Нови Сад, децембар 2008. године.

НАЗИВ
ДОКУМЕНТАЦИЈЕ: ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ АДА

НАРУЧИЛАЦ: СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АДА

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ: Золтан Билицки

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ
ПЛАНА: ЈП Завод за урбанизам Војводине, Нови Сад
Железничка 6/III

ДИРЕКТОР: Перица Манојловић, дипл.инж.саобр.

Е – БРОЈ: 2220

ОДГОВОРНИ
ПЛАНЕР: Смиљка Протић, дипл.инж.арх.

СТРУЧНИ ТИМ: Ангелина Богојевић, дипл.инж.арх.
Милко Бошњачић, инж.геод.
Бранислав Вукадиновић, дипл.инж.саобр.
мр Оливера Добривојевић, дипл.прос.планер
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Тамара Зеленовић Васиљевић, дипл.биол.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.ецц.
Зоран Кордић, дипл.инж.саор.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.
Смиљка Протић, дипл.инж.арх.
Зорица Санадер, дипл.инж.електр.
Оливера Његомир, дипл.мат.
Елеонора Апро, дипл.инж.арх.
Драган Морача, арх.техн.
Радојка Мишић, арх.техн.
Драгана Матовић, оператер
Аљоша Дабић, копирант

КОНСУЛТАЦИЈЕ И
САРАДЊА: Жељко Берић, дипл.инж.мелио.
Дејан Петровић, дипл.инж.шум.

А.Д. "ПРОСТОР" АДА

САДРЖАЈ

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД	1
I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	4
1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	4
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА	4
3. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ И МЕЃУОПШТИНСКА САРАДЊА	8
4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ СА ОЦЕНОМ, ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА	10
4.1. Положај	10
4.2. Природни услови	11
4.3. Становништво	19
4.4. Привредне делатности	24
4.5. Историјски развој, просторна организација, опремљеност насеља, услугне делатности и организација јавних служби	35
4.6. Инфраструктурни системи	41
4.7. Заштићена природна добра	47
4.8. Непокретна културна добра	48
4.9. Заштита животне средине	50
4.10. Потенцијали и ограничења подручја	52
II. ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА	53
1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА	53
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА	54
III. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА	61
1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	61
2. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ	62
3. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	62
3.1. Пољопривреда	62
3.2. Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило	66
3.3. Лов и ловна подручја	67
3.4. Индустрија	68
3.5. Туризам	69
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ	69
5. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	71
5.1. Саобраћајна инфраструктура	71
5.2. Водопривредна инфраструктура	73
5.3. Енергетска инфраструктура	80
6. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА	83
7. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	84
8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	85
9. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ	86
10. ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА	88
IV ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА	90
1. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА ОПШТИНЕ	90
2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊЕ У АТАРУ	92

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПРОСТОРА У ОКВИРУ ГРАЂЕВИНСКОГ РЕОНА НАСЕЉА ОПШТИНЕ АДА.....	113
4. УСЛОВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	143
5. ОСНОВЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ РЕЂЕЊА.....	143

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....143

1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА.....	144
2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА.....	150
3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА.....	150
4. ПРЕДЛОГ УГОВОРА О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА.....	151

VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....152

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Ред. број	Назив карте	Размера
Реферална карта 1.	Намена простора	1 : 50 000
Реферална карта 2.	Мрежа насеља, функција, јавне службе, туристички локалитети и инфраструктурни системи	1 : 50 000
Реферална карта 3.	Природни ресурси и рурална подручја, заштита животне средине и природних и културних добара	1 : 50 000
Карта 4.	Намена простора, мрежа насеља, функционална усмереност, јавне службе, инфраструктурни системи, природни ресурси, заштита животне средине, природних и културних добара (синтезна карта)	1 : 50 000

Списак табела, карти, слика и графикана

Табеле:

Табела бр. 1: Основне карактеристике бунара на подручју општине Ада	14
Табела бр. 2: Типови земљишта на територији општине Ада	17
Табела бр. 3: Кретање укупног броја становника	20
Табела бр. 4: Миграциона кретања	20
Табела бр. 5: Структура становништва по великим добним групама	21
Табела бр. 6: Остале старосне структуре	21
Табела бр. 7: Радни контингент и активно становништво	21
Табела бр. 8: Пољопривредно становништво	22
Табела бр. 9: Лица са личним приходом и издржавана лица	22
Табела бр. 10: Неписмено становништво	22
Табела бр. 11: Структура становништва старијег од 15 година према школској спреми	23
Табела бр. 12: Број домаћинстава	23
Табела бр. 13: Просечна величина домаћинстава	23
Табела бр. 14: Степен развијености општине, према одређеним показатељима	26
Табела бр. 15: Народни доходак, по делатностима, 2005.	28
Табела бр. 16: Народни доходак, по облицима својине, 2005.	28
Табела бр. 17: Структура коришћења земљишта по категоријама	29
Табела бр. 18: Шуме и шумско земљиште у КО општине Ада	31
Табела бр. 19: Стамбени фонд по насељима	40
Табела бр. 20: Карактеристике система за одводњавање на подручју општине Ада	42
Табела бр. 21: Основне карактеристике црпних станица које се налазе на системима за одводњавање	42
Табела бр. 22: Основни подаци за најважније канале који су на подручју општине Ада	43
Табела бр. 23: Основни подаци за системе за наводњавање који су на подручју општине Ада	43
Табела бр. 24: Постојеће стање међумесних кабловских релација на територији општине Ада	47
Табела бр. 25: Планирани број становника, домаћинстава и просечна величина домаћинстава по насељима	62
Табела бр. 26: Биланс намене простора	89
Табела бр. 27: Објекти у саставу гасовода	107
Табела бр. 28: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката	108
Табела бр. 29: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката	140
Табела бр. 30: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката	141
Табела бр. 31: Основе за спровођење планских решења	143
Табела бр. 32: Планирани оптички каблови на територији општине Ада	146

Карте:

- Карта 1.** Просторни план Републике Србије - Положај насеља и општине Ада у Републици Србији (иза стр. 2)
- Карта 2.** Положај општине Ада у саобраћајној мрежи АПВ (стање 2007.) (иза стр. 10)
- Карта 3.** Просторне целине и основне категорије коришћења земљишта (иза стр. 88)
- Карте:** Подела на урбанистичке целине или зоне за сва насељена места Оборњача, Стеријино и Утрине (иза стр. 143)
1. План намене површина и објеката
 2. План електроенергетске, ТТ и гасне инфраструктуре
 3. План водопривредне инфраструктуре
 4. План саобраћајне инфраструктуре са елементима нивелације

Слике:

- Слика бр. 1:** Региони Србије, Мађарске у Румуније 8
- Слика бр. 2:** Прегледна геолошка карта Војводине 12
- Слика бр. 3:** Хидрогеолошка карта Војводине 15
- Слика бр. 4:** Сеизмолошка карта за повратни период од 200 год. 16
- Слика бр. 5:** Педолошка карта за општину Ада 19
- Слика бр. 6:** Запосленост 2005. година 25
- Слика бр. 7:** Народни доходак по становнику за 2005. годину 26
- Слика бр. 8:** Зона кућа за одмор у КО Мол.....101

Графикони:

- Графикон бр. 1:** Кретање укупног броја становника 1948. и 2002. године 20
- Графикон бр. 2:** Кретање укупног броја домаћинстава 1948. и 2002. година 23
- Графикон бр. 3:** Кретање укупног броја становника и домаћинстава од 1948.-2002. године..... 24

На основу члана 21. став 2. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 47/2003 и 34/2006) и члана 20. став 1. тачка 2. и 11. и члана 32. став 1. тачка 5. Закона о локалној самоуправи ("Службени лист Републике Србије", бр. 129/07) члана 5. и члана 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени лист Републике Србије", бр. 135/04) члана 27. Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени лист Републике Србије", бр. 60/03) члана 15. став 1. тачка 2. и 11. и члана 41. став 1. тачка 6. Статута општине Ада ("Службени лист општине Ада", број 27/08), Скупштина општине Ада на седници одржаној 16.12.2008. године доноси:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ АДА

УВОД

Изради Просторног плана општине Ада до 2025. године приступило се на основу Одлуке о изради Просторног плана општине Ада до 2025. године ("Службени лист општине Ада", број 12/05.), чији је саставни део Програм за израду Просторног плана општине Ада.

Послови израде Просторног плана поверени су ЈП "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад.

Израда овог документа представља континуитет у планирању, јер је за простор општине Ада рађен Просторни план ("Службени лист општине Ада", број 4/86).

Приликом израде **Просторног плана општине Ада**, као и претходно урађене **Стратегије развоја планског подручја**, основе су биле:

- интерпретације резултата анализе постојеће документације за планско подручје по различитим областима;
- опис стања, потенцијала и ограничења на планском подручју;
- предлог основних и посебних циљева;
- предлог основних правила коришћења, уређења, заштите и развоја планског подручја;

- могућност решавања конфликта у простору на принципима одрживог развоја;
- смернице за избор приоритета и приоритети развоја.

Правни основ за израду Просторног плана је:

Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" број 47/03 и 34/06), којим је прописано да се "Просторни план општине доноси за подручје општине", и Правилник о садржини и изради планских докумената ("Сл. гласник РС", бр. 60/2003).

Просторно планска решења ће бити усклађена са:

- Просторним планом Републике Србије ("Службени гласник РС", број 13/96),
- Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", број 62/2006),
- Законом о водама ("Службени гласник РС", број 46/91, 53/93 и 54/96),
- Законом о јавним путевима ("Службени гласник РС", број 101/05),
- Законом о железници ("Службени гласник РС", број 18/05),
- Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04),
- Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Законом о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Законом о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95);
- Законом о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 116/07);
- Законом о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95);
- Законом о републичком сеизмолошком заводу ("Службени гласник РС", бр. 71/94);
- Законом о телекомуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/03 и 36/06);
- Законом о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 37/88);
- Законом о туризму ("Службени гласник РС", бр. 45/05);
- Законом о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/04);
- Законом о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр. 71/94);
- Законом о шумама ("Сл. гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93 и 54/96);
- Уредбом о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 11/2002);
- као и другим законима и прописима који регулишу услове за коришћење и изградњу у простору.

У овај План уграђене су смернице и стратешка опредељења из следећих докумената Владе Републике Србије:

- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 21/2007);
- Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у Републици Србији 2003-2008 године (РС, Министарство за привреду и приватизацију, 2003.);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 91/06);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 59/06);
- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 78/05)
- Одлука о стратегији "Основни правци технолошког развоја АПВ" ("Службени лист АПВ" бр. 4/07);
- Стратегија развоја енергетике Савезне Републике Југославије до 2020. године са визијом развоја до 2050. године ("Службени лист СРЈ", бр. 5/97.);
- Стратегија развоја енергетике РС до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 44/05);
- Програм остваривања стратегије развоја енергетике РС до 2015. за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 71/07);
- Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године ("Службени гласник РС", бр. 99/06);
- Национална стратегија управљања отпадом (2005.).

Такође у овај План уграђене су смернице и стратешка опредељења из Програма и смерница ЕУ: IPA (Instrument for Pre-accession Assistance), успостављен Регулацивом Европског савета бр. 1085/2006 од 17. јула 2006., као и из Споразума о формирању Еврорегије Дунав-Криш-Мориш-Тиса, као и Нацрт декларације о сарадњи у вези са сливом реке Тисе (Љубљана, 16. септембар 2003. Европска конференција министара за регионално планирање ЦЕМАТ).

Као једна од полазних основа у изради Просторног плана општине Ада посебно у делу избор приоритета развоја коришћена је Стратегија развоја општине Ада 2005-2008-2012. (Нацрт), март 2006.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Просторног плана општине Ада одређен је површинама територија целих катастарских општина административне општине Ада, укупне површине од око 227 km² или 22705,9775 ha. У обухвату је пет насеља.

Општина Ада састоји се од четири катастарске општине: КО Ада, КО Мол, КО Утрине и КО Оборњача. Насеље Стеријино је у оквиру КО Ада.

Граница подручја обухваћеног израдом Просторног плана општине Ада (у даљем тексту: План), утврђена је Одлуком о изради Просторног плана општине Ада ("Службени лист општине Ада", број 12/05) и доноси се за подручје општине састављено од четири катастарске општине: КО Ада, КО Мол, КО Утрине и КО Оборњача. Одлука је саставни део овог Плана.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Основни плански документи вишег реда чија се решења разрађују овим Планом је **Просторни план Републике Србије**.

У области развоја **становништва** основни циљ је равномернији територијални размештај становништва и његово интензивније обнављање, односно повећање удела млађих популација у миграционим подручјима и подручјима са високим индексом старења, путем комбинованих и усклађених мера демографске политике и политике регионалног развоја.

Просторним планом Републике Србије утврђена је хијерархијска диференцијација **мреже градова** на територији АП Војводине, где је Ада сврстана у *веће градске центре* и припада функционалном подручју *регионалног центра Суботица*.

Општина Ада се према одредбама Просторног плана Републике Србије, у области **привреде**, налази у појасу интензивног развоја трећег значаја, што ствара добре развојне могућности у наредном периоду (са перспективом да центар општине у будућности постане мали индустријски центар 1000-5000 запослених).

У области **пољопривреде** подручје општине Ада се налази у ратарско-сточарском рејону. Овај рејон поседује добре потенцијале за вођење економски ефикасне и разноврсне ратарске, повртарске и сточарске производње.

Према усвојеној стратегији развоја пољопривреде Србије и аграрног програма АП Војводине подручје општине Ада, у наредном планском периоду, остаје првенствено пољопривредни крај са даљим развојем прехранбене индустрије засноване на коришћењу сировина из окружења.

У оквиру развоја **туризма** и организације туристичког простора на територији Републике Србије, Просторним планом Републике Србије су утвђене туристичке зоне и регије, као и приоритети развоја туристичке понуде. Општина Ада се налази у северној туристичкој зони, у оквиру туристичке регије Горња Тиса. Водеће туристичке активности одвијаће се у оквиру летње рекреације као основне активности, док ће остале активности бити излетничке, наутичке, ловне, риболовне.

Такође, подручје Тисе је дефинисано као главни транзитни туристички правац међународног и националног значаја.

Према условима из Просторног плана Републике Србије, основни циљеви коришћења и уређења **шума** су:

- унапређење стања шума (превођењем изданаčkih у високе, мелиорацијом изданаčkih шума и реконструкцијом деградираних високих шума и заштитом шума у свим фазама развоја),
- повећање површина под шумама
- интензивна заштита и нега постојећих шума у свим фазама развоја
- усклађивање стања шума (превођење у оптимална стања) према дефинисаним приоритетним функцијама.

Просторним планом општине потребно је утврдити нове површине под шумама и шумским земљиштем.

Према Просторним плану Републике Србије на територији Војводине која је дефицитарна шумама, потребно је повећати степен шумовитости са садашњих 6,8% на 11%, односно за подручје Северне Бачке где је и општина Ада са 4,71% на 10,1%.

Пошумљавање се може спровести на земљиштима слабијег бонитета пољопривредног земљишта, у оквиру јаловишта, у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница и у оквиру изворишта вода.

Основни правци развоја **ловства** према Просторном плану Републике Србије су:

- Повећање бројности популације ситне и крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста (јелен, срна, дивља свиња),
- Побољшање структуре (полне и старосне) популације крупне дивљачи и квалитета трофеја,
- Очување ретких и угрожених врста и
- Успостављање оптималних стања дивљачи по врсти и броју у складу са бонитетним могућностима станишта.

Просторни план Републике Србије је својом концепцијском разрадом саобраћајне инфраструктуре простор општине Ада обухватио у **три вида саобраћаја (друмски, железнички и водни)**.

У домену друмског саобраћаја ППР Србије на простору општине Ада планира пружање основног путног правца државног пута II реда (регионалног пута) на правцу Нови Сад – Бечеј – Ада – Сента. У планском периоду он би представљао основни саобраћајни капацитет овог простора за остваривање веза са окружењем.

Просторни план Републике Србије, у домену железничког саобраћаја, планира реконструкцију и модернизацију постојеће железничке пруге, Нови Сад – Бечеј – Ада – Сента и њену оспособљеност за извршење транспортног рада по европским стандардима.

Просторни план Републике Србије у домену водног саобраћаја, на простору општине Ада, планира одвијање водног саобраћаја преко пловног пута реке Тисе, како у превозу масовних роба, тако и у домену наутичког туризма кроз оспособљавање и изградњу капацитета, али уз интегрално повезивање са осталим облицима саобраћаја у оквиру РТЦ-а у Сенти.

Остали видови саобраћаја у овом плану за општину Ада нису третирани.

Коришћење и заштита вода и водопривредна инфраструктура - Према Просторном плану Републике Србије подручје општине Ада припада регионалном систему горње Тисе за водоснабдевање. За водоснабдевање овог региона предвиђене су, поред постојећих локалних изворишта и прерађене речне воде Тисе. С обзиром на квалитет вода ове реке, посебна пажња се мора посветити начину пречишћавања ових вода. Овом систему припадају насеља у општинама Суботица, Кањижа, Нови Кнежевац, Сента, Чока, Ада, Кикинда и Нова Црња. Алтернативна решења везана су за довођење вода са веће удаљености. Подразумева се остварење међудржавне сарадње којом би се квалитет речне воде Тисе поправио или, најмање задржао на садашњем нивоу.

Предметни простор припада Бачком регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. На простору Бачке основну хидролошку мрежу чине контурни водотоци, са речним акумулацијама узводно од брана на Дунаву и Тиси, затим изграђени канали и објекти (уставе, преводнице и црпне станице вишенаменског регионалног Хидросистема ДТД) и равничарске акумулације, канали, црпне станице и уставе вишенаменског регионалног Хидросистема "Северна Бачка". Комплексном и јединственом систему природних и вештачких водотока припадају и водотоци: Бајски канал, Мостонга, Чик, Криваја, Јегричка и други, који су сви међусобно воднорежимски усаглашени.

Бачки систем ће се у будућности постепено проширивати и на северни део Бачке (подсистеми "Тиса-Палић", "Плазовић", "Телечка", "Мали Иђош" итд). Систем се реконструише (повећање проточности делова основне каналске мреже, повећање капацитета водозахвата итд), а комплетира се и са низом постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), којима се штити квалитет воде у систему. У погледу канала ДТД, да би се побољшале његове функције потребно је повећати проточност ОКМ-а. У вези с тим, повећати и капацитете захвата воде, а код гравитационих захвата предузети мере на спречавању увлачења вученог наноса у ОКМ. Такође, потребно је режим рада ОКМ-а, поред потреба корисника вода, прилагодити и потребама заштите вода.

Заштиту од поплава водама реке Тисе могуће је рационално реализовати само уз сарадњу са суседном Мађарском. Одбрамбени линијски систем је реализован, међутим, потребна је одређена доградња и повећање степена сигурности на извесним деоницама овог водотока.

Према ППР Србије са аспекта коришћења **минералних сировина** (нафта, природни гас, геотермалне воде), општина Ада спада у *високоперспективно подручје*.

Услови и смернице које се односе на развој **енергетске инфраструктуре** на основу Просторног плана Републике Србије односе се на:

- изградњу гасоводне инфраструктуре, у циљу здвољења свих корисника на предметном простору;
- рационално коришћење и штедњу необновљивих ресурса, штедњу произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине;
- смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.);
- предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд);
- коридоре основних инфраструктурних система и правила коришћења земљишта у зонама ограничења;
- с обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (енергија ветра и сунца, биомаса и биогас), имајући све време потребу за енергетско ефикасношћу;

- просторним планом Републике Србије обухваћена је преносна мрежа 220 kV и 400 kV електроенергетског система, док се мрежа од 110 kV, као и мрежа нижег напона обрађује кроз регионалне и друге просторне планове нижег нивоа.

Преносна мрежа се планира у складу са:

- сагледавањем простора потрошње електричне енергије и снаге, како укупне тако и по појединим подручјима;
- изградњом нових производних капацитета;
- резултатима студијских истраживања и дугорочног сагледавања мреже.

Имајући у виду трајање објекта преносне мреже 110 kV, 220 kV и 400kV, планира се значајни обим ревитализације делова мреже, уз уважавање свих техничких критеријума и перспективе појединих постројења.

У просторним плановима нижег реда биће резервисан простор за далеководе и постројења преносне и дистрибутивне мреже 110 kV.

Развој и унапређење **телекомуникационог система** у Републици реализоваће се у складу са просторно-функционалном територијализацијом Републике, а на основу утврђених генералних планова развоја појединих ималаца система веза. Ради ефикаснијег и бржег развоја, као и ангажовања свих потенцијалних извора финансирања, приступиће се даљој демонополизацији телекомуникационог система, изградњи нових капацитета, као што су оптички каблови, где год је то могуће, економски оправдано и у интересу Републике, а посебно код изградње транспортне мреже и магистралне кабловске дистрибутивне мреже, приступиће се заједничким улагањем појединих имаоца система и на бази усаглашених Генералних планова развоја.

У погледу осигурања простора за потребе телекомуникационог система потребно је осигурати простор за поштанске и телекомуникационе објекте у центру насеља, осигурати коридоре за телекомуникационе каблове дуж нових и постојећих путева, а посебно оних који се поклапају са магистралном мрежом. Такође је потребно осигурање простора за РР везе.

У области **заштите природних добара**, према Просторном плану Републике Србије утврђују се:

- Циљеви заштите посебних природних вредности,
- Циљеви заштите биодиверзитета и
- Посебни циљеви

Регионални приоритет заштите природних добара има интензивна заштита водних токова, обалних подручја, заслањених терена и подручја са аутохотним шумама.

У смислу **заштите непокретних културних добара** за ово подручје важе основни циљеви, начела и мере заштите утврђени Просторним планом Републике Србије.

Основни циљеви заштите непокретних културних добара су:

- очување темеља и материјалне баштине националне културе и других култура које су се развијале на тлу Републике Србије;
- организовано развијање свести о значају културног развоја за живот и рад данашњих и будућих генерација, као битног предуслова за очување националног идентитета;
- реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни простор Републике.

Просторни план Републике Србије, у просторно регионалној диференцијацији **животне средине**, полазећи од стања животне средине по регионима сврстава општину Ада у Горње Бачку зону са Потисјем и Северним Банатом.

Потиска индустријска зона захтеваће следеће мере заштите елемената средине од угрожавања:

- гасификација индустријских насеља,
- изградња колектора за регионално прикупљање вода из насеља и изградња заједничких станица за пречишћавање, где год је то технолошки и економски оправдано,
- савремено управљање комуналним и индустријским отпаcima (рециклирање, компостирање или санитарно депоновање),
- контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди.

Просторни план Републике Србије, у области **заштите животне средине** везано за проблем прекограничног загађења, сврстава општину Ада у подручје које је угрожено, пре свега у контексту квалитета вода, прекограничним загађењем вода реке Тисе.

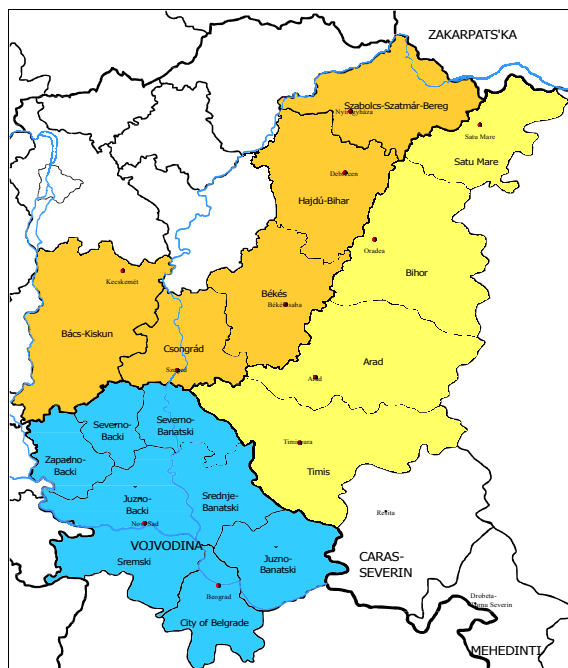
Такође, према мерама заштите животне средине у насељима, њиховој околини и другим просторима, Ада се сврстава у *четврту категорију*, где су сврстани локалитети који трпе загађивање од прехранбене и текстилне индустрије, осталих индустрија са уграђеним системима за пречишћавање ваздуха и вода, великих сточних фарми...

3. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ И МЕЋУОПШТИНСКА САРАДЊА

У оквиру различитих програма и иницијатива Европске Уније које су покренуте да би се поспешео интеррегионални просторни развој и олакшао приступ Унији кроз усклађивање просторних структура, треба се осврнути на оне у које је Србија већ укључена.

Афирмација Општине у ширем регионалном окружењу захтева ангажовање свих актера у развоју, односно корисника простора, инвеститора, власника некретнина као и јавних служби у Општини. Поред докумената на општинском, покрајинском и републичком нивоу, значајно упориште за остварење развоја пружају и документа, програми и смернице Европске Уније и Уједињених нација.

Остварење развоја и афирмације Општине омогућиће:

Слика 1: Региони Србије, Мађарске и Румуније

- јачање интеррегионалних веза, као и међуопштинских веза са суседним Општинама, у складу са испољеним економским и социокултурним интересима. Значај сарадње са суседним Општинама је уједно од великог значаја за јачање и афирмацију целог Севернобанатског и Потиског региона;
- учешће у различитим програмима Европске Уније, који су покренути да би се поспешео интеррегионални просторни развој. У циљу упрошћавања система спољне помоћи, као и постизања максималних резултата коришћења намењених финансијских средстава, Европска комисија је донела одлуку да све предприступне фондове (Phare, ISPA, SAPARD и CARDS), замени новим предприступним инструментом IPA (Instrument for Pre-accession Assistance), успостављен Регулатором Европског савета бр. 1085/2006 од 17. јула 2006.

IPA садржи пет компоненти:

- 1) Помоћ транзицији и изградњи институција
- 2) Прекогранична сарадња
- 3) Регионални развој
- 4) Развој људских ресурса
- 5) Рурални развој

Нови предприступни инструмент, поред тога што захтева увођење одговарајућих структура за управљање фондовима ЕУ, захтева и одговарајуће финансијске ресурсе из националног буџета који ће подржати пројекте финансиране из IPA.

Еврорегија Дунав-Криш-Мориш-Тиса

Општина Ада је једна од општина у Регији Дунав – Криш – Мориш – Тиса (у даљем тексту: ДКМТ).

Споразум о формирању Еврорегије Дунав-Криш-Мориш-Тиса (ДКМТ) 2003. године потписали су: Жупанијска већа Арад, Хунедоара, Караш-Северин, Тимиш-Румунија, Генералне скупштине жупанија Бач-Кишкун, Бекеш, Чонград-Мађарска, Извршно Веће Аутономне Покрајине Војводине-Србија.

Циљ Регионалне сарадње Еврорегије ДКМТ јесте развијање односа у области привреде, образовања, културе, здравства, заштите човекове средине, науке и спорта, проширивање иновативне сарадње, сарадња у програмима развоја инфраструктуре од значаја за Еврорегион и заједнички наступ у циљу интеграције у модерне европске токове. Имајући у виду циљеве сарадње, стране потписнице постављају себи задатак да усклађују интересе у следећим областима:

А - У области економских односа:

- израда заједничких програма у складу са економским могућностима чланица потписница;
- израда и коришћење заједничког информационог система;
- подржавање и подстицање сарадње између привредних комора;
- подстицање и подршка оснивању заједничких трговинских фирми, укључујући и банкарство;
- подстицање и подршка сарадњи у области пољопривредне производње и пласмана производа;
- подршка закључивању привредних споразума између трговинских предузећа;
- развој трансграничних привредних односа;
- израда маркетиншке стратегије Еврорегиона.

Б - Инфраструктурни развој у области саобраћаја и комуникација

- развој саобраћајне инфраструктуре (железничке пруге, друмски, речни и ваздушни саобраћај);
- отварање нових граничних прелаза и модернизација постојећих.

Ц - У области заштите животне средине

- усклађивање програма заштите животне средине;
- усклађивање заједничких активности у области заштите земљишта, ваздуха и водотока.

Д - У области туризма

- проширивање туристичких односа;
- израда заједничких туристичких програма.

Е - У области науке, културе, просвете, здравства, спорта и цивилних односа

- подстицање успостављања односа и сарадње између универзитета, истраживачких центара и стручних институција;
- успостављање културних веза и израда програма културне сарадње;

- успостављање и подстицање сарадње између синдиката и разних цивилних организација;
- подршка остваривању права националних мањина, у складу са законима земаља-чланица и са европским нормама;
- развој и подстицање сарадње у области здравствене и социјалне заштите у болницама, на универзитетским клиникама и другим специјализованим институцијама;
- организовање регионалних спортских манифестација.

Регионални и локални пројекти који су у складу са наведеним интересима добиће шансу за финансијску подршку из одговарајућих развојних фондова.

Међуопштинска сарадња

Простор општине Ада ослања се и повезан је са општинама: Бачка Топола, Бечеј, Нови Бечеј, Кикинда, Чока и Сента. Не може се рећи да су привредне, просторне, културне и друге интеракције између суседних општина до сада биле на нивоу који може да мотивише даљи развој ширег региона. Неискоришћени потенцијали треба да буду активирани у планском периоду, пре свега због заједничких интереса које имају ове општине.

Приоритет у будућем заједничком деловању потиских општина: Сента, Чока, Кикинда Бечеј, Нови Бечеј и Ада може се препознати у заједничкој акцији усмереној ка планирању и уређењу међународне реке Тисе као значајног еколошког коридора.

Потребно је унапредити овај веома атрактиван простор, пружити садржаје који ће подстаћи развој туризма посебно наутичког, риболовног, ловног и рекреативног.

Заједничка акција ових општина треба да буде усмерена и на коришћење пољопривредних потенцијала за снабдевање ширег тржишта здравом храном, уз максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета.

Затим кроз повезивање крупне инфраструктуре, посебно у области саобраћаја, енергетике и др. као и вођење акције сталног мониторинга животне средине и решавање проблема дивљих депонија.

Ада ће, с обзиром на степен централитета који има у мрежи насеља АП Војводине, развијати посебно оне функције и капацитете који су предвиђени као минимум опреме за насеља тог ранга, док ће истовремено, у складу са потребама свог гравитирајућег становништва формирати такав квалитет објеката који је неопходан.

Општина Ада, са општинским центром Ада, који је сврстан у веће градске центре припада функционалном подручју регионалног центра Суботица.

Утицај Новог Сада као макрорегионалног центра је значајан у интеракцијама у терцијарном сектору, као и кроз повезаност инфраструктуре и привреде.

4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ СА ОЦЕНОМ, ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА

4.1. Положај

Општина Ада налази се на северу Војводине и Бачке, на десној страни реке Тисе. Окружена је општинама: Сента, Чока, Нови Бечеј, Кикинда, Бечеј и Бачка Топола. Простире се на површини од 227 km². Према попису из 2002. године Општина је имала 18.994 становника који живе у пет насеља: Ада, Мол, Стеријо Село, Утрине и Оборњача. Ада је највеће насеље и средиште општине са 10.547 становника. Јужније

од Аде налази се друго по величини насеље Мол које броји 6.786 становника. Мол има карактеристике насеља сеоског типа. Практично је спојено са Адом и у просторном смислу чине заједно урбану целину.

Укупна површина општине Ада износи 22.705 ha, која се целом својом дужином протеже поред реке Тисе. Поред реке Тисе постоји и аутохтона речица Буџак. Половина овог водотока у дужини од око 14 km је претворена у акумулационо језеро погодно за заливање и рекреацију. На крајњем западном делу код насеља Оборњача малим делом протиче река Чик. У саобраћајном смислу путна мрежа је добро развијена. По осовини Север-Југ, а кроз највећа насељена места Аду и Мол пролази Регионални пут Р-122 од Новог Сада до Хоргоша, односно државне границе са Републиком Мађарском. Општина Ада се налази источно од аутопута Е75 и локалним путем преко насеља Утрине па према Светићеву и Бачкој Тополи повезана је са овим међународним путем. Мрежа локалних путева је слабо изграђена и у лошем је стању. Једини локални пут, правцем Исток-Запад, спаја западна насеља у општини.

4.2. Природни услови

Геоморфолошке карактеристике подручја

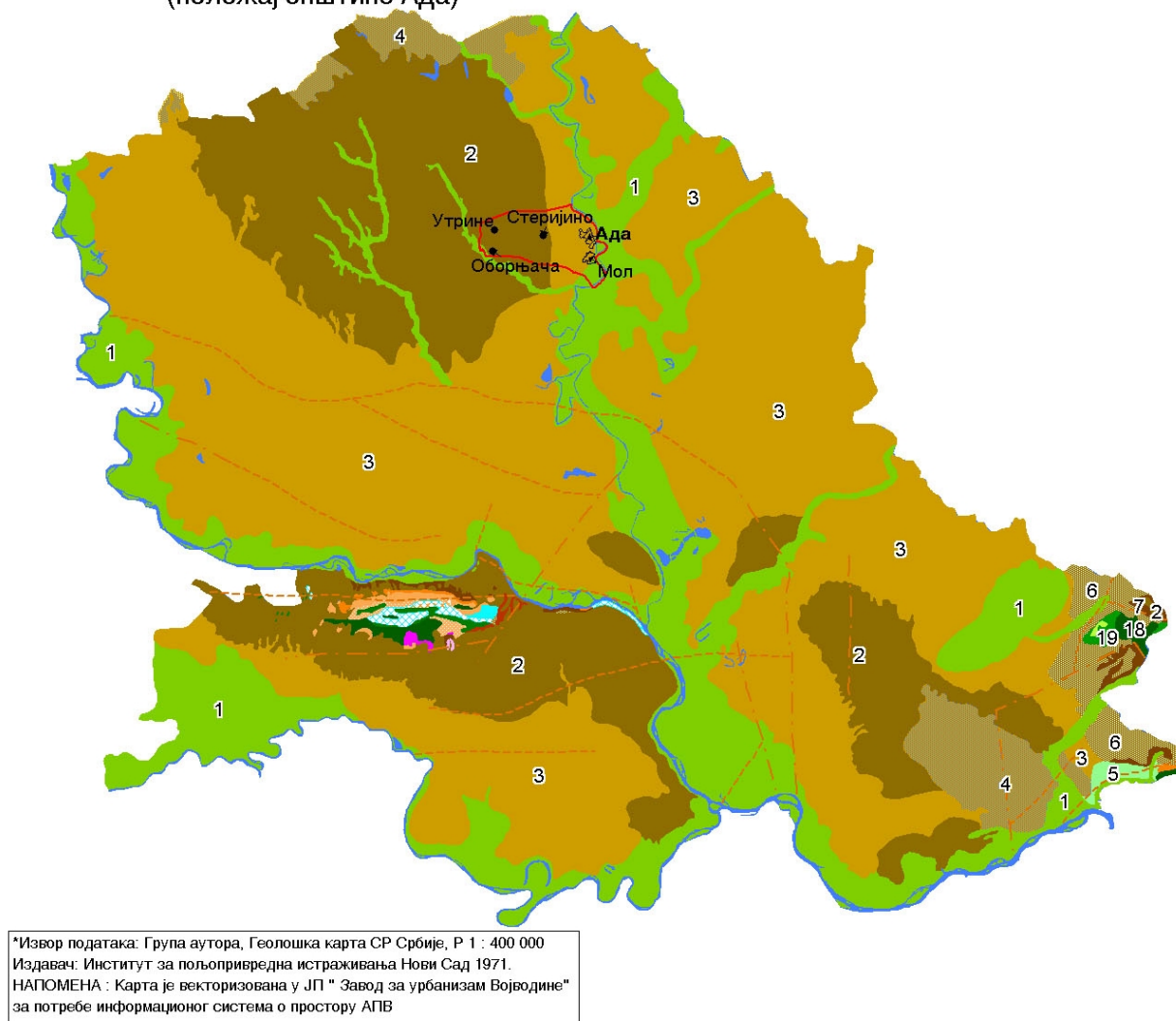
На територији општине Ада у висинском погледу издвајају се три целине.

Најнижи део општине је алувијална раван која се простира десном обалом Тисе дуж читавог тока, осим уз саму северну границу општине, где се на долину Тисе наслања лесна тераса. Читава алувијална раван Тисе незнатно варира око 75 m надморске висине.

Лесна тераса је 7-8 m виша од алувијалне равни (82-84m надморске висине). Она је благо нагнута према Тиси, а у алувијалну раван се спушта косом падином јасно израженом.

Најзад лесна зараван је највиши део општине и захвата приближно 50% њеног пространства. Она се диже изнад лесне терасе и виша је од ње 10-20m (90-110m надморске висине).

Прегледна геолошка карта Војводине*
(положај општине Ада)

Легенда

- 1 Алuviјални нанос,Холоцен
- 2 Типски лес,Пleistocen
- 3 Терасни лес,Пleistocen
- 4 Еолски песак,Пleistocen
- 5 Шљункови и пескови речних тераса,Пleistocen
- 6 Шљункови, пескови, глине,Плиоцен
- 7 Лапори, глине, глине са угљем,Плиоцен
- 9 Церитски кречњаци и пешчари,Миоцен
- 10 Литотамнијски кречњаци и лапорци,Миоцен
- 11 Глинци са игљем и базални конгломерати,Миоцен

- 12 Трахит,Миоцен
- 13 Горњокредни флиш:конгломерати, пешчари, лапорци,глинци,Креда
- 14 Сенон (нерашчлањени),Креда
- 15 Серпентин,Јура
- 16 Дијабази,Јура
- 17 Тријаски кречњаци,Тријас
- 18 Кристални шкриљци, без гнајсева (старији палеозоник)
- 19 Гнајсеви,Прекамбрија
- 20 Гранити,Тријас
- Покривени раседи
- Раседи назначени геофизичким испитивањима
- Граница општине

Слика бр. 2: Прегледна геолошка карта Војводине

Минералне сировине и хидротермални потенцијали

Лежиште у експлоатацији без валидне документације у смислу Закона о геолошким истраживањима и Закона о рударству ("Сл. гласник РС", број 44/95).

АД "НИС-НАФТАГАС" – Нови Сад
- лежиште: "Ада"

- минерална сировина: природни гас
- границе експлоатационог поља:

Ознака тачака	x	y
T1	5 073 000	7 460 450
T2	5 073 000	7 461 700
T3	5 080 000	7 451 600
T4	5 080 000	7 451 250

Према Решењу Покрајинског секретеријата за рударство и минералне сировине на истражном простору број 5053, предузећу СЗР "Напредак" из Црне Траве одобрена су геолошка истраживања опекарских сировина на лежишту циглане "Напредак" у Мољу територија општине Ада.

Координате овог истражног простора су: X1=5067500, X2=5068100, X3=5068150, X4=5067500, X5=5067400, X6=5066850, Y1=7432400, Y2=7432800, Y3=7433550, Y4=7433500, Y5=7433800, Y6=7433400.

На основу података којима располаже Секретаријат за енергетику и минералне сировине, хидротермални потенцијали општине Ада до сада нису испитани. Обзиром да истраживање, експлоатација и искоришћавање хидротермалне енергије не представља никакву опасност за животну средину, ове активности могуће су на читавој територији општине Ада.

Хидрографске и хидролошке карактеристике

Површинске воде

Највећи природни водоток је река Тиса која тече источном периферијом ађанске општине и у дужини од 21 km представља природну границу према новобечејској и чоканској општини. На овом сектору ширина Тисе је различита и при средњем водостају износи од 180 метара до 200 метара.

Главни максимум водостаја на Тиси се јавља у априлу, услед топљења снега и пролећних киша и дотоком од притока. Споредни максимум се јавља у децембру и резултат је јесењих киша. Главни минимум се јавља у октобру, као последица сушног периода у другој половини лета и великог испаравања. Споредни минимум пада у зимске месеце, у јануару и фебруару, а последица је излучивања падавина у облику снега.

Осцилације водостаја Тисе износе око 5 метара у току године, а средњи проток Тисе у зони Аде и Мола износи 913 m³/sec. Постојећи одбрамбени насипи врше своју основну улогу, али при високим водостајима Тисе, подземне воде угрожавају ниске терене на алувијалној равни.

Други водоток на територији општине је Чик који се карактерише малим протицајем. При ниским водостајима, протицаја практично и нема, док се при средњем водостају јављају протицаји 3 m³/sec.

Чанал нема хидрографски значај за ово подручје.

На територији општине Ада постоји Ађанска бара, аутохтона река познатија као Буџак, која није значајнија у хидрографском смислу, али је при високим подземним водама од великог значаја, јер врши одводњавање ове територије. При високим водостајима, протицај у кориту износи и до 5 m³/s.

Буџак или Ађанска бара представља остатак много већег речног тока. Овај хидролошки објекат протеже се правцем исток - запад у дужини од 33,2 km и усекао се у лесну

терсу правећи нарочито у јужном делу праву речну долину. У близини насеља Ада подигнута је земљана брана и добијено је језеро дужине 14,4 km и површине 112 ha просечне ширине 80 m и максималне дубине 3,45 m.

Подземне воде

Кретање вода прве издани на територији општине Аде има пресудан утицај на дренажност читавог подручја. Топографска површина ађанске општине састоји се од водопрпусног земљишта, кроз које се вода процеђује и понире до првог водонепропусног слоја.

Дубина горњег нивоа прве издани на територији ађанске општине није свуда иста. На лесној тераси је на већој, а у алувијалним равнинама Тисе на мањој дубини. Површина лесне терасе је у просеку за 4 до 6 метара виша од површине алувијалних равни.

Поред периферног подземног одводњавања постоји и унутрашње отицање тих вода. Наиме, подземне воде лесне терасе отичу и према многобројним депресијама на лесној тераси, због чега је горњи ниво подземних вода у депресијама на мањим дубинама него у вишим деловима лесне терасе.

Ниво подземне воде је под директним утицајем реке Тисе и креће се у опсегу од 1 m до 3 m од површине терена, зависно од локалитета и годишњег доба. Плитке подземне воде јављају се у зони алувијалне равни на дубинама 100 cm до 150 cm од априла до септембра и 150 cm до 200 cm од октобра до марта. Водостај Тисе је увек у тесној вези са дубином плитких издани из чега проистиче редовно одржавање мреже мелиорационих канала иза одбрамбених насипа, а присутне су и изненадне појаве великих подземних вода које могу бити резултат климатских промена.

Дубоке издани јављају се у више водоносних слојева (40 m, 80 m и 200 m), који имају значајне количине воде без осцилација. Као извор пијаће воде нарочито је значајан дубоки водоносни слој који залеже на дубини од преко 200 метара и више, а на кога се усмеравају садашњи и будући артерски бунари.

На већим дубинама (340 m, 650 m и 1350 m) констатоване су дубоке термалне и минерализоване воде, а количина соли у води и температура воде по правилу расту са дубином.

Табела бр. 1: Основне карактеристике бунара на подручју општине Ада

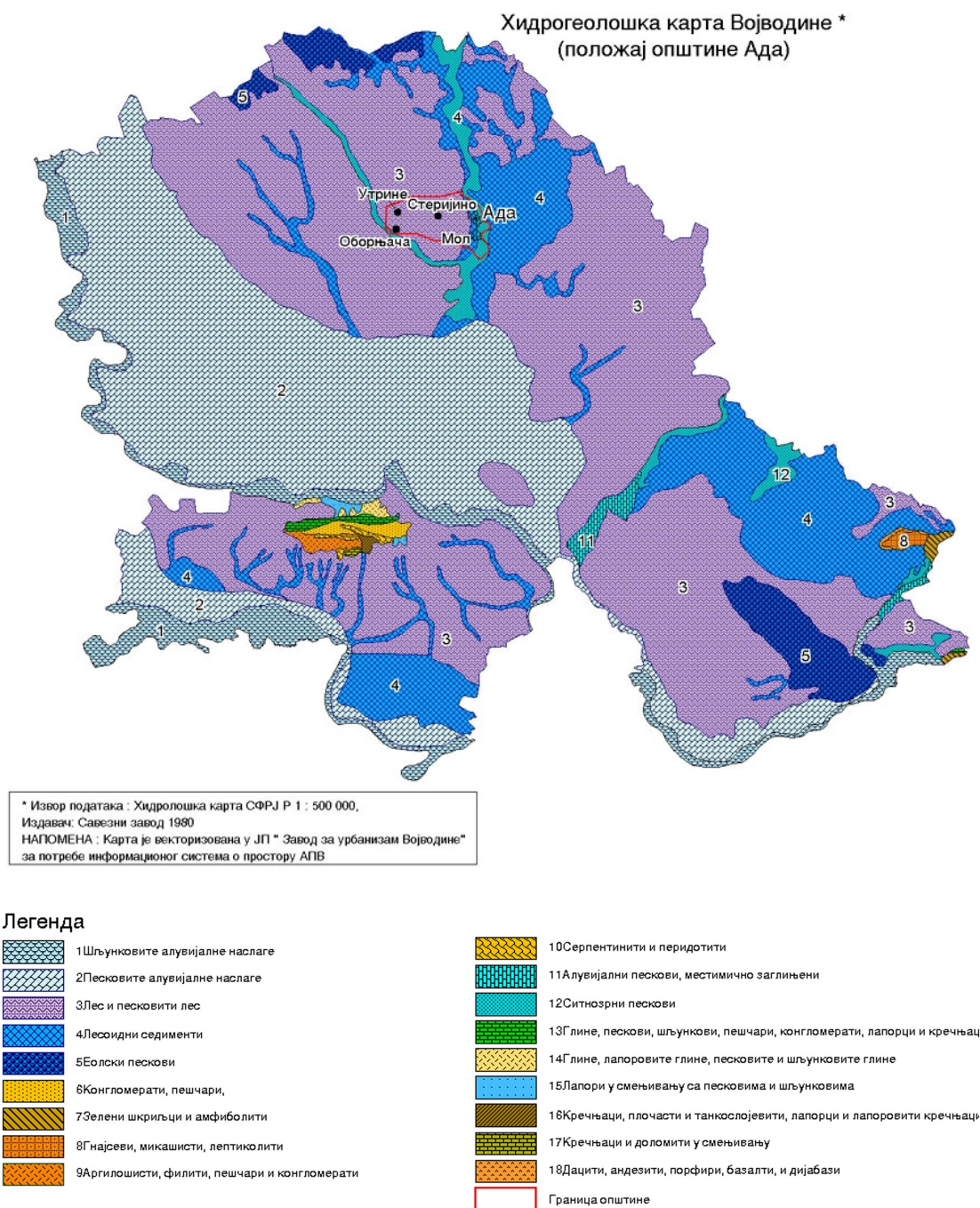
Бунари	Кота терена	Вишегодишњи просек
ЧК-1	78,58	75,13
148	81,81	78,86
149-Т	81,99	77,51
150-Т	76,76	73,81
152-Т	80,05	76,41
153	80,38	78,25
196-Т	76,07	74,41

Квалитет вода

Вода реке Тисе у Општини Ада је III категорије. Квалитет највећим делом зависи од великих загађивача узводно: из Мађарске стиже већ вода III категорије, уз то долазе отпадне воде Суботице, фабрике целулозе у Новом Кнежевцу, градске канализације Сента, шећеране у Сенти и фабрике квасца.

Каналска мрежа за одводњавање и речице Буцак односно Чик, снабдевају се водама пореклом из падавина и подземним водама, које у њих испирањем уносе велике количине нарочито Азота из НПК ђубрива. Као резултат тога појачава се ефекат забаривања и угрожава се животињски свет.

Канали за наводњавање се снабдевају водом из Тисе која је задовољавајућег квалитета за наводњавање, али сваке године се јавља загађење тих вода отпадним водама из свињске фарме ПЈ "29.Новембар". Поменута вода се налази у једном базену издигнутим изнад површине земље, величине сса 500 m², из којег се стално излива у затворени бивши канал за наводњавање дужине 2 km. Ова вода је стални извор заразе и из канала се повремено прелива у каналски систем за наводњавање, преко којег угрожава и Буцак. Каналска мрежа у урбаном делу Аде и Мола, као и доњи ток Буцака концентровано је загађена градским отпадним водама које се директно уливају или се цистернама уносе, одн. индустријском отпадном водом органског карактера (из "Зора" Мол и "Млинпродукт" Ада-једини има био-диск уређај за идвајање крупнијих честица у функцији) и неорганског карактера у мањим количинама неких мањих привредних субјеката. Ове воде се без икаквог пречишћавања или чак ни таложења упуштају у Тису између Аде и Мола.

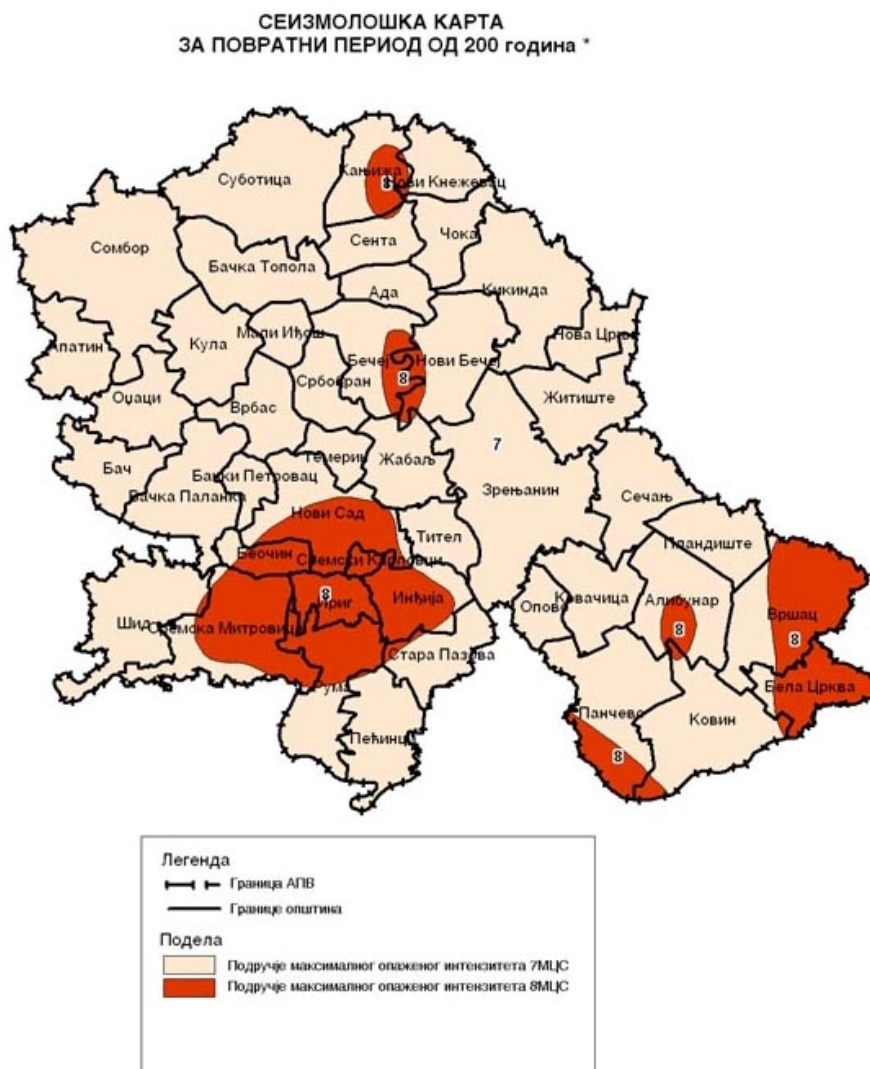
Слика бр. 3: Хидрогеолошка карта Војводине

Подземне воде су на територији општине мало минерализоване, мале су тврдоће и имају мали садржај органских материја, док је концентрација гвожђа висока. Горње подземне воде и воде I водоносног слоја (до 40m), загађене су у градским рејонима преко септичких јама, а ван насеља услед испирања агрохемијских средстава, односно запуштених копаних бунара.

Општина Ада је у хидролошком погледу богата површинским и подземним водама. Излазак на реку Тису представља потенцијал који у наредном периоду треба искористити. Подземне воде не представљају ограничавајући фактор у уређењу простора. Квалитет површинских вода III категорије, у овом тренутку представља ограничење и све активности у будућности морају бити усмерене ка поправци квалитета површинских вода.

Сеизмика

Према карти макросеизмичке реонизације издате од стране Сеизмолошког завода Србије у Београду 1987. године, простор општине Ада се налази у зони од **7°C MCS**, за повратни период од 100 и 200 година.

*Извор података: Сеизмолошка карта
за повратни период 200 год. , Р 1 : 1 000 000
Издавач: Заједница за сеизмологију, СФРЈ , Београд, 1987 год.

НАПОМЕНА: Карта је векторизована у ЈП Завод за урбанизам Војводине
за потребе информационог система о простору АПВ 2006. године

Слика бр. 4: Сеизмолошка карта за повратни период од 200 година

Климатске карактеристике

За анализу климатских прилика у општини Ада, користе се подаци за мерну станицу Кикинда, јер је то најближа метеоролошка станица (период посматрања 1991-2006.).

Температура – Средње годишње температуре у дужем периоду, се крећу између 10,8 и 11,2 °C.

Средња јануарска температура је – 1,1 степени, априлска + 10,5 степени, јулска 21,6 степени, октобарска 11,8 степени.

Падавине – Средње годишње падавине у Ади су око 640 mm, што је нешто више од околних зона у Бачкој и представља утицај Тисе.

Највише воденог талог пало је у јуну (103,2 mm), а најмање у јануару (28,7 mm). Међутим, осцилације у годишњим падавинама су врло изразите, и по правилу се смењују периоди од неколико сушних и кишних година наизменично.

Снег је чест у зимским месецима, покрива површину дуготрајно, али са релативно малом дубином. Констатоване су највеће дубине од 30 cm у новијем периоду.

Влажност – Влажност је у складу са кретањем температуре. Највећа влажност појављује се у децембру, а најмања у јулу и априлу.

Ветрови – Учесталост тишина је мала, свега 126 ‰. Најчешћи ветар је северозападни, са око 200 ‰. Следећи је југоисточни са око 160 промила, затим западни са 112 ‰, северни и југозападни са 95-100 ‰, јужни, источни и североисточни са 50-60 ‰. Сви ветрови су мале брзине (до 3 степена Бофора) изузев северозападног и југозападног (кошаве) који су за један степен јачи. Јужни ветар је топао, северни хладан, оба су малих брзина.

Облачност и осунчање – Најмањи број ведрих дана је у децембру, највећи у августу. Број ведрих дана у години је 17%, а број мутних 29%. Остали имају различит степен облачности између 2 и 8 десетина. Лето и јесен имају више ведрих дана него зима и пролеће.

Упркос већем броју мутних него ведрих дана, осунчање простора у општини Ада је већа од просечног на овој географској ширини и износи 2.110 часова годишње, односно 5 часова и 24 минута дневно.

Подножје општине карактерише умерено континентална клима са израженим годишњим добима. Климатске карактеристике нису ограничавајући фактор просторног развоја.

Педологија

Територија општине Ада налази се на педолошким творевинама формираним на три геоморфолошке целине. Посматрајући од истока према западу уочава се инундациона раван реке Тисе, која прелази у лесну терасу, а идући ка западу формира се лесни плато. Оваква геоморфолшка различитост условила је и формирање више типова земљишта.

Табела бр. 2: Типови земљишта на територији општине Ада

Р.бр.	Назив	Површина у ha	Процентуална заступљеност
1.	Черноземи	17.590,25	72,71%
2.	Ливадске црнице	2.870,98	13,03%
3.	Ритске црнице	713,71	3,16%
4.	Алувијална земљишта	830,72	3,78%
	Укупно	22.005,66	92,68%

Основне карактеристике земљишта

Черноземи (17.590,25 ha)

Чернозем са својим подтипovima, варијететима и формама заузима доминантне површине на територији општине Ада. Формиран је на лесној тераси и лесном платоу и на простору обухвата плана представља природно добро од значаја за успешан развој пољопривредне производње.

Одликују се дубоким хумусним слојем, веома повољним хемијским, физичким, водно-ваздушним и производним карактеристикама. Највећим делом то су првокласна земљишта за пољопривредну производњу која омогућују лаку обраду.

Уочава се, да се на територији општине Ада по површинама издвајају карбонатни черноземи, што указује да ова земљишта у својој генези нису била под негативним утицајем површинских и подземних вода и није дошло до испирања карбоната у дубље слојеве.

Због своје изузетне производне вредности потребно је рационално планирати коришћење ових земљишта првенствено у пољопривредне сврхе.

Ливадске црнице (2.870,98 ha)

Према заступљености у простору обухвата плана ливадске црнице спадају у другу групу најраспрострањенијих земљишта.

Одликују се релативно дубоким хумусним слојем, одличном структуром, повољним водно-ваздушним режимом, хемијским, физичким и производним карактеристикама. По својим карактеристикама спадају у првокласна земљишта на којима се са пуним успехом могу гајити све пољопривредне културе.

Ритске црнице (713,71 ha)

Ову групу хидроморфних земљишта на територији општине Ада представљају три подтипа, која по својим карактеристикама представљају потенцијално плодна земљишта.

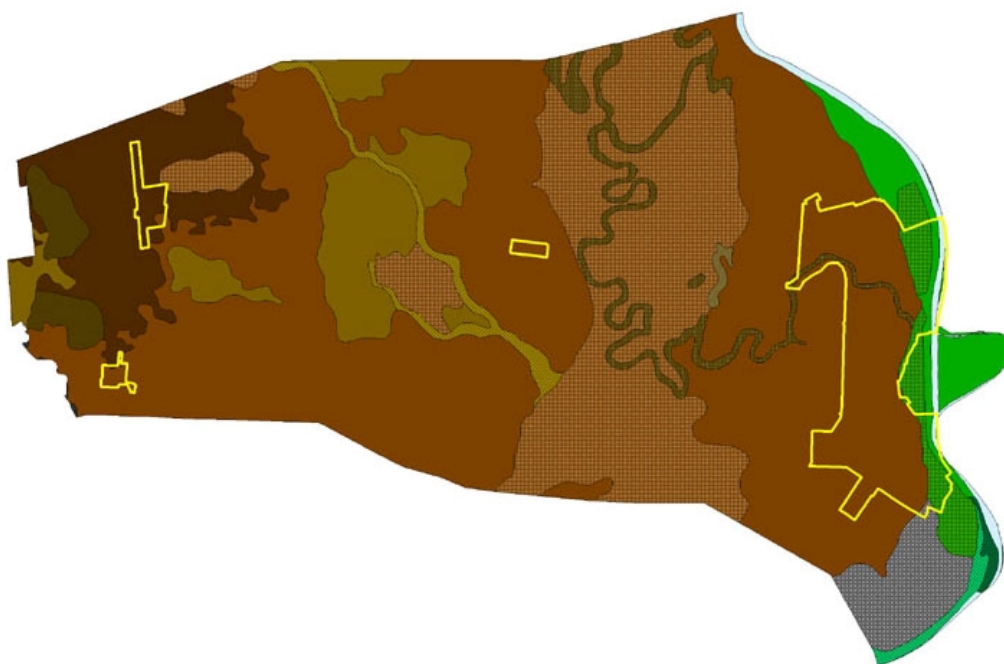
Разликују се по својим физичко-хемијским и производним карактеристикама, али уз правилну примену агротехичких мера у пољопривредној производњи могу се користити за све њивске културе.

Алувијална земљишта (830,72 ha)

Алувијална или флувијална земљишта формирана су у приобаљу реке Тисе. Карактерише их лакши механички састав и смањена присутност хумуса и биљних хранљива. Ова земљишта су лака за обраду, а веома су погодна за гајење повртарских култура. За постизање високих приноса у гајењу ратарских и повртарских култура алувијална земљишта захтевају интензивније ђубрење органским и минералним ђубривима.

Уочава се да је на територији обухвата плана око 89% површина на најбољим земљиштима која постоје у нашој земљи, на којима је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње.

ПЕДОЛОШКА КАРТА ЗА ОПШТИНУ АДА *

* Извор : Група аутора, Педолошка карта 1: 50 000,
издавач: Институт за пољопривредна истраживања, Нови Сад 1971.
НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП Завод за урбанизам Војводине
за потребе информационог система о простору АПВ 2005. године

Легенда

- 15 Черозем карбонатни на лесном платоу
- 16 Черозем карбонатни на лесној тераси
- 20 Черозем са знацима оглејавања у лесу
- 46 Алувијално песковито зем.
- 47 Алувијално иловасто земљиште
- 48 Алувијално глиновито зем.
- 53 Алувијално зем. на ритској црници
- 59 Ливадска црница карбонатна на лесном платоу
- 60 Ливадска црница карбонатна на лесној тераси
- 62 Ливадска црница огађена
- 63 Ливадска црница са знацима заслањавања
- 64 Ливадска црница солончакаста
- 66 Ритска црница карбонатна
- 72 Ритска црница бескарбонатна
- 76 Ритска смоница
- 87 Реке, језера, баре и мочваре
- Грађевински реони насеља

Тип	Површина (ха)	Процент
15	1.693.96	7.46
16	11.458.58	50.46
20	4.472.78	19.70
46	46.52	0.20
47	640.46	2.82
48	106.25	0.47
53	475.37	2.09
59	380.74	1.59
60	1.546.95	6.81
62	42.33	0.19
63	304.94	1.34
64	696.69	2.94
66	6.46	0.03
72	619.69	2.73
76	0.06	0.00
87	265.5	1.17

Слика бр. 5: Педолошка карта за општину Ада

4.3. Становништво

Анализа демографског развоја насеља општине Ада извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године.

Општина Ада припада подручјима са просечном густином насељености од 75-99 становника на 1 km².

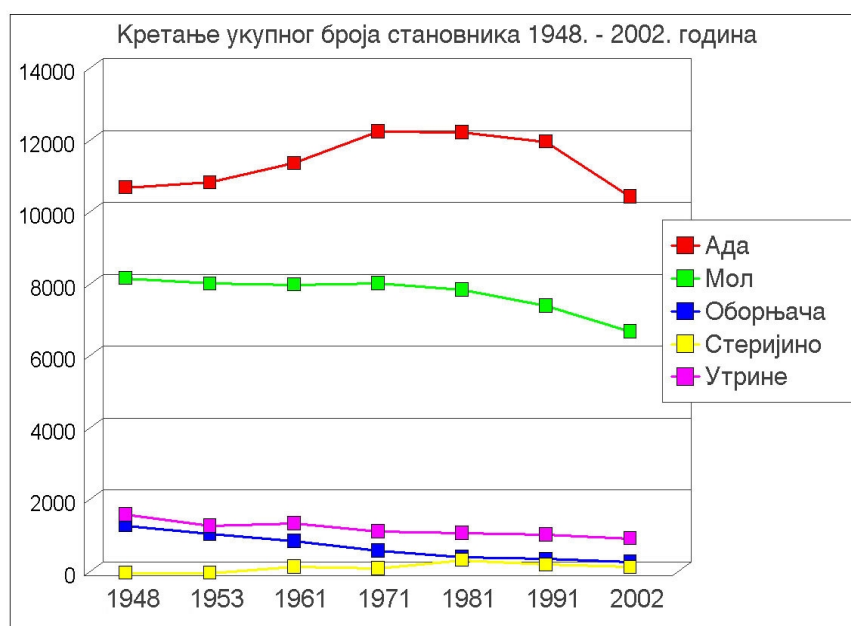
Према последњем попису становништва 2002. године, у 5 насеља општине Ада живи 18994 становника, а у центру општине живи 55,5% становника. Ако посматрамо заједницу насеља Ада-Мол, онда је концентарција становништва екстремно висока, јер ту живи 91% општинске популације.

Дистрибуција становништва према величинским категоријама у ових пет насеља указује да је просечна популациона величина 3799 становника. Два насеља су испод 1000 становника (чак испод 500 становника), једно је у величинској категорији од 1001-3000, једно од 5001-10000 становника и центар општине у величинској категорији од 10001-20000 становника.

Табела бр. 3: Кретање укупног броја становника

Насеља	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ада	10800	10935	11472	12347	12331	12071	10547	-0,04	-0,75
Мол	8275	8121	8097	8128	7950	7508	6786	-0,37	-0,76
Оборњача	1395	1155	957	697	515	458	389	-2,39	-1,35
Стеријино	75	75	251	206	434	304	234	2,13	-2,99
Утрине	1690	1390	1457	1233	1178	1141	1038	-0,91	-0,60
Општина	22235	21676	22234	22611	22408	21482	18994	-0,29	-0,79

Анализа кретања укупног броја становника општине Ада, за период од 1948-2002. године, указала је на тренд пада укупног броја становника, по просечној годишњој стопи од -0,3%. Популациона величина има ниска колебања и од 1971. године присутана је појава перманентног пада броја становника, а последњим Пописом је забележен највећи пад укупног броја становника. Посматрано по насељима највећи пад укупног броја становника бележе насеља Стеријино и Оборњача.

Графикон бр. 1: Кретање укупног броја становника 1948.-2002. година

Анализа миграционих кретања извршена је на основу података пописа 2002. године. Према тим подацима учешће аутохтоног становништва је 67,1%, а највећи број становника досељен је из друге општине, односно републике.

Табела бр. 4: Миграциона кретања

Насеља	Укупно	Од рођења станује у истом месту становања	Досељено у место сталног становања	Досељено из			непознато насеље досељена
				другог насеља исте општине	друге општине републике	друге републике државе	
Ада	10547	7414	3133	787	2088	252	6
Мол	6786	4456	2330	654	1364	312	
Оборњача	389	203	186	56	124	6	
Стеријино	234	109	125	59	61	5	
Утрине	1038	564	474	95	377	2	
Општина	18994	12746	6248	1651	4014	577	6

Поред спољних у насељу су заступљене и дневне миграције. Према попису из 2002. године број запослених у ових пет насеља износи 4928 лица, од чега су 26% дневни мигранти.

Структура становништва

Анализа структуре становништва по великим добним групама указује на неповољну старосну структуру становништва са екстремно високим индексом старења од 1,0, који је готово уједначен посматрано по насељима (сем у насељу Стеријино где је чак 1,6).

Све ово говори да је процес старења у општини Ада дошао до границе критичности, јер је индекс старења дошао до односа 1:1 (индекс старења је однос броја старих преко 60 година и броја младих испод 20 година старости).

Старије средовечно и старо становништво чини 52,5% укупне популације у општини Ада.

Табела бр. 5: Структура становништва по великим добним групама

Насеља	Укупно	0-19 г.		20-39 г.		40-59 г.		60 и више		индекс старења
		број	%	број	%	број	%	број	%	
Ада	10547	2305	21,9	2670	25,3	3195	30,3	2377	22,5	1,0
Мол	6786	1527	22,5	1733	25,5	1952	28,8	1574	23,3	1,0
Оборњача	389	85	21,9	92	23,7	129	33,2	83	21,3	1,0
Стеријино	234	36	15,4	58	24,8	83	35,5	57	24,4	1,6
Утрине	1038	233	22,4	276	26,6	282	27,2	247	23,8	1,1
Општина	18994	4186	22,0	4829	25,4	5641	29,7	4338	22,8	1,0

Посебно су анализирани и остале старосне структуре. Добна група од 0-19 година чини 22,0% укупног становништва. Најзаступљенија је група од 7-14 година старости, тј. основно школски узраста.

Табела бр. 6: Остале старосне структуре

Насеља	испод 1 год.	јаслени узраст 1-3	предшкол. узраст 3-6	школски узраст		Укупно 0-19
				7-14г.	15-19 г.	
Ада	95	170	406	911	723	2305
Мол	79	119	281	627	421	1527
Оборњача	6	4	17	33	25	85
Стеријино	1	2	4	16	13	36
Утрине	10	26	51	85	61	233
Општина	191	321	759	1672	1243	4186

Становништво према активности

Радни контингент (жене 15-59 год. и мушкарци 15-64 год.) чини 64,4 % укупне популације. Укупан број активних лица је 8230, а општа стопа активности 43,3. Искоришћеност радног контингента је 67,3 %.

Табела бр. 7: Радни контингент и активно становништво

Насеља	број (15-59,64)	% од укупног становништва	број активних	општа стопа	искоришћеност радног контингента
Ада	6866	65,1	4500	42,7	65,5
Мол	4285	63,1	2863	42,2	66,8
Оборњача	263	67,6	201	51,7	76,4
Стеријино	163	69,7	153	65,4	93,9
Утрине	651	62,7	513	49,4	78,8
Општина	12228	64,4	8230	43,3	67,3

Према последњем попису 16,3% од укупне популације је пољопривредно становништво, од чега је 57,1 % активно у пољопривреди.

Табела бр. 8: Пољопривредно становништво

Насеље	Укупно пољоп. стан.		Активно пољоп. стан.		Издржавано пољоп. стан.	
	број	% од укуп. становн.	број	% од пољоп. становн.	број	% од пољоп. становн.
Ада	921	8,7	474	51,5	447	48,5
Мол	1237	18,2	675	54,6	562	45,4
Оборњача	194	49,9	130	67,0	64	33,0
Стеријино	168	71,8	121	72,0	47	28,0
Утрине	579	55,8	363	63,6	211	36,4
Општина	3099	16,3	1768	57,1	1331	42,9

У 2002. години лица са личним приходом чинила су 21,4 % укупне популације општине, а издржавана лица 35,2 % укупне популације. Коефицијент издржаваности (однос издржаваних лица и броја активних) је веома висок 0,81.

Табела бр. 9: Лица са личним приходом и издржавана лица

Насеље	лица са личним приходом	издржавана лица	коефицијент издржаваности
Ада	2404	3627	0,81
Мол	1454	2463	0,86
Оборњача	68	120	0,60
Стеријино	23	58	0,38
Утрине	107	418	0,81
Општина	4056	6686	0,81

Становништво према школској спреми

Анализа образовне структуре становништва вршена је преко категорије неписменог становништва старијег од 10 година и према школској спреми становништва старијег од 15 година.

Табела бр. 10: Неписмено становништво

Насеље	број неписмених	% учешћа у групи старијој од 10 година
Ада	66	0,69
Мол	125	2,05
Оборњача	10	2,82
Стеријино	6	2,71
Утрине	12	1,31
Општина	219	1,28

У популацији старијој од 10 година 1,3 % је неписмено становништво.

Анализа образовне структуре становништва према школској спреми показује да четвртину становништва старијег од 15 година чини становништво без школске спреме и незавршеног основног образовања.

У популацији старијој од 15 година највеће учешће има становништво са завршеним средњим (38,5%) и основним образовањем (28,8%).

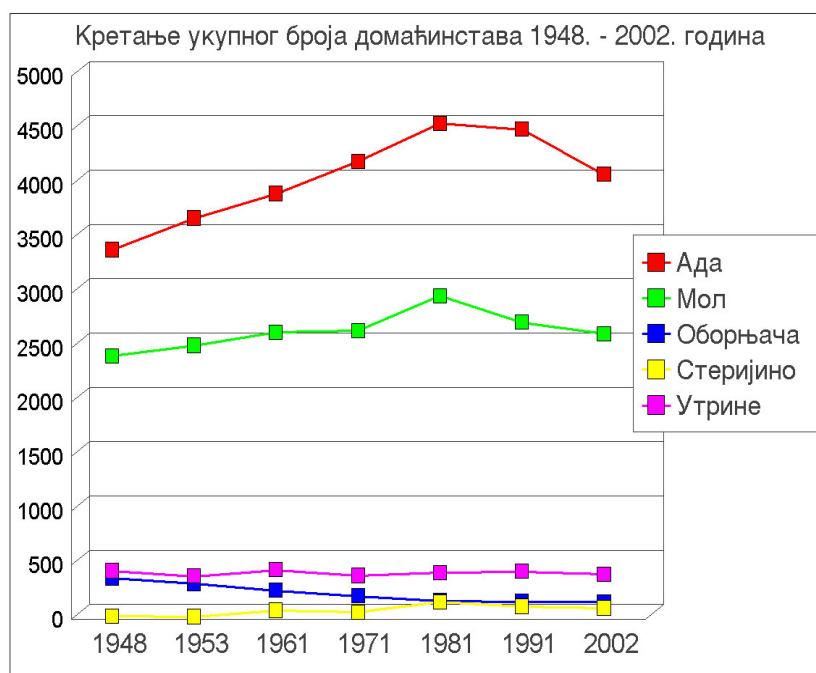
Табела бр. 11: Структура становништва старијег од 15 година према школској спреми

Насеље	укупно	без школ. спреме	не зав. основ. образ.	основ. образо.		средње образ.		више образ.		високо образ.		непоз- нато
				број	%	број	%	број	%	број	%	
Ада	8965	144	1568	2440	27,2	3949	44,0	452	5,0	396	4,4	16
Мол	5680	173	1494	1667	29,3	2065	36,4	153	2,7	105	1,8	23
Оборњача	329	10	175	120	36,5	21	6,4	2	0,6	1	0,3	0
Стеријино	211	8	107	76	36,0	20	9,5	0	0,0	0	0,0	0
Утрине	866	19	394	313	36,1	130	15,0	5	0,6	3	0,3	2
Општина	16051	354	3738	4616	28,8	6185	38,5	612	3,8	505	3,1	41

Кретање укупног броја домаћинстава је у анализираном периоду (1948-2002.год), имало тренд благог пораста, а од пописа 1981. године бележи се перманентан пад укупног броја домаћинстава. Просечна величина домаћинства опадала је од 3,3 до 2,6 чланова по домаћинству.

Табела бр. 12: Број домаћинства

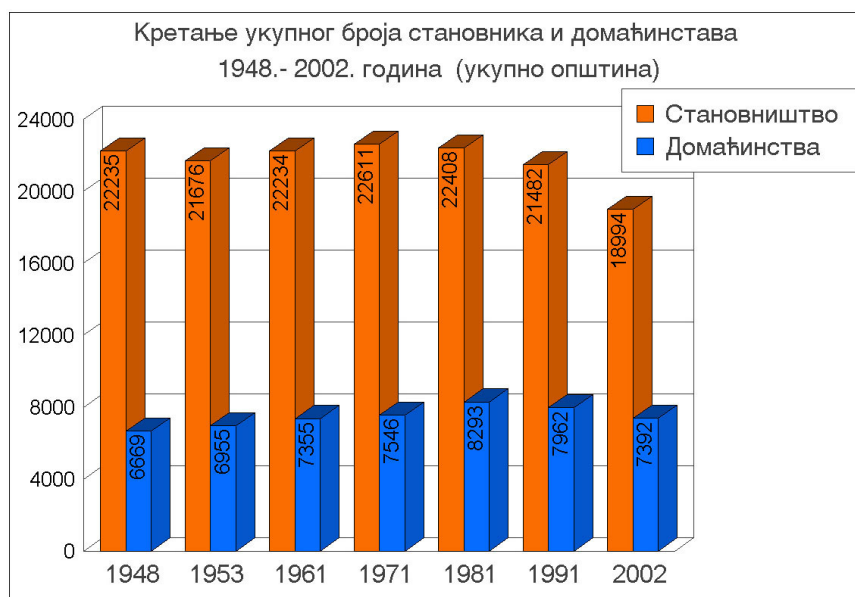
Насеља	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ада	3400	3691	3917	4213	4563	4510	4093	0,34	-0,52
Мол	2423	2520	2640	2655	2975	2732	2625	0,15	-0,60
Оборњача	376	325	264	213	170	162	159	-1,61	-0,32
Стеријино	26	22	81	64	158	118	102	2,56	-2,11
Утрине	444	397	453	401	427	440	413	-0,13	-0,16
Општина	6669	6955	7355	7546	8293	7962	7392	0,19	-0,55

Графикон бр. 2: Кретање укупног броја домаћинстава 1948.-2002. година

Табела бр. 13: Просечна величина домаћинства

ОПИС	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ада	3,2	3,0	2,9	2,9	2,7	2,7	2,6	-0,39	-0,23
Мол	3,4	3,2	3,1	2,7	2,7	2,7	2,6	-0,52	-0,16
Оборњача	3,7	3,6	3,6	3,3	3,0	2,8	2,5	-0,77	-1,02
Стеријино	2,9	3,4	3,1	3,2	2,7	2,6	2,3	-0,43	-0,86
Утрине	3,8	3,5	3,2	3,1	2,8	2,6	2,5	-0,77	-0,45
Општина	3,3	3,1	3,0	3,0	2,7	2,7	2,6	-0,48	-0,24

Графикон бр. 3: Кретање укупног броја становника и домаћинстава 1948.-2002. година

На основу свега може се оценити да је општа демографска ситуација на подручју општине Ада неповољна. Дошло је до пада укупног броја становника, погоршања старосне структуре и виталних карактеристика популације у свим насељима општине, што може у дужем временском периоду да буде ограничавајући фактор развоја, због обезбеђивања довољног броја радно способног становништва. Релативно повољна образовна структура становништва представља потенцијал, који ће обезбедити квалитетну радну снагу, као неопходан елемент развоја.

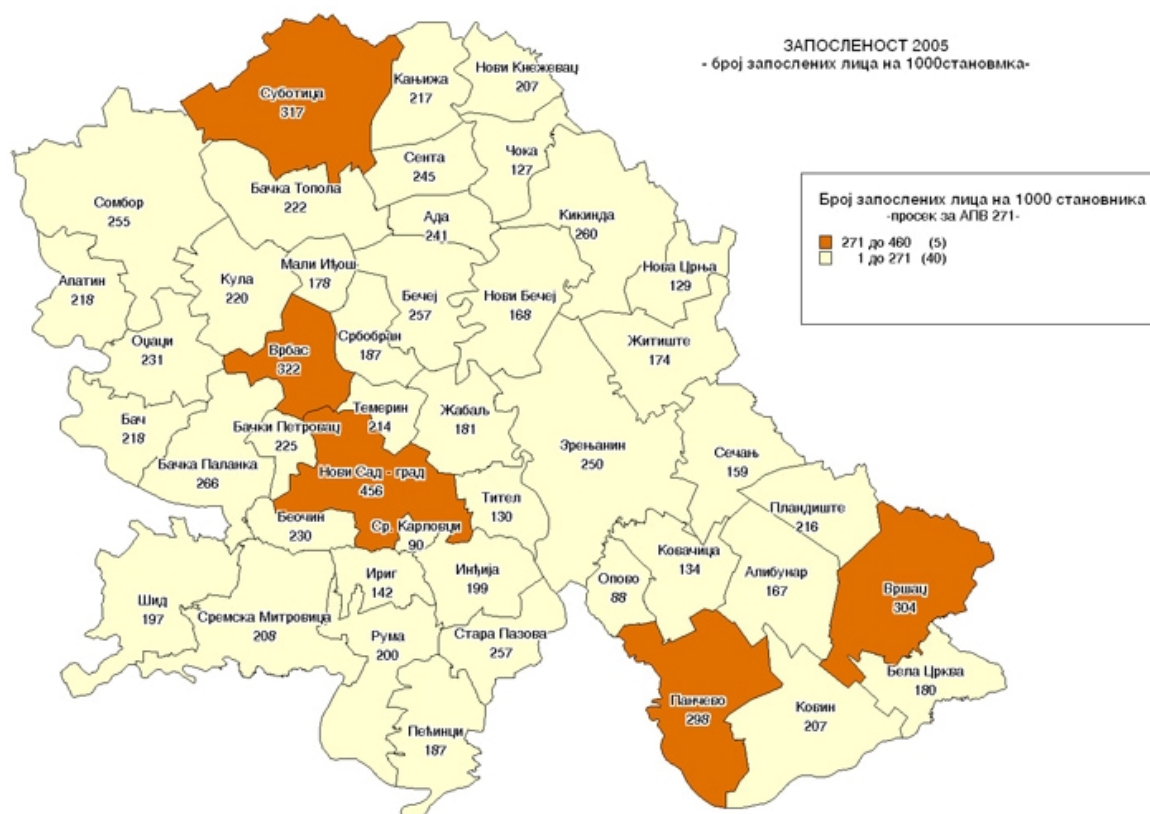
4.4. Привредне делатности

Као основа за анализу досадашњег привредног развоја општине Ада коришћени су подаци Републичког завода за статистику, као и резултати извршене анкете мањег броја субјеката планирања (појединачна предузећа, представници МЗ општине Ада и други).

Сагледавањем основних развојних индикатора извршена је анализа привредне развијености општине Ада.

Индустрија и пољопривреда су основне привредне гране. У табелама на стр. 28 дат је преглед оствареног народног дохотка 2005. године, по делатностима и облицима својине.

Из прегледа се види да је највећи доходак остварен у пољопривреди, лову, шумарству и водопривреди, затим у прерађивачкој индустрији, у производњи и снабдевању електричном енергијом, гасом и водом и у трговини на велико и мало. Од укупно оствареног народног дохотка у општини Ада, 2005. године, у пољопривреди, лову, шумарству и водопривреди остварено је око 40%, што је знатно више у поређењу са Северно-банатским округом (око 27%) или са нивоом Војводине (око 22%), што говори да је општина Ада претежно пољопривредно подручје, док је око 31% остварен у прерађивачкој индустрији (што је око 11% од дохотка оствареног у прерађивачкој индустрији Северно-банатског округа). Од укупног народног дохотка 74,3% је остварено у приватној својини, 15,0% у државној, 5,7% у друштвеној, 3,4% у мешовитој и 1,6% у задружној својини. Према подацима 2005. године од укупно 3052 запослених, у сектору привреде ради 76,1%, а у сектору ванпривреде запослено је 23,9%. У сектору привреде највећи број запослених је у прерађивачкој индустрији, затим у пољопривреди, шумарству и водопривреди и у трговини на велико и мало. Према броју запослених на 1000 становника (241) општина Ада је на 13 месту од укупно 45 војвођанских општина.

Слика бр. 6: Запосленост 2005. година

Степен привредне развијености одређује се према различитим критеријумима. Један од њих је остварени народни доходак по становнику, као и одређени показатељи за мерење степена развијености (кориговани НД/становнику, број запослених на 1000 становника, промет у трговини на мало по становнику, број телефонских претплатника на 1000 становника) приказани у наредној табели.

У оквиру Северно-банатског округа, коме припада општина Ада, по оствареном народном доходу по становнику 2005. године, од укупно 6 општина, општина Ада је на 5 месту. Према овом показатељу општина Ада је испод просека за Северно-банатски округ и испод просека за Републику Србију и АП Војводину.

2005. година

	Народни доходак ¹ по становнику	
	у динарима	Ниво РС = 100
Република Србија	123473	100,0
АП Војводина	144598	117,1
Северно-банатски округ	138548	112,2
Општина Ада	99738	80,8

¹ Обрачунат без ПДВ-а, није упоредив са претходном годином

Слика бр. 7: Народни доходак по становнику за 2005. годину

Табела бр. 14: Степен развијености општине, према одређеним показатељима²

	2005. година							
	Кориговани народни доходак по становнику		Број запослених на 1000 становника		Промет у трговини на мало/ст.		Број телефонских претплатника на 1000 становника	
	ниво РС=100	ранг	ниво РС=100	Ранг	ниво РС=100	ранг	ниво РС=100	Ранг
Република Србија	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0	-
АП Војводина	117,0	-	97,3	-	131,6	-	94,4	-
Општина Ада	82,2	56	86,8	51	36,6	121	99,1	39

Вредности мерних индикатора развијености општине Ада 2005. године, показују да је општина Ада на 56 месту од 160 општина у Србији без Косова и Метохије, кад је кориговани доходак по становнику у питању. Ранг је најлошији кад је у питању потрошња у малопродаји. Код осталих показатеља ранг је нешто бољи (код броја запослених на 1000 становника и броја телефонских претплатника на 1000 становника).

Према анализираним показатељима општина Ада је испод просека за АП Војводину и Републику.

² Извор: Показатељи развијености општина, општине у Србији 2005. године – Републички завод за статистику Србије

1. Корекција народног дохотка (без ПДВ-а) извршена је двогодишњим просеком народног дохотка пољопривреде из 2004. и 2005. године
2. Процена промета трговине на мало, на нивоу општина, урађене су на основу података о укупном износу промета у трговини на мало, (без ПДВ-а) за Републику Србију и процентуалног учешћа појединачне општине у укупном друштвеном производу (без ПДВ-а) трговине на мало као гране.
3. Обрачун коригованог народног дохотка и процене промета у трговини на мало су извршене без ПДВ-а и нису упоредиве са ранијим годинама

Према критеријуму економске развијености, мерено по показатељима, граничним вредностима показатеља и условима утврђеним у члану 6. Одлуке о критеријумима за утврђивање статуса неразвијених и недовољно развијених општина у АП Војводини ("Сл. лист АПВ", бр. 8/06.) општина Ада спада у недовољно развијене општине у Покрајини у 2007. и 2008. години.

Табела бр. 15: Народни доходак³, по делатностима, 2005.

у хиљ. дин										
	Укупно	Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда (сектор А)	Рибарство (сектор Б)	Вађење руда и камена (сектор Б)	Прерађивачка индустрија (сектор Д)	Произв. и снабд. ел. енергијом, гасом и водом (сектор Д)	Грађевинарство (сектор Ђ)	Трговина на велико и мало, оправка (сектор Е)	Хотели и ресторани (сектор Ж)	Саобраћај, складиштење и везе (сектор З)
Република Србија	918732972	156046929	390938	45488735	249401453	17710789	67323353	226919194	16602919	95716030
Војводина	291063478	65222790	350877	29287052	78861604	8478334	13046122	64287755	3085440	20371707
Севернобанатски округ	22272533	5956405	40695	3484953	5378680	2279727	507606	2490478	175382	1595600
Општина Ада	1850933	754733	-	-	567829	210380	21312	180827	10264	79726

Табела бр. 16: Народни доходак³, по облицима својине, 2005.

у хиљ. дин								
	Укупно	Друштвена својина	Приватна својина			Задружна својина	Мешовита својина	Државна својина
			свега	Предузећа	газдинства и радње			
Република Србија	918732972	29653840	695098326	483118626	211979700	6203553	60269246	127508007
Војводина	291063478	9877126	194829929	125753333	69076596	2961980	16232466	67161977
Севернобанатски округ	22272533	574660	14000213	8339747	5660466	128144	1180041	6389475
Општина Ада	1850933	104834	1375635	631935	743700	30226	62974	277264

³ Без ПДВ

Пољопривреда

Полазећи од расположивих ресурса производње најважнији привредни потенцијал је пољопривредно земљиште, а заједно са индустријом, пољопривреда је носиоц привредног развоја у општини Ада. Од укупно оствареног народног дохотка око 40% је остварено у пољопривреди.

По свом значају пољопривреда представља једну од најзначајнијих грана привреде и велики број становника општине бави се пољопривредом као основном или допунском делатношћу.

У периоду 1973.-1974. године на територији општине Ада извршена је обнова премера и уређено пољопривредно земљиште путем комасације у свим К.О.

Ефекти који су постигнути уређењем пољопривредног земљишта комасацијом су:

- пројектовани су грађевински реони према потребама насеља;
- решени су имовинско правни односи;
- повећана је просечна величина парцеле;
- уређена је путна и каналска мрежа;
- створени су услови за наводњавање;
- лоцирани су поседи у циљу заједничке обраде;
- формиране су површине за заједничке потребе села;
- урађен је план намене површина;
- добијене су квалитетне катастарско-топографске подлоге за планирање и пројектовање;
- на основу извршене обнове премера и комасације устројен је катастар непокретности.

На подручју општине Ада за сада није потребно планирати уређење пољопривредног земљишта путем комасације.

Носилац развоја пољопривреде у општини Ада био је ПИК "Халас Јожеф" који је у периоду задње деценије прошлог века, најтежем за пословање у пољопривреди доживео судбину великог броја пољопривредних предузећа која је резултирала стечајем и продајом овог комбината.

Табела бр. 17: Структура коришћења земљишта по категоријама*

назив КО	шуме %	њива %	врт %	воћ- њак %	вино- град %	лив- ада %	обра- диво %	паш- њак %	трст. мочв. %	нео- бра- диво %	(y ha)		
											пољо- прив- редно %	пло- дно %	не- пло- дно %
Ада	77,96 0,87	7566,58 84,38	0,00 0,00	106,88 1,19	41,44 0,46	16,29 0,18	7731,19 86,22	30,44	1,00	31,44 0,35	7762,63 86,57	7840,59 87,44	1126,44 12,56
Мол	200,24 2,80	6059,11 84,79	0,00 0,00	18,55 0,26	9,89 0,14	16,71 0,23	6104,26 85,42	36,19	1,19	37,29 0,52	6141,54 85,94	6341,78 88,74	804,63 11,26
Оборњача	7,95 0,31	2432,27 95,04	0,00 0,00	5,191 0,20	0,37 0,01	0,00 0,00	2437,83 95,26	17,97	2,64	20,61 0,81	2458,43 96,07	2466,38 96,38	92,73 3,62
Утрине	12,88 0,32	3852,62 95,52	0,00 0,00	16,056 0,40	3,24 0,08	0,00 0,00	3871,91 96,00	10,74	0,00	10,74 0,27	3882,65 96,26	3895,53 96,58	137,90 3,42
Укупно	299,03 1,32	19910,57 87,69	0,00 0,00	146,68 0,65	54,94 0,24	30,00 0,15	20145,18 88,72	95,26 0,42	4,82 0,02	100,07 0,44	20245,26 89,16	20544,28 90,48	2161,69 9,52

* Извор података: Републички геодетски завод, Служба за катастар непокретности општина, 2005.

У укупној површини пољопривредног земљишта највећу заступљеност имају оранице и баште са учешћем од око 98%, док су воћњаци и виногради заступљени са око 1%. Остале површине су под пашњацима, ливадама, трстицима и мочварама.

Највише ораничних површина захватају ратарске културе, где доминира производња кукуруза на око 50% површина, док се пшеница и јечам гаје на око 25% укупних површина. Важно је напоменути да је на територији обухвата плана развијена производња семенских култура, као и да се на значајним површинама гаји кукуруз шећерац.

Индустријско биље гаји се на око 15%, и то сунцокрет на око 10%, соја на око 3% шећерна репа на око 2% површина. Поврће се гаји на око 5%, крмно биље и друге културе на око 5% укупних површина ораничног земљишта.

Узгој индустријског биља има посебну важност и дугу традицију гајења, а достигнути ниво површина под овим усевима не одговара могућностима.

Повртарство на територији општине има дугу традицију и уочљиво је да су у задњим годинама површине под повртарским културама у сталном порасту. Доминантне повртарске културе су грашак и боранија чија се производња одвија на око 200 ha. Од осталих повртарских култура гаје се паприка, мрква, паштрнак, парадајз и др. Процењује се да се производња поврћа одвија на око 600 ha углавном на алувијалним земљиштима и на површинама под системима за наводњавање. Производња поврћа у заштићеном простору је на врло малим површинама и углавном се одвија у баштама.

Воћарска и виноградарска производња заступљена је на мање од 1% укупних површина, ако се узме у обзир скоро апсолутни нестанак винограда и коришћење тог земљишта за друге намене. То представља изузетно низак ниво производње. Најзаступљеније врсте воћа су шљива, кајсија, крушка и јабука, док су остале врсте слабије заступљене.

Сточарство представља значајну грану пољопривреде по обиму и значају. На територији општине постоји дуга традиција узгоја стоке, а на бази расположивих статистичких података уочава се смањење броја говеда, док је кретање броја свиња, живине и оваца циклично.

Говедарство по свом економском значају заузима високу позицију у сточарској производњи, али је изменом расног састава говеда, у правцу млечног типа, смањена могућност за производњу висококвалитетног јунећег меса. Најзначајнији део производње одвија се у пољопривредним домаћинствима, а количине произведеног млека предају се на откупним станицама које се налазе у свим насељима општине. Укупан број говеда кретао се према подацима о извршеној вакцинацији око 2600 грла товне јунади и око 2000 крава музара.

Свињогојство представља грану сточарства која на територији општине Ада има све услове за даљи развој. У рекордним годинама са територије општине тржишту се испоручивало преко 20.000 товљеника изузетног квалитета. За даљи развој свињогојства постоје изграђени смештајни капацитети, високостручна радна снага и добар расни састав. У последњим годинама приметно је да се јављају индивидуални произвођачи, са значајнијим производним капацитетима. На територији општине присутно је пет значајнијих произвођача који гаје од 300 до 2000 товљеника по турнусу.

Овчарство је слабо развијено на територији општине. Узгој оваца одвија се скоро искључиво у индивидуалним домаћинствима, а резултат слабог развоја ове гране сточарства је недостатак радне снаге, замирање салаша и смањење пашњачких површина. Процењује се да тренутно на територији општине Ада има око 4.500 оваца.

Живинарство је углавном развијено у индивидуалним домаћинствима за сопствене потребе. Постоје две фарме кока носилца капацитета 500 односно 1000 комада и живинарска фарма капацитета 5000 пилића.

Процењује се да на територији општине има око 35.000 јединки.

Територија општине налази се на земљиштима погодним за наводњавање и поред постојећих система за наводњавање, који су изграђени на 3.200 ha приметно је да је у задњих 10 година дошло до развоја микро система за наводњавање који воду захватају из отворених канала и бушених бунара и преко тифона или кишних крила наводњавају пољопривредне културе, првенствено повртарске. Процењује се да је на територији општине Ада у раду око 20 тифона, што омогућава производњу у условима наводњавања на мин. 400 ha.

Стање пољопривредне механизације на територији целе општине, као и осталим општинама у окружењу и целој АП Војводини је доста лоше. Просечна старост механизације је преко 15 година. Охрабрује чињеница да је у задњих 5 година дошло до пораста броја пољопривредних машина, што значи да је почео процес обнављања механизације. Подизањем техничке основе пољопривреде представља предуслов за повећање продуктивности и конкурентности пољопривредних производа.

Развој пољопривреде у задњој деценији прошлог века одвијао се у изузетно неповољним и нестабилним условима, што је довело до готово драстичног слабљења аграра у целини. Овакав положај нејзначајније привредне гране захтева неминовно редефинисање аграрне политике и стратегије даљег развоја пољопривреде.

Стање аграра, без обзира на боље приносе и резултате у односу на просек АП Војводине, уопште није на завидном нивоу и у наведеном планском периоду неопходно је систематско решавање проблема у пољопривреди, користећи компаративне предности природних потенцијала и традицију гајења биљних и животињских врста. У ратарству се очекује промена структуре сетве у корист интензивних и профитабилних култура, док ће у сточарству доћи до неминовног развоја мини фарми и повећаног интересовања за алтернативне видове биљне и животињске производње.

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

Према подацима из 2005. год. шуме и шумско земљиште у општини Ада су заступљене у површини од 299,03 ha⁴, што чини шумовитост територије Општине од 1,32%.

Табела бр. 18: Шуме и шумско земљиште у КО општине Ада

Општина Ада	Површина	%
КО Ада	77,96	0,87
КО Мол	200,24	2,80
КО Оборњача	7,99	0,31
КО Утрине	12,88	0,32
Укупно	299,03	1,32

Већи комплекси шума су уз водоток Тисе. Оне штите одбрамбени насип и друге водопривредне објекте од високих вода, утичу на смањење воденог таласа и регулишу климатске факторе (ублажавају екстремне темперетуре и смањују ударе кошаве). То су мешовите и углавном вештачки подигнуте и изданачке шуме, шуме тополе и врбе, јасена и клонова ЕАТ. Овим шумама газдују ЈП "Војводинашуме", ШГ "Сомбор" (ГЈ "Потиске шуме" 253,47 ha⁵), и ЈВП "Водевојводине", односно Водопривредна организација "Сента" из Сенте (ГЈ "Сента" 103,02 ha⁶). Ове шуме имају осим заштитне и привредну функцију, али шумарство као привредна грана с обзиром на мало учешће шума у структури земљишта најмање учествује у структури привреде.

На територији Општине је делимично формирано ваншумско зеленило у виду ветрозаштитних појасева и ремиза.

На повећање шумовитости Општине се може утицати формирањем овог зеленила које може имати и привредну функцију. Ветрозаштитни и пољозаштитни појасеви се могу подизати уз путеве, канале и у оквиру пољопривредног земљишта.

На територије општине су установљена ловишта "Горњи рит" и "Доњи рит" која су дата ловачким удружењима на газдовање, у којима се лови висока ловна дивљач (срна и дивља свиња) и у знатно већем броју ниска ловна и перната дивљач. Ловишта чине шуме и шумско земљиште, пашњаци и ливаде и оранице (у највећем проценту) и воде,

⁴ Извор података: Републички геодетски завод, Служба за катастар непокретности општина, 2005. год.

⁵ Извор података: Услови ЈП "Војводинашуме", ШГ "Сомбор", 2004. год.

⁶ Извор података: Шумске основе ДТД ВДП "Сента" из Сенте 2002/2003.год.

баре и трстици. У постојећим ловиштима је потребно унапредити услове станишта и повећати бројност популације дивљачи. Лов нема већи привредни значај, а његов развој је значајан у склопу туристичке понуде Општине.

Општа оцена је да је на територији општине Ада изразито ниска шумовитост. Ограничење у развоју шумарства је чињеница да је око 89% територије општине пољопривредно земљиште. За развој шумарства као привредне гране нема већих потенцијала, изузев непошумљеног шумског земљишта. Велика заступљеност пољопривредног земљишта бољег бонитета представља ограничење за подизање нових шумских површина. Подизањем ваншумског зеленила (ветрозаштитног и пољозаштитног) уз канале, путеве и у оквиру пољопривредног земљишта може се повећати шумовитост и уједно утицати на побољшање укупних микроклиматских услова. При подизању ваншумског зеленила потребно је водити рачуна о заштити канала и насипа, безбедности саобраћаја и исплативости подизања ових појасева на пољопривредном земљишту.

За развој лова као привредне гране постоје бројни предуслови, посебно услови станишта, који погодују развоју дивљачи. Ограничења у развоју лова представљају мала улагања у ову привредну грану, која би могла бити у склопу туристичке понуде општине.

Индустрија

Од укупно оствареног народног дохотка општине Ада око 31% остварен је у прерађивачкој индустрији, а око 60% запослених у сектору привреде ради у прерађивачкој индустрији. У оквиру индустрије најразвијенији су агроиндустријски и металопрерађивачки комплекс и плетарска индустрија, који су носиоци привредног развоја општине.

У оквиру агроиндустријског комплекса носиоци развоја су АД "Халас Јожеф" и индустрија за прераду воћа и поврћа "Зора" из Мола.

Металопрерађивачки комплкс има дугу традицију. Развијао се и развијаће се без сировинске базе. Углавном је то производња пољопривредних машина или резервних делова за пољопривреду и све више је извозно оријентисана.

Знатан је број (око 80) плетачких предузећа и самосталних радњи. Потребно је потстицати развој плетарске индустрије, јер ова грана запошљава знатан број радно способног становништва.

Анализа просторног размештаја привредних капацитета показала је висок степен концентрације индустријских капацитета у Ади и Мола.

Привреда општине Ада, као и привреда Војводине и целе земље, суочена је са проблемима и ограничењима у развоју, који су последица догађаја 90-тих у нашој земљи, али и процеса транзиције.

Ограничења у развоју привреде општине Ада огледају се пре свега у недовољној искоришћености постојећих капацитета, паду производње код извесног броја предузећа, незапослености, престанку рада неких предузећа, незавршеном процесу приватизације, стагнацији мале привреде и услужног занатства. Приватизација друштвених предузећа у општини Ада, бар за сада, није донела очекиване резултате (изузетак су неки колективи) ни са становишта повећања ефикасности, ни запослености. Могући ограничавајући фактор развоја у дужем временском периоду, може бити и неповољна демографска слика општине Ада (због обезбеђивања довољног броја радно способног становништва), као и недостатак школованих кадрова у металопрерађивачкој делатности.

Досадашња ограничења у развоју привреде превазићи ће се обновом пољопривредне производње, прерађивачке индустрије и развојем туризма. Развој индустрије треба да се одвија кроз модернизацију и проширење постојећих програма, уз уважавање потреба тржишта и техничко-технолошких иновација. За остварење ових циљева постоје природне претпоставке и развојне шансе које нуде нови услови привређивања. Најважнији елементи националне Стратегије развоја малих и средњих предузећа и предузетништва, а који су релевантни за општину Ада, односе се на развој оних сектора који су способни да подстакну развој и значајно повећају запосленост, а то су прерада пољопривредних производа, индустријска производња и туризам.

Према одредбама Просторног плана Републике Србије општина Ада се налази у појасу интензивног развоја трећег значаја, а насеље Ада има перспективу да постане мали индустријски центар, са 1000-5000 запослених, што ствара добре развојне могућности за целу општину.

Носиоци развоја привреде општине Ада биће индустрија, пољопривреда и туризам.

Потенцијали планског подручја у области индустрије темеље се на расположивим природним ресурсима и радом створеним вредностима, при чему су основни развојни приоритети динамизирање агроиндустријског и металопрерађивачког комплекса, мале привреде и интензивнији развој туризма, трговине и угоститељства. Највећи потенцијал су постојећи капацитети у области секундарног и примарног сектора.

Постоје изузетни потенцијали и за динамичнији развој мале привреде у циљу повећања степена запослености и прихода становништва (прерађивачке делатности, занатство и личне услуге, домаћа радиност).

Трговина, угоститељство, занатство

Општина Ада је позната по веома развијеној малој привреди и предузетништву. На територији општине има преко 400 трговинских, угоститељских и занатских радњи. Највише их је у општинском центру (75%), затим у Мољу (23%), док је у другим насељима општине њихов удео занемарљив.

Од укупно оствареног народног дохотка у општини Ада око 10,0% је остварено у трговини, што говори да трговина није довољно развијена.

Анализа постојећих трговинских капацитета, указала је на њихову концентрацију у општинском центру и насељу Мол, док је у осталим насељима по један или ни један малопродајни објекат. У општинском центру недостају савремени трговински капацитети.

Занатство има веома дугу традицију. Најзаступљеније су занатске услуге у служби привреде и у служби човека и домаћинства. У оквиру занатских услуга у служби привреде у знатној мери су заступљени металопрерађивачи и плетачи.

На територији општине Ада угоститељство није развијено. У угоститељству је остварено мање од 1,0% од укупног народног дохотка.

Анализа структуре и обима угоститељских објекта показује да по обиму и структури задовољавају, али да је потребно побољшати опремљеност објеката и подићи ниво услуге. Смештајни капацитети нису у довољној мери заступљени, обзиром на планирани динамичнији развој туризма.

Општа оцена је да остварени степен привредне развијености Општине није на задовољавајућем нивоу, да се природни ресурси недовољно користе, да је неповољна структура привреде, да је изузетно изражена концентрација становништва, капацитета и активности у заједници насеља Ада и Мол, те да у планском периоду треба боље валоризовати и потпуније користити постојеће ресурсе.

Туризам

Централни положај општине у односу на АП Војводину, као и пролазак регионалног пута Р-122 кроз насеље Аду и Мол, представља велики потенцијал за развој транзитног туризма, који ни близу није искоришћен.

Општина Ада има повољан положај и у односу на туристички емитивна подручја: Суботица, Бачка Топола, Сента, Бечеј и донекле Нови Сад.

На територији општине Ада постоје повољни природни услови за развој појединих облика туризма. Општина Ада се целом својом дужином протеже поред реке Тисе. Осим ње постоји и аутохтона речица Буцак или Ађанска бара која се простире правцем север-југ и која се усекла у лесну зараван. Половина овога водотока у дужини од око 14 km је претворена у акумулативно језеро погодно за рекреацију. Посебни природни туристички мотиви су: ловна дивљач, богатство рибом као и пријатни предели за одмор и боравак у природи. Од заштићених природних добара постоји споменик природе дрво Беле тополе у Молу на самој обали реке Тисе, у непосредној близини Ловачког дома.

Поред свих наведених природних потенцијала за развој туризма, неопходно је споменути извор лековитог блата у народу зван "Орловача". Грађани користе лековиту воду и пелоид на самом изворишту или га захватају и носе кући. Овај потенцијал би требало активирати.

Културно историјски потенцијали нису велики и заснивају се на постојању сакралних објеката изграђених у прошлом веку. Посебно је интересантан објекат Православне цркве у Молу као и атрактиван објекат Православне цркве у Ади који представља копију цркве "Светог Ђорђа" на Опленцу. Објекти Римокатоличке цркве у Ади и Молу представљају врло лепе сакралне објекте у склопу туристичке понуде општине.

Од културних манифестација треба истаћи организовање Лингвистичких дана Сарваш Габор. Интересантни су и Жетелачки дани који представљају манифестацију у склопу прославе дана општине Ада. Са етнолошке стране значајна су и разна такмичења у кошењу и вршењу жита која се обављају на стари традиционални начин. Жетелачки дани уз бољу организацију могли би прерасти у атрактивну туристичку понуду. У Молу се одржава на кеју "Летња ноћ на Тиси". Најзначајнија манифестација спортско туристичког карактера су Касачки дербији на великом и уређеном хиподрому, а посебно меморијал "др Стеван Петровић" који привлаче бројне госте из земље и иностранства. Све ове манифестације уз добру организацију могле би да прерасту у праве туристичке атракције.

У непосредној близини самог језера, налази се од око 10 очуваних салаша који представљају етнолошку атракцију и потенцијал за развој сеоског туризма.

У насељима Ада и Мол формиран су рекреациони центри. У небраћеном делу налазе се лепо уређене плаже са угоститељским објектима, а у непосредној близини уређени кампови (око 400 места). Плитка и песковита плажа у Ади представља најлепшу плажу на реци Тиси. Плажа у Молу је уређена као кеј, са могућношћу пристајања већих пловила. На плажама се налазе простори за рекреативни спорт на песку. У Ади, поред плаже и кампа, налази се уређена Марина за мања пловила, којом управља Удружење љубитеља реке Тисе. Уз одбрамбени насип налазе се уређени паркови и шеталишта са спортским теренима. У Ади се налази комплекс базена који се састоји од три базена као и зоолошки врт "Пони". Рекреационим центром управља Јавно предузеће "Адица". У Молу, у браћеном делу, налазе се спортски терени за велике и мале спортове и тениски терени који су у категорији за велика такмичења.

Од туристичко-угоститељских објеката треба напоменути хотел "Парк" у центру Аде са 35 лежајева који у свом саставу поседују ресторан капацитета 400 гостију. Организоване услуге смештаја пружају још ловачки дом у Молу, власништво ПТД "Панонија" и салаш "Нађпал салаш", смештајног капацитета 19 лежаја.

На основу извршене анализе може се закључити да општина Ада има значајне туристичке потенцијале који тренутно нису довољно искоришћени.

Основни *потенцијали* за развој туризма општине Ада су:

- повољан туристичко-географски положај
- природне вредности
- културно-историјски споменици
- манифестације и етно наслеђе
- туристичко-рекреациони терени
- смештајни капацитети

Привреда је у транзицији па се многи субјекти од значаја за туристички развој налазе у поступку реструктурирања или власничке трансформације. *Ограничења* за развој туризма су:

- нема битних улагања у туристички сектор,
- недефинисан туристички производ подручја (последича стања у туристичкој привреди),
- неодговарајућа заштита природне и културне баштине,
- непостојање јединствене маркетиншке презентације туристичких потенцијала и опште презентације подручја на домаћем и иностраном тржишту,
- непостојање јаким локалних туристичких агената или организација заинтересованих за креирање туристичке понуде, улагање у маркетинг менаџмент дестинације,
- материјална база не прати потенцијалне могућности.

4.5. Историјски развој, просторна организација, опремљеност насеља, услужне делатности и организација јавних служби

Кратак историјски преглед формирања насеља⁷

Из физичко-географског прегледа закључује се да је подручје ађанске општине од најстаријих времена било погодно за насељавање. Ако би се извршила подела земљишта на погодна и мање погодна за насељавање, онда би на првом месту било Потисје, на другом Ором или Горњи Брег, на трећем долина Чика и на четвртном месту приобална зона Ађанске баре.

Потиска или приобална зона Тисе заузима прво мести зато што у близини отиче река, која је имала доста воде и у време кишних и влажних, и у време сушних периода. Али су насеобине грађене тек на најближим високим обалама лесне терасе, коју је Тиса подривала или била најближа њој. Отуда се трагови најстаријих насеља могу очекивати у подножју Горњег и Жутог брега, затим на истуреном полуострву на којем је Ада и Адица и на мести где је Мол.

Друга насеобинска зона јесу косе Орома или Горњег брега. Оне се пружају од севера, тамо негде западно од Кањиже, па све до близу западно од Бечеја. Наспрам Сенте, Аде и Мола оромске падине су веома изражене и доста високе тако да доминирају великим површинама лесне терасе.

Трећа насеобинска зона јесте долина Чика. Ова је због своје велике ширине и сталне количине воде такође пружала повољне животне услове за изградњу сталних насебина.

Четврта насеобинска зона или екумена јесте приобални појас Ађанске баре.

Из најстаријег каменог доба (палеолит) није остало никаквих трагова о присуству и животу људи.

⁷ Извод из географске монографије – Општина Ада, др Бранислав Букуров, 1979. Институт за географију, Нови Сад

Неолитска налазишта су откривена само у Ади, а ван територије ађанске општине у Сенти, затим у Чоки и другде.

Бакарно доба је у нашим крајевима трајало свега 200 година (од 2000 до 1800 пре нове ере) и зато, ваљда нема никаквих трагова на ађанској територији. Али из бронзаног времена (од 1800 до 1000 пре наше ере) и у Ади и у Мољу, затим у Сенти и другде има доста података. Из бронзаног времена нађени су делови керамике, сада већ бојени. У молској дудари су нашли урне са пепелом. У овом периоду се и живот људи увелико изменио. Куће су изнад земље, постоје утврђења, војска, разна убојна средства итд. После осамстотина година трајања бронзаног доба настаје старије железно (халштатско од 1000 до 500 година пре нове ере) и млађе железно (од 500 до нове ере). Позната налазишта из млађег железног или латенског доба су код Аде.

Са уласком у нову еру, на југу од Бачке појављују се Римљани, а на територији Бачке се насељавају Јазиги, који су из Сарматије, на доњем Дњепру, најпре дошли на Доњи Дунав, а потом у наше крајеве.

Од Јазига је нађено доста података, нарочито у Макошу, југоисточно од Сенте, између Сенте и Аде и на Орому.

Крајем II века нове ере римске границе потресају нови досељеници Готи. На периферним деловима Римске империје сада постоје германски и сарматски народи (Готи и Јазиги), којима се убрзо придружују Хуни, преузимајући вођство од прве две групације. Крајем VI века, после стогодишњег живота гепидску државу руше Авари. Кроз цео VII и VIII век Авари су се успешно носили са Римљанима. Крајем IX века у Панонској низији се појављују Мађари.

Средњовековна насеља и пустаре на територији ађанске општине – О насељима и броју становника на територији ађанске општине мало има непосредних података. Зна се и то да је после татарских похода краљ Угарске Бела IV поред оног заосталог становништва населио Куне и то од Мартоноша до Бечеја, па и ађанско-молско подручје. По неким су имена Сента и Мол кунског порекла.

Током XIII и XIV века појављује се читав низ насеља са претежним мађарским становништвом: Асоњфалва, Банфалва, Татар келе, Пецер итд. Нешто касније ова насеља добијају српско становништво, а оснивају се и друга често српска, као: Оборњача, Ново Село, Татарска Ада, Бановци, Погледих, Долић, Торњош и друга.

Прво, ево приказа потиских насеља, која су касније опустела, а успомене на њих се чувају у народној традицији или у именима пустара. У ађанском атару су: Аркулић, Песер, Асоњфавла, Банфалва и Петрина, а у молском Мол.

На територији данашње Аде било је још једно средњовековно насеље по имену Банфалва, а касније Банове Бановци. Ово село се такође први пут помиње у дажбинским књигама калочке надбискупије и то 1198. године.

Поновно оживљавање овог насеља настаје после укидања војне границе 1750. године, стим што припада Острву, односно Ади.

Петрина је још једно насеље на садашњој топографској површини Аде.

Предпоставља се да је становништво Петрине било претеча становништву Аде, која се формирала тек 1694 године.

Најужније насеље на обали тисе јесте Мол. О Мољу као феудалном добру врло рано се пише. Први пут је забележен 1332. године.

На лесној заравни је такође било неколико насеобина које су се касније претвориле у пустаре.

Једно од највећих насеља из друге половине XVI века на крајњем западном делу општине била је Оборњача. Ово насеље се помиње први пут 1580.

У долини Чика такође је морало бити неких насеља.

На Чаналу могу се очекивати нека насеља из средњег века, али не са нарочитом сигурношћу.

Живот у XVIII и XIX веку

Из кратког праисторијског и историјског прегледа развоја насеља могло се закључити:

1. Да су средњовековна насеља била релативно кратког века и да су скоро сва за време најезде Турака прво изгубила и то махом мађарско становништво да би касније, када су се прилике под турском влашћу нешто консолидовале, обновила и наставила живот са новим, махом европским становништвом.
2. Скоро сва насеља су, сем два три, за време Турака имала по десетак двадесетак порески обавезних домова, што би значило 50 до 100 становника. Ако се овом броју дода исто толико и домаћинства која не подлежу порезу могло би се закључити да су насеља за време Турака имала између 200 и 300 душа.
3. Повлачењем Турака из ових крајева многа су села уништена или су бар смањена на коју десетину житеља. Уништена насеља нису обнављана ни касније, док су она која су преживела турско господство, макар мењајући и своје име, почела да се развијају и да континуитет свога живота одрже до наших дана. У ову групу насеља спадају: Ада и Мол, Стеријино, Утрине и Оборњача.

Развој насеобина на територији ађанске општине био је, током војне границе и потиског војног округа у великој мери спутаван војним потребама, стратегијским и другим разлозима. Али када је потиски војни округ претворен у потиски крунски дистрикт (1791.) наступиле су извесне слободе и могућности да се ађанско-молско подручје развија већом брзином.

Доношењем закона о ликвидацији феудалних односа (1835. и 1848.), у Ади и Мољу наступа сасвим другачији живот. Нарочито када су откупљена права на крунске поседе (1870.) био је отворен широк пут у бржи развој читавог ађанско-молског подручја.

У развојном путу Аде и Мола значајна су два датума: ослобођење од феудалних односа и откуп крунских поседа. За Аду је био значајан још један догађај, а то је проглашење Аде за трговиште 1836.године.

Ада је изграђена на земљишту које је крајњи источни део лесне терасе, која се за 8 до 10 метара уздиже изнад алувијалне равни. Та висинска разлика била је од пресудног значаја за формирање насеља, с обзиром да је то више земљиште стално било заштићено од поплава и високих речних вода.

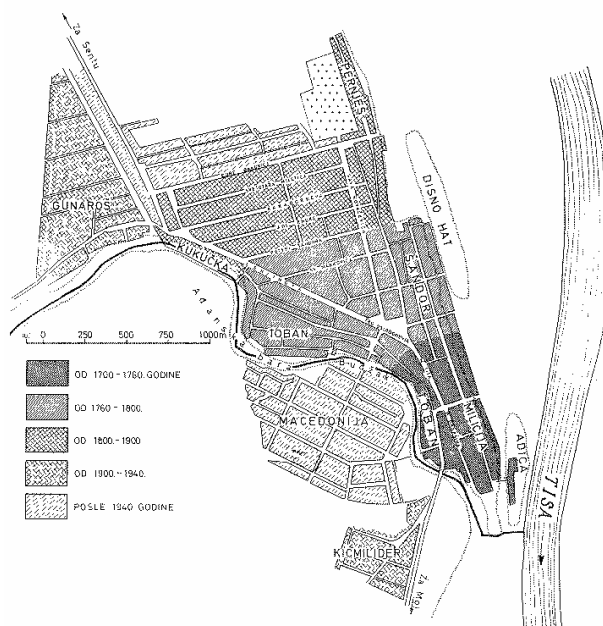
Ада као насеље има повољнији положај од осталих насеља у општини, стога што је на важној саобраћајној линији тзв. потиској, која везује Аду и читаво подручје са северним и јужним пределима.

За географски положај Аде велики значај има и Тиса. Она омогућава да се вишак аграрних производа извози путем Тисе у Дунав, а путем Дунава у веће потрошачке центре и да се овим врло јефтиним путем у Аду увозе грађевински материјал, огрев и друга кабаста роба.

Из историјског прегледа могло се видети да је на територији ађанске општине током историје било подоста насеља која су живела дужи или краћи временски период. И на самој територији атара Аде било их је неколико, а забележено је да су чак на самој топографској површини данашњег града била два насеља старије Банфалва и млађе Петрина. Прво се вероватно простирало негде на северној половини Аде, а друго на јужној. Као сасвим ново насеље на овој пространој територији јавља се Ада.

Средина XIX века уопште представља прекретницу у урбанистичком уобличавању Аде. Године 1854. наине, избије велики пожар у Шандору и све трошне куће су нестале. После тог пожара приступа се планској изградњи Аде. Куће се сашоравају, улице добијају праве линије, секу се под правим или оштрим углом и имају довољно ширине за запрежни саобраћај и узгон стоке на пашњаке. Изграђују се лепше и солидније зграде, постављау се тротоари поред кућа, копају се отворени улични канали и на угловима улица се стављају фењери. Најзад, коловози се калдрмишу трахитским коцкама. Укратко Ада све више добија физиономију уређеног панонског насеља.

Ада је веома рано, већ 1908. године имала своју електричну централу, коју је касније уступила Бечеју.

Teritorijalno širenje Ade

Ађански салаши

Велики број војвођански насеља на својим пространим хатарским површинама имају салашарска насеља и салаше. И Ада спада у ову категорију насеља с обзиром да је пред рат имала 816 салаша и три салашарска насеља. Услед асиметричног положаја хатара, Ада је била удаљена 30 и више километара од западних ораничних површина.

Али прва аграрна реформа, спроведена после првог светског рата, као и нагле промене у развоју привредног живота од ратарско-сточарског на индустријску производњу, као да је у периоду између два светска рата зауставила или бар успорила даљу изградњу салаша.

Други члан општинске заједнице је **Мол**. Мол је изграђен уз саму десну обалу Тисе, 4 километара јужно од Аде на асфалтном и железничкој прузи Нови Сад-Бечеј-Сента-Хоргош-Сегедин. Већ због тога што је на пловној реци и на релативном добром и важном путу, Мол има добар географски положај.

Топографска површина насеља је изграђена на самој лесној тераси, где се Тиса највише приближава овој страни. Крајњи источни делови насеља се спуштају у алувијалну равн Тисе.

Молски салаши

Асиметричан положај Мола у молском хатару, као што је случај и са Адом, затим сувише велика издуженост старог хатара правцем исток-запад и још многи географски, саобраћајни, економски, социјални и други фактори били су од значаја за изградњу многобројних салаша, а касније и салашарских насеља на територији хатара.

Најраније нама познате забелешке о салашима датирају из 1876. године. Тада је на територији великог молског хатара било укупно 240 салаша.

Утрине су нешто веће салашарско насеље, које чине два реда кућа, постављена у крстасти положај.

Утрина је сасвим младо насеље. Утрине су постале тек у трећој деценији XX века са именом Недићево.

Оборњача заузима централни положај између влажног, плодног и богатог Потисја и суве и мање плодне средишне Бачке. Због свог погодног положаја између потиских места: Аде (24 km), Мола (20 km) и Бачког Петровог Села (20 km) и средње бачких насеља: Чантавира (18 km), Бачке Тополе (20 km) и Малог Иђоша (19 km). Оборњача је постала стециште многобројних произвођача и потрошача аграрних и занатлијских производа. Трговачки значај Оборњаче још је више повећан раскрсницама некада веома саобраћајних путева и то: између Мола (Велики молски пут) и Малог Иђоша, односно Бачке Тополе, између Сенте и Србобрана (тзв. Сентомашки пут) и између Суботице и Бечеја преко Чантавира (тзв. Суботички пут). У близини укрснице ових путева, а на домаку где они премошћавају пространу и чешће забарену долињску раван Чика од згуснутих Рудићевих салаша постало је салашарско насеље Оборњача.

Оборњача спада у ону групу насеља која се помињу већ у турским тефтерима.

На војној карти из 1880. године Оборњача се помиње као насеље салашарског типа.

Привредни живот Оборњаче имао је два изразита периода: предратни и послератни. У предратном периоду када се размена тржишних вишкова вршила понајвише на вашарима и недељним пијацама.

У другом, послератном периоду функције вашара и пијаца уопште, а посебно у Оборњачи све се више смањују и полако свode на ситноробну трговину, која треба да задовољи потребе само локалног становништва.

Стеријино је најмање салашарско насеље на територији ађанске општине. Састављено је од реда кућа уздуж Тополског пута на 9 километру западно од Аде.

Просторна организација и опремљеност насеља

Најзаступљенија намена у грађевинским реонима насеља општине је становање и то породично, а мањи број вишепородичних зграда налази се у центру Аде и нешто мало у Мољу. Обзиром да стамбени фонд представља највећи грађевински фонд свих насеља у општини табеларно се даје његова: величина, старост, врста материјала и опремљеност инсталацијама, ради бољег сагледавања физичке структуре по насељима.

Може се констатовати да скоро свако домаћинство (7392) има стан. Да је већина стамбеног фонда изграђена после 1961 год. (63%), 56% је од тврдог материјала (просек за општину), док је преко 70% од меког материјала је у насељима Оборњача, Стеријино и Утрине. Скоро сви станови имају воду, канализацију и струју, (око 90%).

Табела бр. 19: Стамбени фонд по насељима

Стамбени фонд ⁸	Ада	Мол	Оборњача	Стеријино	Утрине	Укупно општина
Укупно бр. станова	4077	2503	152	97	406	7235
Стам. површина м ²	335866	202174	9881	8255	28130	584306
Стам. површина по ста/м ²	31,84	29,79	25,40	35,28	37,10	30,76
Стан. по квалит. матер.						
- тврд	2431	1435	38	22	152	4078
- мек	1643	1066	114	75	253	3151
Стан. према год. изградње						
- до 1918	547	474	18	25	54	1118
- 1919-1945	354	280	14	16	22	686
- 1946-1960	566	215	50	11	46	888
- 1961-1980	1669	883	46	27	199	2824
- 1981-2002	927	649	24	18	80	1698
Опрем. инсталацијама						
- вода	4046	2457	130	65	372	7070
- канализација	3779	2261	104	49	316	6509
- струја	4047	2452	147	81	398	7125
- грејање	1126	368	4	7	51	1556
- гас	448	6	0	2	0	456

Услужне делатности и организација јавних служби

Здравствене услуге се одвијају преко Дома здравља у Ади, Мољу и Утринама. Ниво основне здравствене заштите је добро организован. Поред ови установа постоји приватна лекарска пракса. Апотеке постоје у Ади 4 и у Мољу 2.

Образовање се одвија у 3 основне школе у Ади, Мољу и Утринама са наставом у свих 8 разреда, а у Оборњачи и на Стеријину у прва 4 разреда. Средње стручно образовање се одвија у једној школи која ствара стручњаке и раднике у металном комплексу, конфекцији и трикотажи. У свим школа настава се равноправно одвија на српском и мађарском језику.

Остале образовне форме се одвијају у Музичкој школи "Бартук Бела" у Ади и у Мољу.

Културна делатност је организована у оквиру Библиотеке "Сарваш Габор" и аматерских културних друштава и група. Од аматерских група у Ади постоји 4 организована друштва а у Мољу 3.

Спортска активност се одвија преко Савеза за спорт и физичку културу општине Ада. Постоји много регистрованих клубова и то:

1. Фудбал 2 клуба
2. Рукомет 2 клуба
3. Кошарака 2 клуба
4. Стони тенис 1 клуба
5. Борилачке вештине 2 клуба
6. Спортски риболов 2 друштва
7. Лов 2 друштва
8. Пливачки клуб
9. Аеро клуб
10. Коњички клуб
11. Кинолошко друштво

Информисање се врши преко државних и приватних великих система информисања (новине, радио телевизија и интернет). На локалном нивоу постоји локална радио станица, кабловска телевизија и општинске новине.

Организација садржаја јавних служби по насељима задовољава потребе становника и ниво опремљености, за степен развијености општинског центра и насеља.

⁸ Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова 2002., Републички завод за Статистику.

4.6. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Друмски саобраћај

На простору општине Ада имамо пружање саобраћајнице високог хијерархијског нивоа – државног пута II реда који у потпуности испуњава све захтеве за транспортом, чак на високом нивоу саобраћајне услуге, мада у постојећем стању пролази кроз насеље и тим својим манифестацијама ремети интерне саобраћајне токове.

Дијаметрално пружање државног пута II реда број 122, Бечеј–Ада–Сента са ексцентричним положајем у односу на општински простор, омогућује остварење просторних веза са окружењем. Својом изграђеношћу и својим значајем у саобраћајној матрици Војводине овај пут је добра основа за везе насеља са субрегионима.

Постојећа саобраћајна мрежа општине Ада својом садашњом изграђеношћу омогућује извршење путничког и робног превоза, од изворишта до одредишта, унутар општинског простора и омогућује просторне везе са окружењем.

Постојећа траса овог државног пута II реда и поред измештања (у делу између Мола и Аде) својим манифестацијама угрожава безбедност интерних насељских токова. Овај саобраћајни капацитет који својим пружањем кроз простор кумулише све интернасељске токове и води транзит у правцу север–југ.

Значај овог државног пута за простор општине Ада је велик јер он кумулише и сва кретања у гравитационом подручју у атару. Овај пут у будућности треба да се афирмише и као основ за успостављање нових регионалних просторних веза.

Основни проблем у смислу категорисане путне мреже у општинском простору је недостатак путних капацитета високог и вишег хијерархијског нивоа (ДП I и II реда), што саобраћајну матрицу општине чини ограничавајућим фактором у погледу саобраћајне доступности и привредног развоја.

У оквиру општине Ада у постојећем стању имамо пружање општинских-локалних путева ка насељима Стеријино, Утрине и Оборњачи. Ови општински (локални) путеви су у функцији интернасељског повезивања и локалног су значаја. Ови путеви служе уз некатегорисане путеве за остваривање просторних веза између насеља и сировинског залеђа атара.

Уређеност атара путевима ка простору општине Ада у постојећем стању је задовољавајућа али се планском периоду морају утврдити хијерархијски нивои како би се могла планирати изградња савременог коловоза за путеве са највећим интензитетом саобраћаја у атару.

Железнички саобраћај

Железнички саобраћај на простору општине Ада је готово један век присутан преко једноколосечне, регионалне (споредне) железничке пруге на правцу Нови Сад–Бечеј–Ада–Сента.

Постојећа траса ове железничке пруге у односу на насеља Мол и Ада има ободно тангенцијално пружање. Значај ове пруге за овај простор у претходним декадама је био велик (путнички и робни превоз).

Експанзијом друмског саобраћаја железница је изгубила на значају тако да сада имамо само повремену робну отпрему, док се транспорт путника не обавља овом пругом.

У постојећем стању у оквиру железничких станица постоје изграђени објекти и складишта који нису у функцији.

Водни саобраћај

Водни саобраћај на простору општине Ада је присутан преко пловног пута реке Тиса. Међународни пловни пут река Тиса има такве пловне карактеристике да омогућује двосмерну пловидбу пловилима и то током целе године. У постојећем стању пловни пут се мало користи у извршењу транспортног рада (углавном за расуте терете). Због економичности овог превоза било је покушаја иницирања изградње основних капацитета овог превоза (у Ади и Мољу), међутим то је на иницијативи и остало, осим почетне фазе изградње марине за чамце у Ади. У постојећем стању дуж Тисе на простору општине Ада постоје одличне просторне могућности за развој путничког саобраћаја.

Водопривредна инфраструктура

На предметном подручју налази се више водопривредних система за заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и газдовање и коришћење вода који су укључени у све облике делатности и заштите животне средине.

Подручје општине Ада захвата 5 сливова за одводњавање, од којих се неки налазе у потпуности, а неки делом на територији општине, а делом на територији суседних општина. У доле датој табели приказани су подаци за целокупне сливове који се налазе макар и мањим делом на подручју који обухвата просторни план.

Табела бр. 20: Карактеристике система за одводњавање на подручју општине Ада

Ред.бр.	Слив	Површина (ha)	Укупна дужина каналске мреже (m)
1.	Чик-1	1.901,90	7.044
2.	Чик-2	5.715,15	-
3.	Молски рит	1.811,10	37.976
4.	Буџак	16.820,76	49.386
5.	Ађански рит	377,00	16.173
УКУПНО:		26.625,91	

Целокупна површина општине Ада сем уског појаса у небрањеном делу између минор корита Тисе и насипа прве одбрамбене линије обухваћена је мелиорационим системима, односно одводњава се.

Табела бр. 21: Основне карактеристике црпних станица које се налазе на системима за одводњавање

Р. Б.	Назив ЦС	Врста Ц.С.	Систем за одводњавање	Локац. ЦС	Врста погона	Кота "0" водо-мера	Мин. радни ниво	Мах. радни ниво	Капацитет (m ³ /s)
1.	ЦС-1 Мол	стаб.	Молски рит	km 91+090	елект.	73,70	73,70	75,00	1,25
2.	ЦС-3 Ада	стаб.	Ађански рит и бара	km 100+440	елект.	73,20	74,04	75,70	1,50

Од водопривредних објеката за заштиту од штетног дејства спољашњих вода на територији општине Ада налази се део насипа прве одбрамбене линије и то на техничкој деоници Д. 13.3 Ада – Б.П. Село од km 107+250 до 88+100 km, а укупна дужина деонице је 19,160 km. Дужина високе обале "Жути брег" km 109+970 до km 107+260 је 2,647 km.

Ова техничка деоница са својим одбрамбеним насипима штите од поплаве 4.800 ha земљишта као и насеља Аду и Мол.

Косина насипа са небрањене стране изграђена је у нагибу 1:3. Косина насипа са брањене стране као и на местима где има банкина изграђена је нагибу 1:3 док је косина насипа од банке до ножице насипа 1:7. Ширина круне насипа по целој дужини износи 6,00 m.

Табела бр. 22: Основни подаци за најважније канале који су на подручју општине Ада

Р. бр.	Канал	Слив	Дужина	Карактеристике канала на уливу			
				ширина дна	кота терена	нагиб косина	кота дна
1.	Чик	Чик-1	1.400	(улив не припада Ађанској општини)			
2.	К-II-0	Молски рит	7.785	1,5	77,20	1,5	73,05
3.	К-III-0	Буџак	33.200	2,0	74,80	1,5	73,24
4.	К-IV-1	Ађански рит	6.233	2,0	74,90	1,5	73,72

Водозаштитне шуме на подручју који обухвата просторни план се налазе у небрањеној ножици насипа и имају заштитни карактер зато што штите насип од ветра, леда и таласа и због тога се сматрају саставним делом одбрамбених насипа, како је и прописано Законом о водама. Заштитне шуме се налазе на земљишту у појасу од 60 m од ножице насипа.

Табела бр. 23: Основни подаци за системе за наводњавање који су на подручју општине Ада

Ред. бр.	Систем за Наводњавање	Површине у 2003.		Црпна станица капацитет Q (l/s)
		Инсталисан капацитет	Ангажован капацитет	
ВОДОЗАХВАТ – ТИСА				
1.	Молски рит	500	500	500
2.	Калоча-АД "Халас Јожеф"	3228	3228	3770

Водоснабдевање

На територији општине у два градска (Ада и Мол) и три сеоска насеља живи око 19000 становника који се снабдевају водом за пиће захватањем подземних вода из основног водоносног комплекса, и локално из водоносних средина плиоцена. Укупна просечна експлоатација подземних вода на подручју општине Ада износи око $Q = 40$ l/s. За организовано и индивидуално водоснабдевање користе се бушени бунари, којих је на извориштима јавног водоснабдевања становништва активно 65. Микроводоводним системима, којих на територији општине има око 46, просечно се захвата око $Q = 7,5$ l/s. Општински центар Ада са око 10000 становника снабдевао се водом са четрдесет микроводовода који су имали у раду по један бушени бунар. Осим једног микроводовода који за водоснабдевање користи подземне воде из водоносних средина плиоцена ("жућу" воду), сви остали бунари захватају подземне воде из основног водоносног комплекса. У насељу Ада, данас постоји још око 30 микроводовода чија је старост између 20-40 година и углавном су у питању поцинковане цеви од $\frac{1}{2}$ - 2" . Веома је велики број кварова на микроводоводној мрежи код потрошача који су прикључени на градски водовод, пошто те цеви не могу да издрже нормалан притисак. Укупна просечна експлоатација подземних вода за све микроводоводе, према процени је $Q = 5,0$ l/s.

У 1991. години започето је формирање новог изворишта на подручју лесне терасе у подручју између Аде и Мола. Извориште има 2 активна бунара. Захваћене су подземне воде из водоносне средине основног комплекса. Из овог изворишта централизовано се снабдевају водом за пиће оба градска насеља ове општине (Ада и Мол). Поред ова два бунара у насељу Ада постоји и један стари бунар који је опремљен хидромашинском опремом и који се налази у резерви. Процењена просечна експлоатација износи око $Q = 20$ l/s. Квалитет вода не задовољава у потпуности нормативе за пијаћу воду због повећаног садржаја гвожђа, амонијака и органских материја изнад МДК. Поред

активних бунара на изворишту за водоснабдевање становништва у насељу Ада данас је активно и неколико бунара у Индустријским погонима којима се захватју подземне воде из исте издани за технолошке потребе.

Према постојећим подацима, на извориштима у власништву привредних субјеката има 9 бунара. Захваћене су подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација, процењена на основу технолошких процеса, броја запослених радника и активности у протеклом периоду за све привредне субјекте износи око $Q=1$ l/s.

Насеље Мол се снабдева водом са изворишта које користи и Ада и преко микроводовода са по једним бушеним бунаром којих има око десетак. Захваћене су подземне воде основне издани. Коте ерена локација бунара су око 81 mАНВ. Стари јавни бунари, а било их је шест, укључени у микроводоводне системе захватили су тзв. "жуту" воду и били су самоизливни, док су данас субартерски. Процењена просечна експлоатација подземних вода на основу броја корисника износи око $Q=1$ l/s. Фабрика "Зора" има свој сепаратни систем, који је оријентисан на воду из основне издани. Просечна експлоатација, процењена на основу технолошких процеса, броја запослених радника и активности у протеклом периоду износи око $Q=10$ l/s. Квалитет вода не задовољава у потпуности нормативе за пијаћу воду због повећаног садржаја гвожђа изнад МДК.

Експлоатација подземних вода, за сеоска насеља, процењена је на основу броја водозахватних објеката, карактеристика каптиране водоносне средине, броја становника, потреба у води привредних субјеката и процењених губитака у мрежи, а на основу постојеће документације и процене техничких лица у Водоводу Ада.

Насеље Оборњача снабдева се водом са изворишта које се налази источно од села. Кота терена ових локација је 97 mАНВ до 99 mАНВ. На изворишту су активна 3 бунара којима су захваћене подземне воде основног водоносног комплекса. Процењена просечна експлоатација подземних вода је око $Q=0,5$ l/s. Квалитет подземних вода карактерише повећан садржај гвожђа, изнад МДК.

Насеље Стеријино, снабдева се водом за пиће каптирањем основног водоносног комплекса са једним бунаром који се налази на изворишту на североисточној периферији села. Кота терена изворишта је око 91 mАНВ. Просечна експлоатација подземних вода је око $Q=0,5$ l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће - повећан садржај гвожђа преко МДК.

У насељу Утрине, снабдевање водом се врши из пет микроводоводних заједница са по једним бушеним бунаром. Бунарима су захваћене подземне воде основног водоносног комплекса. Процењена просечна експлоатација подземних вода је око $Q=1.5$ l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће - повећан је садржај гвожђа.

Цевоводи по насељима су изграђени од разних материјала: азбест-цемента, пластике, гвожђа, олова, поцинкованог, често су недовољних пречника, на основу чега се закључује да је неопходна реконструкција и доградња великог дела цевовода. Наведени проблеми имају за последицу честе кварове на мрежи, недовољне притиске у цевима на крајевима мреже, а посебан проблем представља неадекватан квалитет воде за пиће. Неке цеви су због материјала од којег су изграђене, штетне по здравље људи, као на пр. оловне и азбест-цементне цеви.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Сакупљање отпадних вода врши се путем упојних септичких јама и таложника из којих се отпадна вода периодично вади и путем цистерни износи и прелива на јавно сметилиште које се налази на западном делу насеља Ада, непосредно поред речице Буџак. Ова отпадна вода се понирањем скупља у речици Буџак и враћа у насеље Ада те путем црпне станице убације у реку Тису. У појединим деловима насеља Аде и Мола

урађена је секундарана мрежа фекалне канализације преко које се отпадна вода из септичких јама и таложника одводи такође у речицу Буџак у насељу Ада односно и мрежу канала за одводњавање и наводњавање у насељу Мол.

Каналисање насеља у општини Ада се спроводи по принципу сепаратне канализације. Од свих насеља у Општини, само у Ади и Молу постоји изграђена канализациона мрежа и то у врло скромном обиму у односу на систем водоснабдевања. Само у протеклих неколико година вршена је интензивна градња ове инфраструктуре, али је још увек веома мали проценат прикључивања на мрежу у односу на могућности при изградњи уличних колектора.

У насељима Ада и Мол, по израђеним идејним пројектима усвојен је раздвојени систем каналисања, који се и сходно томе реализује. Канализациона мрежа тако је конципирана, да може одвести све употребљене воде које настају на територији насеља, до уређаја за пречишћавање, односно до водопријемника.

Са аспекта пречишћавања отпадних вода, систем пречишћавања отпадних вода није реализован ни у једном насељу општине, већ се прикупљена отпадна вода упушта у реципијенте без икаквог претходног пречишћавања.

За прихват и одвођење атмосферских вода у Ади и Молу, у централним деловима насеља изведена је зацевљена мрежа, док је у осталим деловима насеља изведена отворена каналска мрежа.

Одвођење атмосферских вода у осталим насељима се одвија преко отворене каналске мреже положене уз уличне саобраћајнице са уливама у најближе реципијенте (реке, канале или акумулације). Мрежа канала је на појединим местима у лошем стању (канали су затрпани или обрасли растињем) и функционише као упојни канал. Постигнути степен изграђености је веома низак.

Недостатак канализационе мреже и одговарајућих пречистача је ограничавајући фактор у даљем развоју, посебно у насељима.

Енергетска инфраструктура

Расположиви природни ресурси и потенцијали за развој општине су:

- откривена, активна и још неиспитана налазишта нафте и природног гаса,
- глина – сировина за индустрију грађевинских материјала и
- термоминерална вода као и геотермална енергија.

Ограничење приликом развоја и изградње енергетске инфраструктуре огледа се у конфликту између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (земљишта, становништва, итд.) и предузимању одговарајућих мера за смањење конфликта и санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.).

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

На територији општине Ада изграђени су следећи гасоводи са пратећим објектима (ГМРС-главне мернорегулационе станице, МРС-мернорегулационе станице):

- магистрални гасовод МГ-04/І Хоргош-Госпођинци,
- разводни гасовод РГ-04-01 за Аду,
- разводни гасовод РГ-04-01/II за Бачку Тополу,
- магистрални гасовод МГ-07 Хоргош-Госпођинци,
- доводни гасовод од СГС Ада-(ДГ-04-02) који се спаја са МГ-04/І,
- прикључни гасовод за ПК Халас Јожеф,
- гасовод СОС Чантавир-СОС2 Велебит,

У насељу Ада постоји изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа.

На територији општине Ада 3,0km северозападно од села Стеријино налази се СГС (сабирна гасна станица) Ада.

Изграђено је 6 (шест бушотина): Ада 4, 5, 7, 11, 12 и 13, од којих су само две у производњи Ада 12 и 13.

На простору општине Ада налази се траса изграђеног нафтовода, утоварна станица Адорјан–Рафинерија нафте Панчево.

Гасоводна инфраструктура на територији општине Ада није довољно развијена. Постојећа гасоводна инфраструктура својим капацитетом и положајем пројектована је и има потенцијала за даље ширење у циљу задовољења свих потрошача на територији општине.

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је из трафостанице ТС "Ада", 110/20kV напонског преноса, снаге 31, 5MVA, која се налази југозападно од насеља Ада. Прикључни 110 kV далековод за ову трафостаницу полази од ТС 110/20 kV "Сента 2".

Осим 110 kV далековада бр. 1103/2 Ада-Сента, на датом простору изграђена је средњенапонска 20 kV мрежа, 0,4 kV мрежа и припадајуће трафостанице 20/0,4 kV. Сви потрошачи у обухвату Плана се напајају са 20 kV напонског нивоа.

Капацитети изграђених трафостаница су незадовољавајући, те је потребно у наредном периоду повећати инсталисану снагу трафоа и изградити нове капацитете.

Трафостанице 110/20kV "Сента2" и "Ада" напајају се радијално на 110 kV напонском нивоу, па квар на овим водовима доводи до прекида напајања конзума ових трафостаница. Такође 20 kV мрежа је радијална, те није обезбеђено резервно напајање 20 kV напоном услед испада ових извода. Нисконапонски водови су великих дужина, што изазива неповољне напонске прилике на тим деоницама.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница. Изграђена електроенергетска мрежа представља потенцијал овог простора и пружа могућност за њено проширење и обезбеђивње довољно капацитета за наредни период.

Постојећа и планирана 110kV надземна мрежа представља ограничавајући фактор у простору за изградњу објеката у њеној непосредној близини, као и дефинисању намене простора у оквиру заштитног коридора далековода.

Телекомуникациона инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Ада, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви примарна и секундарна мрежа у насељима, већим делом, и по квалитету, и по капацитету је на задовољавајућем нивоу. Спојни путеви између телефонских централа остварени су оптичким кабловима.

Део приступне мреже није на задовољавајућем нивоу, изграђен је надземно и недовољног капацитета.

Табела бр. 24: Постојеће стање међумесних кабловских релација на територији општине Ада

1	Сента-Ада	оптички кабл
2	Ада-Мол	оптички кабл

Преко простора општине Ада прелазе радио-релејни коридори телекомуникационог система веза мобилних телекомуникација "Мобтела":

-Ада-Бачко Петрово Село

За потребе система ГСМ мреже мобилних телекомуникација на простору општине Ада изграђене су три базна радио-станице, две у Ади и једна у Мољу.

Изграђена телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Ада, свакако представља и потенцијал који пружа могућност даљег проширења у наредном периоду и модернизацију у складу са новом технологијом развоја телекомуникационих система.

4.7. Заштићена природна добра

На територији општине Ада Законом заштићено природно добро је Споменик природе "Бела топола у Мољу" стара око 100 год. Издвојени су локалитети који су предвиђени за заштиту и станишта природних реткости.

За заштиту је предвиђена молска шума (мртва Тиса), где се у високим крошњама храстова настанују ређе птичје врсте (орао белорепан), станарице и угрожене црне роде. У молској шуми је први пут 2003. год. пронађен лептир – *Zerinthia poluxena*. Посебну вредност представља јединствена састојина храста лужњака старости око 100 година.

Станишта природних реткости су на лесној обали Тисе Буџак-бара, тршћаци и шикаре на локалитету село Стеријино и парк у Ади са остацима храстова шуме. На овим стаништима су бројне природне реткости које су заштићене Уредбом.

На делу високе лесне обале Тисе налази се највећа колонија брегуница, али се ту гнезде и друге врсте птица.

На локалитету Буџак-бара где је створено вештачко језеро у кориту привременог водотока је станиште птица (чапљарица, букавац, црвена чапља...), али и флористичких реткости.

У тршћацима и шикарама код села Стеријино се гнезде природне реткости од међународног значаја (властелица, вивак, сабљарка, бела чапља), али овај локалитет служи и као станиште за одмор и исхрану током сеобе (патуљаста прутка, прудници).

На локалитету рекреационог парка у Ади, где су остаци храстова шуме је пронађена популација дивљих орхидеја близу насипа. Ту се гнезде птице које спадају у природне реткости.

На територији општине су локалитети предвиђени за заштиту и бројна станишта природних реткости што представља потенцијал у области заштите природе. Ограничења у заштити птица шумских локалитета молске шуме су шумарски радови, лов и неадекватан водни режим.

4.8. Непокретна културна добра

У оквиру граница које обухвата Просторни план општине Ада издвајају се следећа непокретна културна добра:

1. Евидентирана и проглашена непокретна културна добра

- у грађевинском реону

Ада

- СПЦ Васнесења господњег - **велики значај**

- Капела Дудварски на православном гробљу

Мол

- СПЦ Свети Сава – **велики значај**

- Спомен табла која обележава родну кућу Новака Радоњића (покренут је поступак за скидање заштите).

- Заветни крст

Оборњача

Ветрењача у Оборњачи (2006. су одпочети рестаураторски падови)

2. Евидентирана културна добра под претходном заштитом

Ада

Историјско језгро

Објекти од посебне вредности у евидентираним језгрима:

улица Лењина бр. 82, 47, 38

улица Маршала Тита бр. 8, 34, 39, 50

Градска кућа

РКЦ Свето Тројство

Објекти од вредности

улица Лењина бр. 80, 33, 31, 29

улица Маршала Тита бр. 10, 20, 26, 23, 21, 19 и 17

Објекти ван заштићеног језгра од посебне вредности

Јеврејско гробље

Калварија и капела у РК гробљу

Завичајна кућа к.п. 1498 КО Ада (Збирка је формирана тек 2004. године без консултација овог Завода)

3. Евидентирана културна добра под претходном заштитом

Мол

Објекти од посебне вредности:

РКЦ Свети Ђорђе

Основна школа, Маршала Тита бр. 80

Калварија и капела на РК гробљу

улица Маршала Тита бр. 53

улица Новака Радоњића бр. 13, 34

улица Народне револуције бр. 51 и 49

Објекти од вредности

улица Новака Радоњића бр. 49 и 51

улица Вука Караџића бр. 18

улица Народне револуције бр. 47

улица Светозара Милетића бр. 33 и 35

4. Евидентирана културна добра под претходном заштитом

Утрине

Чарда-Кп 812 К.О. Утрина

На упазу у село на раскрсници налази се једна од најстаријих кућа у шору, која је окренута према путу леђима али, по организацији простора зидана је по принципу панонске куће. Због локације и величине, претпостављамо да је и првобитна функција била чарда. На кафани су извршене неке ситне интервенције, али оне нису битно промениле изглед уличне фасаде. По могућности требало би је опремити са рустичним намештајем и додати детаље који су раније били у чардама.

Римокатоличка капела к.п. 812 К.О. Утрина

Мала капела са централним звоником налази се у централном делу салашарског шора. Зидана је седамдесетих година прошлог века, по узорима сеоских капела. Ова зграда је једина монументална грађевина у овом простору и зато предлажемо да се у овој форми даље чува.

5. Јавни споменици

Ада

Споменик отпора фашизму у парку у центру града
Споменик у знак сећања на штрајк пољопривредника 1936.
Биста Калмана Бакоша
Биста Сарваша Габора
Спомен плоча на кући у улици Жарка Зрењанина бр. 10
Спомен плоча на кући у улици Маршала Тита бр. 24
Спомен плоча у дворишту Скупштине Општине Аде
Спомен плоча, Виноградска бб
Скулптурно Свето Тројство у дворишту РКЦ

Мол

Св. Иван Непомук
Спомен плоча на згради Основне школе "Новак Радоњић"
Спомен плоча на задржном дому у улици Маршала Тита бр. 39
Спомен плоча на фасади СПЦ
Кеј Тисе

6. Археолошка налазишта

1. Циглана Комлош - Сарматска и аварска некропола к.п. 185/1 К.О. Ада
2. Циглана - Сарматско насеље к.п. Ада 15556,15557,1558,15559, К.О. Ада.
3. Циглана - Сарматско насеље к.п. Ада 15612,15613 К.О, Ада
4. Циглана Мркшић - Сарматско насеље к.п. Ада 15271007, 153/1 К.О. Ада
5. Циглана Мелер - Сарматско насеље к.п. 152/1-7,153/1 К.О. Мол
6. Мол - Хумка - Праисторија (Бронзана доба) к.п. 195/1 К.О. Мол
7. Мол - Циглана - сарматски и аварски материјал. к.п. 4592 К.О. Мол

7. Добра која уживају претходну заштиту ван грађевинске зоне

Ада:

1. Скела на прелазу Тисе
2. Салаш у атару, к.п. 1481/2 КО Ада

Мол:

1. Скела и кућа надзорника скеле, к.п. 2600 КО Мол
2. Салаш на насипу, к.п. 2615 КО Мол
3. Ловачки дом на обали Тисе, к.п. 14654 КО Мол
4. Циглана, к.п. 152/1-7, 153/1 КО Мол

Све крајпуташе на простору општине Ада, треба оставити на оригиналном месту, а приликом обнове могу се користити и савремени материјали.

8. Заштита кроз документацију

Шор салаша на Буцаку Ко. Ада 14656, 14660, 14662, 14667, 14645, 14671, 14791.

Салашарски шор такозвани Оромпарт је типичан пример шор салаша који су настали у Потиском региону. На жалост све више има напуштених салаша, али кроз разговор са старим салашарима констатовали смо да је неколико имања привремено, у току сезонских радова опет у функцији.

Историјски посматрано ови салаши су значајни, јер су настали почетком 18. века. На темељима истих зидане су садашње куће и окућнице. Требало би их што више технички документовати и фотодокументовати, да би о њима направили једну малу публикацију.

4.9. Заштита животне средине

Квалитет животне средине ове општине је у одређеној мери деградиран услед дејства многобројних антропогених фактора у контексту неадекватног коришћења природних ресурса.

На територији општине Ада постоји делимично израђен катастар загађивача, који је неопходно у наредном периоду допунити како би се имао комплетан увид у стање животне средине на територији општине.

На територији општине Ада врши се систематско праћење стања квалитета ваздуха у урбаној средини, у складу са Уредбом Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и и одрживи развој. Мерења врши Завод за заштиту здравља из Кикинде.

Квалитет ваздуха у зимском периоду је у одређеној мери деградиран, с обзиром да велики број домаћинстава корисити фосилна горива за загревање својих домова.

Такође, велики број становника врши паљење отпада биљног порекла (трава итд.) и врши се паљење отпадака на насељској депонији у Ади, КО Ада, што се негативно одражава на квалитет ваздуха као природног ресурса.

На простору општине Ада егзистира саобраћајница високог хијерархијског нивоа – државни пут II реда, који пролази кроз насеље, чиме је у великој мери угрожен квалитет ваздуха уз коридор пута.

У погледу систематског праћења квалитета вода на територији општине, контролу квалитета воде реке Тисе врши Републички хидрометеоролошки завод на најближој мерној станици у Сенти.

Вода реке Тисе у општини Ада припада III категорији. Овакав квалитет, односно загађење је највећим делом узроковано постојањем великих загађивача узводно од општине Ада: из Мађарске стиже већ вода III категорије, а такође и отпадне воде из насеља Суботица (мада је изградња пречистача отпадних вода у Суботици у току),

фабрике целулозе у Новом Кнежевцу, градске канализације Сенте, шећеране у Сенти и фабрике квасца.

Каналска мрежа за одводњавање и речице Буцак, односно Чик снабдевају се водама атмосферског порекла и од подземних вода.

Канали за наводњавање се снабдевају водом из Тисе која је задовољавајућег квалитета за наводњавање, али сваке године се јавља загађење тих вода отпадним водама из свињске фарме ПЈ "29. Новембар". Отпадне вода се налази у лагунама за прикупљање осоке, која настаје у процесу рада фарме. Повремено, у влажним годинама долази до изливања воде из лагуна у затворени бивши канал за наводњавање дужине 2 km, који је на јужном и северном крају затворен земљаним бранама. Ова вода је стални извор заразе и из канала се повремено прелива у каналски систем за наводњавање, преко којег угрожава и Буцак. Због наведених појава извршена је реконструкција и ојачане су бране, тако да последњих година није било ни њихових пробијања и изливања у каналски систем, али представљају могући латентни деградациони пункт у наведеном контексту.

Каналска мрежа у урбаном делу Аде и Мола, као и доњи ток Буцака концентровано је загађена градским отпадним водама које се директно уливају или се цистернама уносе, одн. индустријском отпадном водом органског карактера из "Зора" Мол и "Млинпродукт" Ада (једини има био-диск уређај за идвајање крупнијих честица у функцији) и неорганског карактера у мањим количинама неких мањих привредних субјеката. Ове воде се без икаквог пречишћавања или чак ни таложења упуштају у Тису, између Аде и Мола, што представља велики деградациони пункт како самог водотока, тако и шире околине.

У погледу водоснабдевања, у свим насељима на територији општине изражен је проблем пијаће воде неодговарајућег квалитета, са повишеним концентрацијама гвожђа, а у неким насељима и амонијака и органских материја, што представља велики санитарно хигијенски проблем на територији Општине.

Такође, нерешено питање одвођења отпадних вода из домаћинстава и индустрије у постојећем стању представља велики санитарни проблем општине Ада. Сакупљање отпадних вода врши се путем упојних септичких јама и таложника из којих се отпадна вода и муљ периодично ваде и износе на насељску депонију које се налази на западном делу насеља Ада, непосредно поред речице Буцак. Систем фекалне канализације је делимично изграђен на подручју насеља Аде и Мола а уређај за пречишћавање отпадних вода није реализован ни у једном насељу Општине што представља велики санитарно хигијенски недостатак, и у великој мери деградира квалитет чинилаца животне средине.

На територији општине Ада, као и у свим другим војвођанским општинама, земљиште представља потенцијал, и највеће природно богатство. Ово земљиште је високе бонитетне класе и на свега 3,5% обрадиве површине је слабијег карактера, те пољопривредна производња (првенствено ратарска) представља темељ привреде у општини Ада.

Велики проблем, у контексту квалитета земљишта, представља интензивна употреба пестицида у пољопривредној производњи, не само у ПД "Халас Јожеф", него и на свим већим површинама индивидуалних произвођача.

Драстичним опадањем сточног фонда изношење стајског ђубрива на пољопривредне површине је врло мало, а на великим парцелама комбината безначајно, те се плодност земљишта одржава само вештачким ђубривима. То за последицу има деградацију структуре земљишта, лако исушивање и еолску ерозију. Еолску ерозију повећава и нестајање салаша.

Чврст отпад се депонује на општинској депонији у КО Ада, која није уређена у складу са важећом законском регулативом. Предметна локација нема довољне капацитете и услед сталног проширивања представља велики извор загађења Буцака и прети да затрпа његово корито. На овом сметлишту депонује се отпад без икакве претходне обраде или селекције и редовно се спаљује.

Лешеви угинулих животиња се скупљају на сточном гробљу, заправо у отвореној јами на тзв. Шинтерници, у непосредној близини акумулације Буцак. Лешеви се одлажу на отворени простор без претходне дезинфекције. Незваничне јаме постоје и ван ограда фарми у власништву ПД "Халас Јожеф", и у овом облику представљају велике деградационе пунктове у општини.

Поред Општинског сметлишта постоји велики број дивљих депонија око насеља, и у коридорима путева, уз канале, на ливадским површинама и ловним ремизама, на целој територији Општине.

Највећи део овог комуналног отпада је органског порекла који би се одговарајућим третманом (компостирање) могао прерадити и користити као сировина за органско ђубриво. Скупљање неких других секундарних сировина, као што су гвожђе и други метали је делимично организовано и откупљује се званично, док се незванично и у малим количинама ради и скупљање пластике и папира.

Квалитет животне средине на територији општине Ада је у одређеној мери деградиран под утицајем низа антропогених утицаја и то не само оних са територије општине Ада него и низа прекограничних утицаја, посебно загађењем воде реке Тисе узводно од општине Ада (угроженост воде и земљишта). Комунална опремљеност свих насеља на територији општине Ада је релативно ниска и неопходно ју је унапредити у блиској будућности. У погледу контроле стања параметара животне средине односно контроле загађења природних ресурса, на територији општине Ада постоји делимично урађен катастар загађивача и за поједине параметре успостављен мониторинг стања животне средине.

4.10. Потенцијали и ограничења подручја

ПОТЕНЦИЈАЛИ

- Три морфолошка облика-најраспрострањенија је лесна зараван, оцедитост терена,
- повољне климатске карактеристике,
- првокласно пољопривредно земљиште (73% черноземи),
- природни водотоци - река Тиса, Чик, Ађанска бара,
- систем за одводњавање и наводњавање,
- високоперспективно подручје за експлоатацију нафте и гаса,
- највећи проценат активног становништва у секундарним делатностима,
- неговање традиционалног облика живљења,
- антропогени туристички мотиви,
- извршена комасација,
- урађена просторно-планска и урбанистичко-техничка документација.

ОГРАНИЧЕЊА

- недовољна пошумљеност (1,32%),
- квалитет површинских вода III категорије,
- неповољна демографска ситуација,
- неравномерна опремљеност инфраструктуром свих насеља општине.

II ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА

1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Основни циљеви заштите, развоја и уређења подручја Плана били би:

- стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја општине Ада;
- рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности;
- изналажење простора и могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде и њено усклађивање са осталим делатностима;
- задржавање становништва унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање;
- очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- туристичка валоризација природних и антропогених вредности на простору општине Ада и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма које је могуће развијати,
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја,
- обезбеђење квалитетне животне средине,
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја,
- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије,
- увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса,
- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада,
- максимално могуће смањење, у складу са достигнутом степеном друштвено-економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природу,
- стварање услова за остварење концепцијских претпоставки из Просторног плана Републике Србије који иницирају свеобухватни привредни и саобраћајни развој овог простора,
 - формирање нове општинске саобраћајне матрице тако да представља дистрикт саобраћајне матрице Војводине, као дела саобраћајне мреже Републике, како би се задовољили сви нивои будућег интеррегионалног повезивања овог простора са окружењем и субрегионима (мост на Тиси, веза са суседним општинама: Чока, Кикинда, Нови Бечеј),
 - стварање услова за развој саобраћаја и саобраћајних манифестација на овом простору заснованих на стратешким опредељењима и принципима одрживог развоја животне средине у оквиру урбаног и руралних подручја, као и у атару,
 - омогућити различитим мерама (изградња, модернизација, реконструкција) развој и укључење у транспортну понуду овог простора и других видова саобраћаја (водни), чиме би се омогућиле претпоставке за развој и функционисање свих појединачних саобраћајних видова и повезивање на интегралном принципу,
- приобаље реке Тисе укључити у активности како би се формирали локалитети који ће се афирмисати у домену привредне и туристичке понуде,

- дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја,
- интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода,
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи,
- очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни, инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој да би се заштитили од штетног дејства вода;
- заштита и уређење сликова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, посебно шумарства, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности;
- потпуна дигитализација телекомуникационе инфраструктуре, као једног од кључних предуслова за изградњу информационог друштва;
- достизање просечног европског степена развоја у области телекомуникација;
- омогућавање да интернет буде свима доступан, брз, јефтин и сигуран;
- постизање развоја Веб економије;
- усклађивање развоја телекомуникационе инфраструктуре са захтевима који су утврђени у стратегијама других области, а посебно са Стратегијом развоја информационог друштва;
- обезбеђење ефикасног приступа информацијама и знању;
- повећање нивоа знања и образовања информационо-комуникационих технологија изградњом телекомуникационе инфраструктуре и информационог друштва.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Становништво

Циљ будућих демографских кретања у општини Ада одоси се на успоравање негативних трендова у кретању укупног броја становника и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима.

Мрежа насеља и функционална усмереност

Суботица, и даље ће са развијеним функцијама регионалног центра, имати доминантан утицај на развој општине Ада, нарочито развојем и унапређењем заједничких инфраструктурних система за које постоји економски интерес, технички услови изградње и рационално функционисање.

Поред општинског центра Аде, које са насељем Мол чини већу урбану заједницу остала насеља су руралног карактера, изузетно мала, типично салашарско-сеоска насеља, са искључиво пољопривредном производњом. То су насеља Оборњача, Утрине и најмање Стеријино.

Циљеви и смернице у области мреже и функције насеља општине Ада су:

- Постизање оптималног нивоа урбаног и руралног живљења по насељима, у зависности од укупних природних и створених потенцијала;
- Преиспитивање постојећих граница грађевинских реона насеља, уз сагледавање потребе за ширењем, односно смањењем појединих насеља;
- Повећање нивоа социо-економске развијености подручја.

Јавне службе

Циљеви развоја и организације јавних служби у општини Ада су:

- Постизање заступљености јавних служби по насељима, у складу са хијерархијским нивоом и функцијом насеља;
- Промене у организацији рада јавних служби и прилагођавање потребама и особеностима локалних заједница, увођење комплементарних и пратећих активности;
- Већа употреба савремених информатичких и других комуникационих средстава, са циљем да се повећа доступност јавних служби и установа за грађане, а посебно оне из удаљенијих насеља (Оборњача и Утрине).

Привредне делатности

Основни циљ израде Плана у области привреде је обезбеђење просторних услова за развој стабилне и развијене привредне структуре, која ће дугорочно посматрано омогућити одрживо коришћење природних и створених ресурса и компаративних предности општине.

На основу природних и радом створених предуслова за општину Ада у области **пољопривреде** могу се дефинисати следећи циљеви:

- утврђивање предуслова за оптимални развој пољопривредне производње тржишне оријентације,
- правилна и свеобухватна процена специфичности датог подручја и производних могућности, које му пружају компаративне предности, у односу на друга подручја,
- интензивирање пољопривредне производње (ратарство и повртарство-нарочито коренасто поврће) и остварење бољих производних ефеката,
- стварање предуслова за рационализацију земљишних поседа и проширење површина под повртарским културама,
- општа инвентура просторних и развојних могућности по разним областима пољопривреде,
- на бази постојеће традиције и већ достигнутих производних резултата, треба тежити комплетирању прерађивачких капацитета за финализацију значајне производње повртарских производа са овог подручја,
- унапредити оне гране пољопривреде за које постоје природне предиспозиције на овом подручју, а нису достигле потребан обим (сточарство, остали видови производње).

У области **индустрије** основни циљ је ревитализација индустрије и развијање свих грана индустрије (нарочито металопрерађивачке, агроиндустријског комплекса, и др.), у складу са заштитом животне средине и контрола утицаја индустријских активности на животну средину. Динамичнији развој мале привреде у циљу повећања степена запослености и прихода становништва (прерађивачке делатности, производно занатство и др.)

Циљ у развоју капацитета терцијалних делатности је подстицање њиховог развоја да би се достигао ниво који захтевају савремени стандарди живљења.

Са аспекта развоја **туризма**, основни циљ израде Плана, је да се природне и антропогене вредности на простору општине Ада туристички валоризују, као и да се утврде конкретни правци развоја оних облика туризма које је могуће развијати. Циљ је да се у оквиру потенцијала планирају садржаји и активности како би се повећао туристички промет планског подручја, као и приходи од туризма.

Планом развоја треба:

- валоризовати туристички потенцијал у складу са захтевима савремене туристичке тражње и принципима развоја одговорног и одрживог туризма,
- дефинисати приоритетне облике и обим туристичких активности,

- изнаћи решења за уређење, изградњу и коришћење површина у складу са очувањем културне и природне баштине и развојем локалне заједнице,
- узети у обзир развојне планове за читав регион-Потисја,
- имплементирати међународно постављене стандарде, препоруке WTO UNEP, развојне планове ЕУ за Потисје, који се односе на политику, циљеве и средства код планирања одговорног и одрживог развоја туризма,
- дефинисати конкретне мере у погледу туристичког производа, маркетинга и промоције,
- вршити едукацију свих учесника у процесу одлучивања и имплементације развојних програма у погледу европских стандарда за развој одрживог туризма, едукацију у погледу стандарда услуга у туризму.

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

Посебни циљеви који се односе на подручје општине Ада су:

- очување постојећих шума, шумског земљишта (уз Тису и друге мање водотоке) и ваншумског зеленила и унапређење њиховог стања,
- санација општег стања деградираних и девастираних шумских екосистема по било ком основу,
- повећање степена шумовитости и обраслости подручја, а поготово угрожених делова (подручја мање шумовитости и места изложена интензивном негативном утицају),
- очување и повећање трајности приноса и укупних вредности шума и њихових општекорисних функција,
- повећање површина под шумама на рачун шумског земљишта и пољопривредног више бонитетне класе од V, пашњачких и ливадских површина,
- повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и у оквиру пољопривредног земљишта (пољозаштитни појасеви) ради заштите од ветра и повећања укупне шумовитости,
- пошумљавање нових површина у оквиру изворишта вода, речних токова,
- подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница,
- повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и у оквиру пољопривредног земљишта (пољозаштитни појасеви) ради заштите од ветра и еолске ерозије; Предлаже се израда Плана за проглашење ерозионих подручја на територији општине (обавезујући документ према члану 38. Закона о водама, Сл.гл. 46/91, 48/91, 53/93, 54/94, 54/96);
- формирање заштитног зеленила у оквиру економија, салаша и депонија комуналног отпада и других објеката у атару као и свих деградираних површина (позајмишта, јаловишта, копова глине),
- формирање свих категорија насељског зеленила у свим насељима општине,
- обезбеђење и трајно јачање и развој општекорисних функција шума, повезивањем шума, ваншумског зеленила и зеленила насеља у систем зелених површина,
- заштита од свих облика негативног деловања и стабилност шумских екосистема,
- конверзија састојина изграђених од неодговарајућих врста на датом станишту,
- обезбеђивање приближавања оптималном стању шумских састојина у складу са дефинисаним приоритетним функцијама и основним и глобалним наменама,

Сви наведени циљеви развоја уређења, размештаја и заштите шума, шумског земљишта и ваншумског зеленила имају карактер краткорочности, дугорочности и сталности. Санација деградираних и девастираних састојина у производним наменским целинама има карактер хитности, како би што пре почеле да испуњавају своје основне функције.

У области развоја **ловства** на територији општине Ада општи циљеви су:

- Повећање бројности и структуре дивљачи;
- Очување ретких и угрожених врста;
- Повећање економских ефеката ловства.

Посебни циљеви проистичу из специфичности ловишта и спроводиће се кроз важеће ловне основе и годишње планове газдовања установљених ловишта "Горњи рит" и "Доњи рит".

Заштита природних добара

Основни циљеви у оквиру заштите природе на подручју општине Ада су:

- Спровођење мера заштите над заштићеним природним добром;
- Заштита локалитета предвиђених за заштиту;
- Картирање и валоризација локалитета која се одликују изузетном природном вредношћу као станишта заштићених природних реткости.

Заштита животне средине

Од посебних циљева у области заштите животне средине на територији општине Ада истичу се:

- Очување еколошке функције слободног простора на територији општине, због њеног сначаја за воду, ваздух и земљиште, као и биљни и животињски свет,
- рационализација коришћење природних ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије,
- стварање повољних микроклиматских услова на територији Општине повећањем површина под шумама и ваншумским зеленилом (садња заштитних појасева у оквиру пољопривредног земљишта, каналске и саобраћајне инфраструктуре);
- смањење и контрола употребе пестицида и других хемијских препарата у пољопривредној производњи;
- снижење високих подземних вода на угроженим локалитетима;
- стварање услова за пренамену и заштиту постојећих деградираних простора;
- обезбеђење одговарајућег квалитета ефлуента на уливу у реципијент;
- решавање питања водоснабдевања водом за пиће одговарајућег квалитета;
- санирање и рекултивација свих неуређених и непрописно лоцираних сметлишта у општини, као и других деградираних простора;
- рационално организовање путне и железничке мреже Општине ради смањења негативних утицаја моторних возила на окружење и повећања безбедности;
- санитарно депоновање комуналног и нетоксичног индустријског отпада и животињских лешева у складу са важећим правилницима и Националном стратегијом управљања отпадом Владе Републике Србије изразом Регионалног плана управљања комуналним отпадом којим ће се дефинисати тачан број и распоред трансфер станица, сакупљачких станица и центара за рециклажу у региону, као и изразом Општинског плана управљања отпадом;
- рационално газдовање и спровођење мера заштите у току експлоатације и коришћења природних ресурса.

Саобраћајна инфраструктура

У домену саобраћајне инфраструктуре посебни циљеви су:

- Стварање услова за развој свих облика саобраћаја на простору општине Ада како би се подстакло развој села што би утицало на спречавање депопулације села,
- будућа саобраћајна матрица општине Ада треба у будућности да буде сегмент саобраћајне матрице Војводине, на нивоу перспективних интеррегионалних повезивања (нови мост на Тиси) овог простора са окружењем,
- изградњом нових путева државног пута II реда–новог регионалног пута ка Малом Иђошу (остварење нове везе који ће утицати на минимизацију трошкова транспорта производа са овог простора),
- формирање затвореног система општинских путева како би се насељима обезбедила доступност из више праваца,
- стварање услова за афирмацију водног саобраћаја кроз укључење потиских насеља у систем путничког саобраћаја, као и изградњу марине ради укључивања у међународни систем наутичког туризма
- стварање услова за афирмацију железничког и водног саобраћаја са тенденцијом увођења интегралног саобраћаја.

Водопривредна инфраструктура

Циљеви у области развоја водоводних система на територији општине су:

- Стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода у свим извориштима комуналних водовода.
- Очување локалних изворишта, чак и оних мањег капацитета, и након повезивања појединих насеља са регионалним системима, ради обезбеђивања виталних функција система и у кризним хаваријским ситуацијама.
- Постепено повезивање свих парцијалних водовода у јединствен регионални систем, којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде.
- При прикључивања локалних водовода на регионални систем, а из регионалног система се допремају само недостајуће количине воде, док се наставља коришћење свих локалних изворишта која обезбеђују воду доброг квалитета.
- Смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње.
- Управљачко-информационо осавременавање водоводних система, увођењем мерног – мониторинг система, који ће омогућавати праћење динамике потрошње у свим важнијим гранама мреже, као и брзу дијагностику поремећаја и кварова у раду система.
- Вода за технолошке потребе у индустрији која не захтева воду квалитета воде за пиће, не може се захватати из водовода насеља, већ се потрошачи технолошке воде упућују на властите захвате површинских и подземних вода нижег квалитета (подземне воде у индустријској зони, која се не захвата за водоводе насеља) и на мере рецикулације и планске рационализације потрошње.

Циљеви и критеријуми за канализацију насеља и реализацију постројења за пречишћавање отпадних вода су:

- Канализациони системи се развијају као дистрибуирани системи, тако да са гледишта транспорта отпадних вода и препумпавања представљају заокружене, економски оправдане целине, које се могу заокружити изградњом одговарајућих ППОВ општег типа.
- Даљи развој канализације спроводи се по сепарационом систему: посебно за отпадне воде насеља и оних индустрија које се након предtretмана смеју прикључити на канализације за отпадне воде, а посебно за кишне канализације.
- По важећем критеријуму Водопривредне основе Србија (ВОС), ППОВ се граде за сва насеља која имају више од 5.000 ЕС.
- При канализацији насеља која до тада нису имала канализационе системе, стриктно се спроводи принцип обавезности прикључења домаћинства, без обзира на дотадашња привремена решења.
- Стриктно се забрањује евакуација отпадних вода у напуштене бунаре и упојне јаме.
- Отпадне воде индустрија које се налазе у Ади и оних које се планирају ван граница грађевинског подручја, смеју се упуштати у градску канализацију тек након предtretмана, којим се пречишћавају до нивоа да смеју да буду усмерене према ППОВ општег типа. Посебно је забрањено уводити у градску канализацију опасне материје и супстанце које би ометале и разбијале процес биолошког пречишћавања у ППОВ.
- У циљу рационалног коришћења простора где год је могуће користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим КЦС.
- Димензионисање кишне канализације треба примерити значају подручја која се њоме штити и величини потенцијалних штета од плављења делова насеља и саобраћајница. Капацитети не би требало да буду мањи од оних који су потребни за прихватање тзв. двогодишње кише, нити већи од тзв. десетогодишње кише.
- На малим водотоцима, уколико се исти уводе у системе кишне канализације, где год је то могуће, обликовањем терена и коришћењем зелених површина, извршити ретензирање/ублажавање великих вода пре њиховог увођења у колекторе.

Будући развој система за заштиту од поплава на територији општине Ада подразумева дефинисање следећих циљева и критеријума за тражење оптималних решења:

- Обезбеђеност заштите је примерена вредности садржаја који се бране од поплава.
- Заштитни системи се складно морају уклопити у урбано и остало окружење, по правилу добијајући вишенаменске функције: (а) линијски заштитни системи - као елемент урбаног уређења обала, водећи рачуна о функционалном повезивању насеља са рекама, (б) системи за одводњавање - за комплексне мелиорационе системе, (в) ретензије за ублажавање таласа великих вода - као елемент рекреационих површина насеља.
- Повећање поузданости заштитних система реализацијом "касета", којима се евентуални пробој линија одбране локализује на мањој површини.
- Насипи се морају тако уклопити у све друге садржаје који се граде у близини, да не буде угрожена његова функција и да у његовој близини нема објеката који би могли да отежају или онемогуће његово одржавање у периодима дуготрајне одбране од великих вода.

У области водопривреде, решења су у сагласности са значајем и утицајем реке Тисе и низом мањих природних и створених токова, тако да је неопходно:

- Ваљано одржавати постојећу мрежу одбрамбених насипа и регулисаних корита,
- Сачувати мелиорационе системе,
- Заштитити подземна и површинска изворишта.

Енергетска инфраструктура

Задатак Плана је да утврди програм и смернице развоја енергетске инфраструктуре, синхронизује њен развој са свим активностима на овом подручју и тиме обезбеди најповољније услове за заштиту животне средине, очување природних вредности, живот и рад људи на овом подручју и њен даљи развој.

У области гасоводне (енергетске) инфраструктуре посебни циљеви су:

- гасификација на предметном подручју на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољења потреба крајњих корисника у широкој потрошњи,
- побољшање рада и поузданости постојеће разводне гасоводне мреже, као и њен даљи развој,
- функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса,
- развој и коришћење алтернативних облика енергије,
- одрживи развој енергетске инфраструктуре и заштите животне средине.

Електроенергетска инфраструктура

У области електроенергетске инфраструктуре посебни циљеви су:

- Унапређење квалитета живљења и задовољавање потреба становника, при том имајући у виду принципе енергетске ефикасности;
- с обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (геотермална енергија, енергија ветра и сунца, биомаса и биогаз), имајући све време потребу за енергетско ефикасношћу;
- обезбеђење квалитетне и сигурне испоруке електричне енергије диктиране потрошњом у наредном периоду, за све потрошаче на подручју општине Ада,
- у потпуности ревитализовати преносну мрежу,
- обезбедити коридоре за нову преносну мрежу,
- повећати постојећи капацитет трафостанице 110/20 kV,
- по потреби изградити нове 20kV водове,
- изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице на 20/0,4kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже и порастом потрошње,
- у насељима, туристичким локалитетима, дуж државних путева у близини насеља и раскрсница изградити квалитетну спољну расвету у складу са новим технологијама развоја расветних тела.

Телекомуникациона инфраструктура

Посебни циљеви у области телекомуникационе инфраструктуре су:

- обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике, домаћинства у насељима и привредне субјекте;
- најмање удвостручити постојећи број телефонских прикључака;
- обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- изградити међумесни телекомуникациони систем ПТТ, за осигурање квалитета међумесних веза довољног капацитета;
- положити оптичке каблове и омогућити савремен систем преноса;
- заменити дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже;
- увести мобилне услуге засноване на радио преносу;
- изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса, развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- осигурање коридора за РР везе;
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим насељским срединама изолованим острвима КДС;

III ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Природни ресурси општине Ада су:

- **пољопривредно земљиште,**
- **шумско земљиште,**
- **биљни и животињски свет,**
- **површинске и подземне воде и**
- **минералне сировине.**

Око 89% површина територије општине Ада је **пољопривредно земљиште**, на ком је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње, те га је потребно штитити мерама и активностима којима се трајно обезбеђују природне функције земљишта. У том смислу забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним Законом и овим Планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта тј. његова физичка, хемијска и биолошка својства.

Пољопривредном земљишту које је коришћено за експлоатацију минералних сировина пројектима рекултивацује дати намену блиску пређашњем стању.

Пољопривредно земљиште треба заштитити пољозаштитним појасевима од штетног дејства еолске ерозије којом се односе и земљиште и усеви у фази семена, што за последицу има смањење приноса.

Ваншумско зеленило уз путеве и канале је, такође, у функцији заштите пољопривредног земљишта, с обзиром да утиче на унапређивање микроклиматских услова окружења.

Шумско земљиште на територији Општине треба повећати са садашњих 1,32%, пошумњавањем шумског земљишта-чистина и пољопривредног земљишта слабијег бонитета, изузетно IV и V катастарске класе. Шумско земљиште као ресурс треба користити у складу са његовим биолошким капацитетима, како би ефекти у шумарству били већи. Неопходно је остварити и заштитне (превасходно водозаштитну) и социо-економске функције шума. Одговарајући избор станишта за пошумњавање, избор врста дрвећа, као и примена прописане технологије гајења шума, спада у најважније превентивне мере заштите шума и шумског земљишта.

Целокупан биљни и животињски свет и вредне делове природе који су под претходном заштитом као станишта природних реткости (водотоци, мртваје, слатине), треба користити тако да се не угрози њихов опстанак. Сталном пропагандом и едукацијом, посебно млађе популације, указивати на значај заштите коју треба спроводити и кроз бројне активности.

Површинске и подземне воде Општине је потребно користити у мери и на начин да се не угрози њихов квалитет. Пречишћавањем отпадних вода пре њиховог упуштања у водотоке (реципијенте), сталном међународном сарадњом и праћењем и контролом њиховог стања, могуће је очувати квалитет површинских вода, пре свега водотока реке Тисе.

Подземне воде, посебно изворишта, такође, треба штитити од загађења, посебно оне у пливим водоносним слојевима одговарајућим техничким мерама.

Минералне сировине на територији Општине су заступљене као неметалне минералне сировине за добијање грађевинског материјала. Хидрогеотермални потенцијал није испитан, а угљоводонике у течном и гасовитом стању (нафта, гас), користити у складу са принципима одрживог развоја. Постојеће просторе на којима се експлатишу минералне сировине по завршетку експлоатационог периода, треба вратити у пређашње стање рекултивацијом и дати им намену којом се не угрожава стање животне средине.

2. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

На основу утврђених биодинамичких карактеристика популације, досадашњих развојних тенденција, планираних мера демографске политике, као и прогнозираног привредног и укупног друштвеног развоја, у периоду 2002-2021. год. за посматрана насеља је прогнозиран благ пад укупног броја становника, тако да ће 2021. године у насељима општине Ада живети 18050 становника. Просечна величина домаћинства износиће 2,6 члана по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће 7030.

Табела бр. 25: Планирани број становника, домаћинстава и просечна величина домаћинстава по насељима

Насеље	Број становника		Индекс 2021/02	Прос. стопа раста 2002/21	Број домаћинстава		Просечна величина домаћинства	
	2002. г.	2021			2002.г.	2021.г.	2002.г.	2021.г.
Ада	10547	10000	94,8	-0,3	4093	3900	2,6	2,6
Мол	6786	6500	95,8	-0,2	2625	2500	2,6	2,6
Оборњача	389	350	90,0	-0,5	159	145	2,5	2,4
Стеријино	234	200	85,5	-0,8	102	85	2,3	2,3
Утрине	1038	1000	96,3	-0,2	413	400	2,5	2,5
Општина	18994	18050	95,0	-0,3	7392	7030	2,6	2,6

3. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Динамичнији и складнији развој привреде, инфраструктуре и друштвеног стандарда треба да допринесе побољшању услова живота и рада становништва Општине.

3.1. Пољопривреда

Пољопривредна производња као доминантна привредна грана, без обзира на све тешкоће кроз које је пролазила у претходном периоду и кроз које пролази и данас, има веома значајне развојне могућности. Да би у наредном планском периоду развој пољопривреде био што ефикаснији неопходно је испоштовати неке од основних принципа:

- Увођење савремених технологија и примена нових научних сазнања у процесу пољопривредне производње

- Стална едукација произвођача путем презентација и саветовања
- Дефинисање носилаца развоја пољопривреде на локалном и регионалном нивоу
- Подстицање удруживања више произвођача ради рационалније производње и коришћења механизације
- Планирање производње у складу са потребама тржишта
- Подстицање промене сетвене структуре у корист акумулативнијих видова производње
- Формирање развојних фондова од локалног и регионалног значаја
- Подстицање производње у заштићеном простору
- Изградња сточарских капацитета
- Изградња прерађивачких капацитета
- Даљи развој система за наводњавање
- Увођење неконвенционалних видова производње у биљној и сточарској производњи
- Стално праћење квалитета земљишта и подземних вода
- Коришћење органских и минералних ђубрива у складу са препорукама стручних служби
- Перманентна ветеринарска контрола у свим насељима општине.

Ратарство

У наредном периоду у општини Ада доминатна грана биљне производње биће и даље ратарство.

Посебну пажњу потребно је посветити уско специфичним програмима производње. Полазећи од природних предности за ратарску производњу, добрих педолошких карактеристика земљишта, умерено континенталне климе и створених вредности које се огледају у традицији ратарске производње на овом подручју и високог стручног знања носилаца развоја пољопривреде, потребно је осавременити производњу применом нових технологија у складу са савременим научним сазнањима.

Посебни циљеви развоја ратарства морају се огледати у следећем:

- да се обезбеди прехранбена сигурност грађана довољним количинама квалитетних производа,
- да се обезбеде довољне количине квалитетних сировина за прехранбену индустрију, како домаћих тако и страних произвођача,
- да се повећа производња квалитетног семена за домаће произвођаче и за извоз,
- да се изменом структуре сетве и применом нових технологија дође до већих економских ефеката ратарске производње,
- да се посвети посебна пажња националним уско специфичним програмима производње,
- да се повећају површине под индустријским и крмним биљем на рачун површина под житима,
- да се повећају површине за семенску производњу у условима наводњавања,
- да се очувају земљишни ресурси водећи рачуна о квалитету земљишта,
- да се начином избора технологије производње не изазове негативан утицај на животну средину,
- да ослонац у креирању стратегије остану домаћи научно образовни институти и стручне службе,
- да се донесе план развоја пољопривреде као најзначајније привредне гране.

Повртарство

С обзиром да територија општине Ада поседује добре агроеколошке услове, као и дугу традицију производње и прераде поврћа, реално је очекивати да се у наредном периоду повећају површине у повртарској производњи, а уз примену савремених технологија да дође и до повећања приноса и да се прерада поврћа подигне на још виши технолошки ниво.

Очекује се да у наредном периоду дође до повећања површина у свим облицима производње од баштенског и њивског, до производње у заштићеном простору. Да би се то постигло потребно је:

- Повећати површине под повртарским културама, при чему би оне требале да достигну површине од око мин 20% укупне површине пољопривредног земљишта.
- Повећати производњу поврћа као другог усева.
- Обезбедити разноврснији производни програм, увођењем квалитетнијих и отпорнијих сорти високог нутритивног и здравственог квалитета.
- Осавременити баштенски начин производње, уз избор сорти које захтевају веће ангажовање људске радне снаге и комбиновати са производњом у заштићеном простору.
- Набавити нову специјализовану савремену механизацију.
- Подизати већи број батериских стакленика и пластеника.
- Повећати образовни ниво пољопривредних произвођача, путем стручних саветовања о достигнућима у савременој повртарској производњи.
- Обезбедити виши степен прераде на месту настанка сировина (сушење, смрзавање, паковање, производња амбалаже, транспорт итд.) у мини погонима као породични посао, као и даљи развој индустријско-прерађивачких капацитета.

Воћарство и виноградарство

С циљем развоја воћарско-виноградарске производње на територији општине, а у складу са оријентацијом на интензивирање свих облика пољопривредне производње неопходно је:

- донети стратегију развоја воћарско-виноградарске производње,
- задужити стурчне службе за контролу садног материјала и по препорукама ове службе подизати нове воћњаке и винограде,
- садни материјал бирати према типовима земљишта,
- спровести санацију постојећих засада и крчење старих и дотрајалих уз заснивање нових,
- подизати засаде избором отпорнијих врста и сорти који нарочито показују отпорност према проузроковачима болести и штеточиана,
- уносити интегралан биолошки концепт у воћарско-виноградарској производњи како би се пратили светски трендови производње,
- перманентно повећати површине под трајним засадима, водећи рачуна о истовременом побољшању квалитета производње,
- створити услове за изградњу система за наводњавање на површинама на којим ће се подизати или занављати трајни засади.

Остали видови њивске производње

С обзиром на квалитет земљишта и традицију у производњи и других култура на отвореном простору, за очекивати је да ће у нареденом планском периоду доћи до неминовног смањења површна под нискоакумулативним културама.

Потребно је сагледати могућност и израдити програм узгоја зачинског, ароматичног и лековитог биља, као и могућност узгоја цвећа.

Сточарство

Стање у сточарству, на територији општине Ада, карактеришу нагомилани проблеми праћени слабир производним резултатима у односу на могућности подручја, и перманентним падом производње. Да би се овакво стање побољшало неопходно је:

- утврдити стратегију развоја сточарства за територију општине уз израду јединственог одгајивачко-селекционог програма,
- обезбедити довољне количине квалитетне хране првенствено на подручју општине,
- дефинисати јасне критеријуме и израдити одговарајући одгајивачко-селекцијски програм,

- успоставити задовољавајући здравствени статус животиња уз стални надзор ветеринарске службе,
- обезбедити повезивање примарне производње са прерађивачком индустријом, како би се ускладили планови производње,
- специјализовањем производње поделити расни састав говеда у правцу млечног и месног типа,
- извршити адаптацију постојећих објеката фарми, а нове објекте пројектовати и изводити у више фаза и етапа реализације,
- уводити нова савремена научна сазнања у процес производње,
- праћење контроле квалитета сточне хране од улазних компоненти до готових крмних смеша,
- израдити посебан програм ревитализације и унапређења сточарства за територију целе општине и дефинисати носиоце спровођења програма.

Остали видови производње

У свим насељима постоји интересовање за производњу неконвенционалних видова анималне производње. У насељима би се уз релативно мала улагања могли организовати разни видови производње у постојећим објектима, као основна или додатна делатност. Неки могући видови овакве производње су:

- гајење фазана у контролисаним условима
- фармски узгој препелица
- гајење пужева
- узгој нутрија, чинчила и кунића
- гајење глиста.

У општини нису довољно искоришћене могућности за развој пчеларства, те је неопходно у свим стратешким опредељењима нагласити да постоје добри услови за развој овог вида производње.

Пољопривредна механизација

У наредном периоду најважнији задаци биће:

- Осавремењавање машинског парка
- Побољшање квалитета машина
- Организовање техничко саветодавне службе
- Израда критеријума и карата за оцену погодности појединих типова земљишта за конзервациске системе обраде
- Едукација пољопривредних произвођача ради правилног избора одређених типова машина и опреме
- Остваривање научно-техничке сарадње са суседима из региона на унапређењу квалитета машинског парка
- Омогућење слободног избора из широке понуде/према интересовању и потребама свих произвођача
- Подржати развој предузећа за пружање услуга, одржавање и сервисирање механизације и опреме

Уређење и коришћење вода у пољопривреди

На територији општине тренутно постоје изграђени системи за наводњавање на површинама од око 3.500 ha.

У наредном периоду, са променом сетвене структуре и интензивирањем пољопривредне производње, наметнуће се неминовност изградње нових и реконструкција постојећих заливних система.

Постојећа каналска мрежа за одводњавање је у доста добром стању, али је у наредном планском периоду неопходно извршити њену реконструкцију.

Да би се побољшала ситуација у овој области неопходно је предузети одговарајуће мере и то:

- извршити анализу рада постојећих система за наводњавање и одводњавање као и анализу свих њихових делова (црпне станице, каналска мрежа, уређаји итд.),
- дефинисати приоритете који уз најмања улагања у првој фази могу дати најбоље резултате,
- извршити измуљивање и чишћење постојећих канала детаљне каналске мреже,
- на теренима, чија конфигурација то дозвољава, канале за одводњавање користити као вишенамењске омогућујући да се у одређеном периоду током вегетације могу користити за наводњавање,
- извршити анализу квалитета вода прве издани и на високим теренима омогућити бушење бунара за потребе наводњавања мањих површина,
- експлоатацију свих водопривредних система организовати и планирати на савременим, рационалним и научно-стручно верификованим критеријумима.

3.2. Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило

Шуме у оквиру Плана треба да остваре заштитне културно-социјалне и производне функције, а ваншумско зеленило превасходно заштитну функцију.

Како би се постигли задати циљеви и оствариле основне функције шума и ваншумског зеленила у оквиру обухвата Плана, потребно је:

- Повећање површина под шумама пошумљавањем шумског земљишта – чистина, у оквиру алувиона Тисе и уз регионалне водотокове, као и земљишта VI, VII и VIII бонитетне класе пољопривредног земљишта (изузетно IV и V катастарске класе), коришћењем земљишта у складу са његовим биолошким капацитетима.
- Унапређење стања постојећих шума превођењем изданаčkih шума у високе, мелиорацијом деградираних шума у високопродуктивне уз интензивну негу и заштита постојећих шума у свим фазама развоја.
- Фаворизовање садње аутохтоних састојина у складу са станишним условима.
- Организовање трајне максималне шумске производње уз тежњу очувања аутохтоног пејзажа.
- шумско земљиште користити у складу са његовим биолошким капацитетима;
- заснивати водозаштитне шуме уз водотоке у складу са условима заштите и водопривреде;
- остварити подизање ваншумског зеленила на око 2% територије општине на деловима простора уз канале, путне коридоре, и у оквиру пољопривредног земљишта са циљем побољшања микроклиматских услова и повећања приноса у пољопривреди;
- формирати заштитно зеленило уз радне површине у атару, на просторима за то, (напуштене депоније, деградирано земљиште) и у зонама кућа за одмор;
- шуме и ваншумско зеленило повезати у систем зелених површина који ће омогућити јачање укупног био-еколошког система.

Шуме у оквиру обухвата овог плана оствариваће следеће функције: заштитне, културно-социјалне и производне.

Шуме и шумско земљиште ШГ "Сомбор" Сомбор

Планом се предвиђа унапређење стања шума и у том смислу ће се обављати радови на обнављању, попуњавању и нези састојина.

Планским газдовањем шумама, кроз планиране радове на гајењу, коришћењу и заштити шума, постићи ће се:

- очување и заштита подручја,
- повећање дрвног фонда,
- увећање површине високих састојина, а умањење површина изданаčkih шума,
- побољшање старосне структуре састојина,

- обнова шума (кроз планове корисника шума на овом простору),
- смањење узгојне запушености,
- боље здравствено стање састојина,
- здравствена стабилност шумских екосистема, бољи услови коришћења укупних потенцијала подручја,
- боље стање, бројност и квалитет дивљачи и фауне у целини.

Планско газдовање шумама оствариваће се спровођењем Опште основе газдовања шумама за Северно-бачко шумско подручје и посебних основа којима се планирају радови на обнављању, попуњавању, нези и коришћењу шума.

Остале шуме и ваншумско зеленило

Остале шуме и ваншумско зеленило ће сачињавати: ритске шуме корисника ЈП «Воде Војводине», зеленило путних појасева, зеленило викенд зона и зеленило насеља. Планираном структуром шума и ваншумског зеленила и њиховом прерасподелом у простору (у зависности од услова средине и намене) оствариће се заштитна, културно-социјална и производна функција.

Планом озелењавања на територији општине Ада ће се:

- задржати све постојеће шуме и ваншумско зеленило,
- нове шуме подизати на површинама шумског земљишта, на еродираним подручјима, као и на земљиштима непогодним за пољопривредну производњу (VI, VII и VIII бонитетна класа изузетно IV и V класа),
- остварити подизање високог ваншумског зеленила на деловима простора уз канале, путне коридоре, викенд зоне и насеља.

3.3. Лов и ловна подручја

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи.

Планским мерама се предвиђа:

- Пошумљавање непродуктивног земљишта – у циљу формирања станишта за дивљач;
- Постизање пуног економског капацитета ловишта;
- Заштита ретких врста дивљачи;
- Изградња ловно-техничких објеката;
- Повећање економских ефеката ловства и развој ловног туризма.

Основни правци развоја овог простора:

- унапређење шума,
- подизање заштитних појасева на угроженим просторима,
- туризам,
- лов,
- спорт и рекреација.

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи. У наредном периоду се не очекује установљење нових ловишта, већ само обнављање решења о давању ловишта на газдовање.

Ловишта ће, у складу са Законом о ловству, газдовати својим ловиштем на основу важећих ловних основа и годишњих планова газдовања, којима ће се прописати конкретне планске мере које ће имати за циљ заштиту, исхрану и коришћење дивљачи.

Пун економски капацитет ловишта ће се постизати добром прогнозом диманике развоја популације дивљачи, односно пројекцијом оптималног матичног фонда за сваку ловну годину уз уважавање реалног прираста, губитака и одстрела дивљачи.

У ловиштима ће бити дозвољен улов дивљачи у складу са годишњим плановима газдовања. Ловишта ће бити опремана ловно-техничким објектима, узгајалиштима дивљачи и ловачким домовима у складу са планираним развојем ловног туризма.

3.4. Индустрија

Користећи своје компаративне предности, а имајући у виду укупне и посебне потенцијале општине Ада, основни развојни приоритет треба да буде ревитализација укупне привреде, односно динамичнији развој постојећих индустрија, а нарочито прерађивачких капацитета у области пољопривреде (првенствено захваљујући богатој сировинској основи), затим металопрерађивачког комплекса, као и развој малих и средњих предузећа, односно њихово кооперантско повезивање са великим предузећима.

Да би се обезбедили услови за брже запошљавање и пораст прихода становништва веома важан развојни приоритет треба да буде развој малих и средњих предузећа. Значајни просторни и сировински потенцијали, као и недовољно ангажована радна снага треба да се активира обезбеђењем услова за развој прерађивачких капацитета мањег обима (нарочито прерада пољопривредних производа, услужне делатности итд.), чиме би се обезбедио и бржи трансфер становништва из примарних делатности. Због традиције предузетништва у општини Ада, нарочито у металопрерађивачкој и текстилној индустрији требало би формирати удружење предузетника општине.

Принципи и правила организације будуће просторне структуре привредних активности су:

- изградња и функционисање привредних капацитета мора се одвијати уз строго поштовање мера заштите животне средине, природних и непокретних културних добара утврђених законом и овим Планом;
- капацитете са великим просторним и посебним саобраћајним захтевима градити у оквиру планираних радних зона;
- капацитете са специфичним захтевима (потенцијални загађивачи) градити на локацијама које обезбеђују услове за минимизирање негативних утицаја ових активности на животну средину;
- капацитете производно оријентисане мале привреде градити, по правилу, у оквиру планираних радних зона. Изузетно, када просторне могућности парцеле то дозвољавају, када технолошки процес производње и пратеће активности не угрожавају животну средину, те нису у супротности са преовлађујућом наменом зоне, ови капацитети се могу градити унутар основног насељског ткива;
- капацитете намењене развоју туризма градити у за то планираним зонама;
- мрежу капацитета намењених снабдевању и услугама развијати у складу са критеријумом учесталости њиховог коришћења: капацитете намењене задовољавању свакодневних потреба становништва развијати у складу са просторном дистрибуцијом становништва, капацитете намењене повременом или изузетном коришћењу развијати у централној насељској зони и у зонама највеће концентрације становника и посетилаца.

Будућу просторну структуру привредних капацитета (у оквиру грађевинских реона насеља) чиниће следећи облици просторно-организационих јединица:

- радне зоне;
- појединачни радни комплекси на засебним парцелама у оквиру насељских зона са другом превлађујућом наменом;
- појединачни капацитети рада у склопу парцела са другом преовлађујућом наменом.

Расположив простор радних зона у оквиру грађевинских реона (Ада, Мол), не изграђен а намењен будућим садржајима (пored садашњих локација) је око 150 ha.

У склопу основног насељског ткива (становање, шира зона центра) могу се градити и развијати они капацитети чија технологија рада нема негативних утицаја на животну

средину, заштићена природна и непокретна културна добра, који нису у колизији са планираном преовлађујућом наменом зоне и парцеле на којој се гради, уз услов да просторне могућности парцеле (индекс изграђености, индекс заузетости, приступ јавној саобраћајници и сл.) то дозвољавају.

Изузетно, за поједине радне активности специфичних технологија, могућа би била изградња и у атару, уз висок ниво комуналне опремљености и у складу са свим правилима заштите животне средине.

3.5. Туризам

Туристичка делатност у прошлом периоду није имала оно учешће у привредном развоју општине које јој по потенцијалима припада. План просторног развоја би требало да укаже на основне правце развоја који могу да доведу да се то учешће повећа.

Од развоја туризма се очекује да ће поред своје основне деланости утицати и на интензиван привредни и укупни развој општине Ада.

Туризам ће се у наредном периоду развијати по обиму и ефектима који одговарају природним и створеним условима. У развоју туризма у први план се ставља рекреациони центар Адица и Тисин цвет, који треба да буду генератори туризма у општини Ада. Основу будућег развоја чиниће и атрактиван природни туристички мотив-водене површине реке Тисе и језеро "Буџак". Ово језеро требало би да постане један од највећих туристичких потенцијала општине Ада и нађе своје место у туристичком потенцијалу АП Војводине.

Развојним програмом обезбедити искоришћавање највећег природног богатства са становишта здравствено-рекреативног туризма, а то је извор лековите воде 3 km удаљен од насеља Мол "Орловача". Овај потенцијал би требало врло озбиљно узети у обзир не само на нивоу Општине Ада, већ на нивоу АП Војводине и понудити га као могућност страним улагачима.

Ако се посматра садашњи и потенцијални туристички производ општине Ада, постоје реалне могућности за развој ловног, риболовног, наутичког и спортско-рекреативног облика туризма, али је за такав развој потребно ојачати материјалну базу и организацију туризма. Различита структура посетилаца захтева комплексно и разноврсно уређење простора. "Нађпал салаш" са групом очуваних салаша би уз добру организацију могао представљати центар сеоског, еколошког и амбијенталног туризма. На постојећим просторима у општини намењеним за спортско-рекреативне активности и даље ће се опремати површине за свакодневну и викенд рекреацију и одмор у току летњег периода (локалитет спортско-рекреативног карактера "Стара управна зграда" код Оборњаче, са парком). На тај начин општина Ада моћи ће да се укључи у туристичку понуду целог Потисја и Војводине у целини.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

У планском периоду, заснованом на досадашњем развоју, неопходно је преиспитивање постојећих површина, односно преиспитивање граница грађевинских реона. За насеља Ада и Мол урађен је Генерални план 2002. године, а за насеље Утрине урађен је урбанистички план 1983. године. Кроз Просторни план општине Ада из 1986. године, обрађена су насеља Оборњача и Стеријино.

Просторним планом општине Ада биће утврђене границе грађевинских реона, организација простора, као и правила уређења и изградње у насељима: Оборњача, Стеријино и Утрине.

Функционална диференцијација насељске мреже заснована је на постојећој категоризацији: **општински центар** је насеље Ада и са насељем Мол чини заједницу насеља, а **сеоска насеља I степена** су Оборњача и Утрине, а Стеријино је **примарно сеоско насеље**, са допуном основних функција у општинском центру (удаљено око 4km). Насеља су функционално повезана са општинским центром, који је усмерен ка регионалном центру Кикинда, за задовољене потреба вишег реда (болница, високо и специјално образовање, позориште и сл). Оваква функционална усмереност општине је проистекла након формирања округа, јер Просторним планом Републике Србије општина Ада припада регионалном центру Суботица.

Рурална подручја

Концепција просторног развоја села и унапређење квалитета живљења у сеоским подручјима полази од начела вишефункционалног-интегралног развоја и јачања економске снаге пољопривредних домаћинстава и њихово укључивање у тржишне услове привређивања.

Таква развојна концепција подразумева развој и најповољније коришћење производних ресурса пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности.

Планирани развој руралних подручја обухвата:

- Интегрисање села у привредни, културни и социјални развој подручја;
- Побољшање комуникације између села и центара вишег реда надоградњом постојеће и изградњом нове инфраструктуре;
- Коришћење веће могућности комплементарног развоја села и атара;
- Рационално коришћење земљишта у циљу подизања веће искоришћености земљишта унутар постојећих граница грађевинског рејона, усмеравањем изградње на подручја са изграђеном инфраструктуром;
- Подизање нивоа комуналне опремљености насеља;
- Афирмација туристичке понуде.

Планирано унапређење пољопривреде, изградња и модернизација свих видова инфраструктуре, развој туризма, допринеће да се рурална подручја брже и адекватније развијају уз заустављање негативних демографских тендеција.

Мрежа насеља и организација јавних служби

Организација садржаја јавних служби по насељима задовољава потребе становника и минималан ниво опремљености, за степен развијености општинског центра и насеља. И поред постојећих садржаја планира се:

- у области **социјалне заштите**: доградња и комплетирање услуга Дома за стара лица и пензионере у Молу;
- у области **образовања, културе информатичке делатности и комуникација**: виша, висока школа, Народни универзитет, РТВ и друго;
- у области **здравствене заштите**: Обзиром на присуство лековите воде и пелоида на локалитету Орловача планира се изградња бање у Молу, на обали Тисе, здравствено-рекреативно-туристичког карактера.

Врста јавне службе	Ада	Мол	Оборњача	Стеријино	Утрине
I Социјална заштита					
1. дечија установа	+	+			+
2. центар за социјални рад	+				
3. дом за старе и капацитети за смештај корис. соц. услуга		+			
II Образовање					
1. предшколско образовање	+	+	+	+	+
2. основна школа 1-4			+	+	
3. основна школа 1-8	+	+			+
4. основна музичка школа	+	+			
5. средње школе (техничка)	+				
6. виша, висока школа	**				
III Здравствена заштита					
1. амбуланта, здравствена станица		+	+		+
2. дом здравља	+				
3. Бања "Орловача"		**			
4. Диспансер медицине рада	+				
5. апотека	+	+	**	**	+
6. ветеринарска станица	+	+	**	**	+
IV Култура					
1. библиотека	+	+			
2. дом културе	+	+			
3. музеј	**				
4. галерија и изложбени простор	+	**			
5. сценско-музичка делатност	+	+	+		+
6. народни универзитет	**				
V Информативна делатност и комуникације					
1. информативни центар	+				
VI Физичка култура					
1. уређени спортски терени	+	+	**	**	+
2. уређени и опремљени спортски терени	+	+			+
3. купалиште-базени	+				
4. спортско-рекреативни центар мултинаменског карактера	+				

НАПОМЕНА: * * планирани садржаји

5. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

5.1. Саобраћајна инфраструктура

У планском периоду простор општине Ада ће бити опслужен са три вида саобраћаја (друмски, железнички и водни), који ће својим капацитетима омогућити висок ниво извршења транспортног рада, као и међусобно интегрално повезивање на бази утврђене логистичке стратегије.

Успостављање интегралног повезивања више видова саобраћаја на овом простору треба иницирати ради снижавања трошкова транспорта и побољшања услова конкурентности производа са овог простора.

Простор општине Ада са својим гео-саобраћајним положајем нема адекватан приступ у односу на основне саобраћајне инфраструктурне коридоре-ауто-путеве, односно саобраћајне капацитете највишег хијерахијског нивоа. Кроз општински простор Ада пролазе саобраћајно важни путни правци друмског саобраћаја и то:

- државни пут I реда бр. 122, Сента-Ада-Бечеј-Е-75 (петља Ковиљ), као основни капацитет међунасељског повезивања и повезивања привредно значајних регија

Будући концепт друмског саобраћаја на простору општине Ада је замишљен као систем радијалних саобраћајних капацитета различитог хијерахијског нивоа, који ће омогућити задовољење свих нивоа потенцијалних захтева и то како високог комфора

доступности, тако и високог нивоа интернасељског повезивања, уз омогућавање оптималног опслуживања атара-сировинског залеђа, као значајног извора привредних активности.

Успостављање интегралног повезивања више видова саобраћаја на овом простору треба иницирати ради снижавања трошкова транспорта и побољшања услова конкурентности производа са овог простора.

Основно стратешко одређење у домену друмског саобраћаја на простору општине Ада је изградња новог саобраћајног капацитета на правцу Мол–Мали Иђош и Ада–мост на Тиси–Бочар–Ново Милошево (Падеј–Чока), као и стварање оптималних услова за свеобухватни развој општине, али на принципима одрживог развоја у оквиру насеља.

Изградња новог коридора путног правца Мол–Мали Иђош ће омогућити виши ниво саобраћајног повезивања са окружењем, као и највиши ниво саобраћајне услуге, јер ће преко петље Мали Иђош бити омогућено укључење на ауто-пут Е-75, Хоргош–Суботица односно Нови Сад–Београд. Изградњом овог новог путног капацитета биће омогућен и виши ниво руралног живљења у насељима и знатно побољшање услова рада у насељима.

Изградња новог моста на Тиси на простору општине Ада и његово непосредно укључивање у систем војвођанских путева омогућиће овом простору већи привредни значај, као и снижавање трошкова транспорта.

Динамика изградње ових нових саобраћајних капацитета ће директно функционално зависити од афирмације радних зона у општини Ада, односно свеукупног привредног раста овог региона, али и економске моћи нашег друштва у наредном периоду.

У будућности на нивоу општине Ада ће егзистирати и систем општинских (локалних) путева који ће углавном повезивати насеља (и са новим путним капацитетом Мол–Мали Иђош) или ће повезивати поједине локалитете и привредне субјекте у атару са насељима. Изграђеност ових путева биће у функционалној зависности од значаја и економских ефеката који се постижу њиховом изградњом. За плански период се планира реконструкција и изградња следећих општинских (локалних) путева и то:

Л-1... Ада–Стеријино–Оборњача

Л-2... (Пут за скелу) улица Ђ.Ђаковића – скелски прелаз

Л-3... Оборњача–Утрине,

Л-4... Стеријино–ка општинском путу Б.Петрово Село–Пољанице
(општина Нови Бечеј)

Једно од стратешких одређења је оптимизација атарске путне мреже како би се минимизирале дужине нултих путева уз оптимизацију и оптималног броја прелаза преко железничке пруге. Изградња нових путева у атару ће иницирати и нову хијерархијску структура атарских путева како би се постигли што бољи економски ефекти.

Железнички саобраћај

Основно стратешко одређење у домену железничког саобраћаја на простору општине Ада је задржавање садашња пруге у постојећем коридору и њена реконструкција и модернизација по европским стандардима. За ове подухвате на простору општине Ада постоје одређени просторни и инфраструктурни услови тако да будуће учешће овог вида саобраћаја у структури извршења транспортног рада буде у функцији рационалног превоза. Овај вид превоза се мора оспособити и за интегрални саобраћај користећи услуге РТЦ-а у Сенти.

Успостављањем новог система железничког саобраћаја на овом простору (нарочито возова већих брзина) доћи ће до афирмације овог вида превоза и у извршењу превоза путника, јер то на овом простору има дугу традицију.

Водни саобраћај

Водни саобраћај на простору општине Ада и у планском периоду биће присутан преко пловног пута реке Тисе, с тим да се планирају теретни привези (у Ади и Молу) за расуте и генералне терете малих капацитета. На основу тога као стратешко одређење је укључивање водног саобраћаја у понуду транспортних услуга као појединачни транспортни сегмент и што је још значајније, као део система интегралног саобраћаја овог и околних простора.

За реализацију ових стратешких одређења постоје одлични просторни и инфраструктурни услови.

На овом простору постоје инцијални потези успостављања марине, као основног капацитета наутичког туризма. Почетни кораци у овом домену су показали да у будућности ови капацитети могу дати значајан економски ефекат само ако се постигне ниво услуге по европским стандардима (за све ово постоје одлични хидролошки, просторни и инфраструктурни услови). На Тиси треба створити и услове за пристајање путничких бродова (као некада), јер и те активности могу да дају позитивне економске ефекте.

Ваздушни саобраћај

Ваздушни саобраћај у општинском простору са аспекта транспорта није посебно разматран због мале потражње за таквом врстом транспортне услуге и близине ваздушних лука у Сурчину и Вршцу. Одговарајући капацитети за формирање мањих транспортних терминала (летишта) постоје и служили би за спортско-туристички и привредни саобраћај мањих летелица. Овакве садржаје би требало у наредном периоду адекватно опремити и прилагодити овом виду саобраћаја, у циљу безбедног одвијања саобраћаја.

Немоторни саобраћај

Стратегија развоја немоторног саобраћаја овог простора предвиђа и формирање и развој капацитета пешачко-бициклистичких кретања (кроз дефинисање коридора бициклистичке стазе уз Тису, пешачких и бициклистичких стаза унутар насеља и рекреативних садржаја у приобаљу), као начин за стимулисање оваквих видова кретања. Немоторна кретања, осим што не утичу на погоршање еколошких параметара, доприносе смањењу негативних утицаја саобраћаја и побољшању "суживота" брзог моторног саобраћаја и урбаних целина, што је и препорука која произилази из Атинске повеље ЕСУ (1998).

У складу са овим потребно је истражити могућности за имплементацију бициклистичких стаза ван насељених места. Ако се за то искажу одговарајући захтеви, бициклистичке стазе могуће је градити у оквиру коридора државних и општинских путева.

5.2. Водопривредна инфраструктура

Подземне воде

I издан користити за наводњавање и заливање башти уз адекватну заштиту ових вода од свих облика загађења.

II издан је главни ресурс за снабдевање водом за пиће. И даље га користити за ове намене уз строгу примену мера санитарне заштите.

Термо-минералне воде на већим дубинама, недовољно су истражене, те у овој области треба извршити даља истраживања и према количини и квалитету одредити коришћење и примену термо-минералних вода у будућности (у току је израда Студије).

Поред наведеног главног ресурса за снабдевање водом за пиће из друге субартеске издани, за дугорочно снабдевање становништва Општине пијаћом водом укључити у План и могућност коришћења воде из приобаља реке Тисе, као и могућност довођења воде са веће удаљености.

Експлоатацију подземне воде за пиће и друге потребе предвидети у складу са позитивним прописима.

Снабдевање водом

У складу са стратешким опредељењима, снабдевање водом највишег квалитета оствариће се развојем регионалног система водоснабдевања (у овом случају регионални систем горње Тисе), из којег ће се снабдевати становништво насеља општине Аде, као и само они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета. Дугорочно посматрано, решење водоснабдевања треба тражити у формирању централног постројења за комплетан третман воде, са базирањем на ресурс подземних вода, и – или речне воде Тисе и изградња магистралних повезних цевовода до свих насеља општине. Алтернатива овоме је довођење вода са већих удаљености.

До тада, даљњи развој водоснабдевања развијаће се у правцу који је сада у функцији, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим или новим извориштима са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима.

Иако се иде на рационализацију потрошње и максималну штедњу подземних ресурса питке воде, потребно је извршити проширење постојећих изворишта са неколико бунарских водозахвата због континуалног пропадања извесног броја бунара, а и како би се у насељима са по једним бунаром остварио потребан резервни капацитет.

У наредној табели дате су укупне предвиђене потребе Аде за водом одређене на основу броја становника, прикључености на водоводне системе и норме потрошње за пројектовани период до 2025. г.

Висококвалитетне Воде ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)	Индустрија ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)	Укупно ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)
10,9	1,2	12,1

Извор: Водопривредна Основа Србије, 2002.

У наредном периоду је планирано проширење водозахвата бушењем и опремањем два нова бунара, с којим би се стекли услови за прикључивање на јавни водовод појединих потрошача и микроводних заједница који још нису прикључени. Реализовано је бушење и опремање првог бунара Б-3.

Уколико се на основу претходног истраживања установи да на постојећим насељским локацијама изворишта нема могућности за бушење нових бушотина (што би могао да буде случај код малих насеља са једним до два бунара), то ће захтевати оформљивање нових изворишта, што представља значајније и дуготрајније кораке у техничком и финансијском смислу.

Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи. Рационално коришћење водних ресурса подразумева: коришћење висококвалитетних вода само за пиће, а захватање мање квалитетних вода из водотока и језера уз неопходан третман за потребе наводњавања, индустријских техничких вода и осталих намена које су мање захтевне по питању квалитета сирове воде.

Норма потрошње за становништво ће бити на нивоу од 120 л/стан.-дан - 150 л/стан.-дан, што је у већини случајева мање од данашње норме за становништво. Не предвиђа се потрошња воде преко 150 л/стан.дан јер ће се увођењем економске цене воде знатно

изменити понашање потрошача. Предложене су следеће нормe потрошње које су у оквиру норми потрошње које егзистирају у земљама ЕУ:

• Градови (насеља) преко 20.000 становника	150 л/стан. дан,
• Градови (насеља) између 10.000 - 20.000 становника	140 л/стан. дан,
• Насеља између 5.000 - 10.000 становника	130 л/стан. дан,
• Насеља са мање од 5.000 становника	120 л/стан. дан.

Процес рационализације коришћења питке воде се може спровести осим на већ поменуте начине:

- смањење броја дефеката заменом и реконструкцијом дотрајале водоводне мреже
- увођењем што бољег система мерења како би се открила места настанка губитака и
- едукацијом–дизањем свести потрошача: сталним информисањем, рекламама, наградним играма које организују водоводи, јавним дискусијама, продајним изложбама опреме за уштеду и посебно
- политиком цена која штити од непотребног расипања овог природног блага и друго.

У свим решењима комплексних водопривредних система која користе воду највишег квалитета снабдевање становништва увек има приоритет при расподели воде на кориснике.

Постојећа водоводна мрежа у насељима се задржава са делимичном реконструкцијом на деоницама које не задовољавају планске потребе.

Снабдевање водом у оквиру рубних предела насеља и атару, као и тамо где нема могућности за снабдевање водом преко водоводне мреже, биће решено индивидуално, путем бушених бунара.

Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације, чиме ће се обезбедити вишеструка употреба захваћане воде, очување и заштита водних ресурса како од загађења, тако и од прекомерне експлоатације и исцрпљивања појединих издани.

Снабдевање технолошким водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу воде пре и у току експлоатације или из водотокова.

У току 2003. године започета је израда студије "Алтернативна решења снабдевања водом становништва и индустрије Војводине", као део Националног програма "Уређење, заштита и коришћење вода у Србији". Став носилаца ове студије састоји се у препоруци да се испитају техно-економске оправданости 3 алтернативна решења:

- коришћење локалних изворишта уз најновију технологију пречишћавања, која је тренутно доступна и која може решити проблем кондиционирања веома лоше сирове воде на адекватан начин,
- комбинација коришћења локалних изворишта са регионалним извориштима подземних вода,
- комбинација коришћења локалних изворишта са регионалним извориштима површинских вода

Без обзира на избор једног од коначних стратешких опредељења дугорочног снабдевања водом, сви остали неопходни радови и мере на изградњи објеката који недостају (резервоар, црпне станица), и доградња дистрибутивне мреже могу се одвијати као што су планирани.

Одвођење и пречишћавање отпадних и атмосферских вода

Површинске воде, природни и вештачки водотокови изложени су перманентној деградацији, упуштањем отпадних индустријских и насељских вода. Зато се ове воде морају прихватити и одвести до реципијента. На простору Аде развијаће се сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз претретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Услови претретмана индустријских отпадних вода треба да:

- заштите здравље особља које ради на одржавању канализационих система;
- заштите канализациони систем и објекте на њему;
- заштите процес пречишћавања отпадних вода на централном уређају;
- обезбеде одстрањивање из индустријских отпадних вода материје које се мало или никако не одстрањују на централном уређају за пречишћавање отпадних вода, а које могу угрозити захтевани квалитет вода реципијента.

Пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на централним постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). Карактер реципијента предвиђа, односно захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Капацитет ППОВ-а мора бити усклађен са демографским растом и планираним повећањем индустријских капацитета, што је неопходно анализирати и документовати одговарајућом студијом.

У наредном периоду следи даља изградња канализационе мреже у Ади и Молу, као и почетак изградње у осталим насељима општине, као и изградња пречистача за Аду и Мол. Обзиром да у осталим насељима општине не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, иста ни не може да се гради без започињања активности на изградњи уређаја за пречишћавање отпадних вода, како је дефинисано водопривредном основом.

Где год је могуће, користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим КЦС (канализационим црпним станицама).

Развој атмосферске канализације има задатак заштите урбанизованих површина унутар насеља и индустријских погона од плавлена атмосферским водама. Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђени делови рационално уклапају у будуће решење.

У насељима општине Ада, постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама, са уливама у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока). За атмосферске отпадне воде са зауљених и запрљаних површина (бензинске пумпе и сл.), предвидети одговарајући третман на сепаратору уља и таложнику. Садржај уља у тертираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l, а суспендованих материја од 30 mg/l.

Приликом израде плана који евентуално предвиђа израду концепта атмосферске канализације потребно је претходно дефинисати укупне количине упуштених вода и сходно томе уз консултацију надлежних органа водопривреде проценити могућност прихвата дефинисаних количина. У случају да су процењене количине упуштених вода

веће од оних на које су димензионисани делови каналске мреже у које се предвиђа упуштање, потребно је предвидети могућност реконструкције (повећање протицајног профила и сл.). Без обзира на евентуалну потребу реконструкције са надлежним водопривредним предузећима потребно је уговорно решити прихват прикупљених вода.

У случају да се у неки од канала у склопу система за одводњавање предвиђа упуштање атмосферских вода прикупљених са било које површине, потребно је имати у виду да се могу упуштати само чисте воде и евентуално технолошке које морају бити пречишћене, без таложљивих или муљевитих материја (пливајући предмети, амбалажа, делови хране, тешки метали, разна уља, и течности за моторе и сл.) ради обезбеђења II.6 класе квалитета воде у каналу односно крајњем реципијенту.

Атмосферске и отпадне воде сакупљати постојећом већ изграђеном канализацијом мешовитог типа. Уколико на неким подручјима не постоји изграђена канализација или она није сепаратног типа потребно је предвидети изградњу колектора у којем би се посебно одводиле отпадне воде.

Атмосферске и условно чисте технолошке воде (расхладне и сл.), чији квалитет одговара II.6 класи квалитета воде могу се без пречишћавања упуштати у природне токове, мелиорационе канале, ретензије по ободу насеља и сл.

Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени на одређен начин да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

Заштита вода

У наредном периоду, предузеће се мере заштите ресурса пијаћих вода као националног богатства, које ће се користити искључиво за водоснабдевање становништва. Код свих врста изворишта, а посебно код изворишта чије су воде намењене водоснабдевању становништва, морају се предузети све потребне мере развоја и превентивне заштите изворишта вода од случајног или намерног загађивања. Ово се у првом реду односи на потребу увођења зона санитарне заштите и опште санитарно уређење изворишта, систематску контролу и адекватну службу за реализацију постављених циљева.

Планирати заштиту и санитарну заштиту субартеских изворишта воде у Ади и Молу, бунара у свим насељеним местима Општине, и бунара у индустрији која се самостално снабдева водом.

Планирати пречишћавање и дезинфекцију воде како би квалитет одговарао параметрима из важећег Правилника.

Планирати испитивање подземних вода, фреатске издани и њихову могућност коришћења у већој мери где није неопходан квалитет пијаће воде. За дугорочно снабдевање становништва Општине пијаћом водом укључити у План и могућност коришћења воде из приобаља реке Тисе.

У циљу заштите вода и водних ресурса, забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.

За технолошке отпадне воде потребно је предвидети предтретман код сваког загађивача као и пречишћавање на постројењу пре упуштања у реципијент, тако да упуштена вода задовољава II.6 класу квалитета воде.

Пречишћене санитарно-феалне отпадне воде и технолошке воде се могу упуштати у реципијенте (отворене канале) с тим да се задовољавају следећи квалитет воде:

- БПК₅ ср. дневни до 25 mg/l
- ХПК до 125 mg/l

- суспендоване материје до 30 mg/l
- укупан Н до 15 mg/l
- укупан П до 2 mg/l
- масти и уља (етарски екстракт) до 0,1 mg/l
- штетне и опасне материје у складу са
Правилником о опасним материјама у водама
("Сл. гласник СРС", бр. 31/82).

Забрањено је упуштати у мелиорационе канале, баре или водотоке било какве воде осим атмосферских и условно чистих расхладних вода које по Уредби о категоризацији вода одговарају IIб класи. Уколико се планира испуштање осталих отпадних вода у канале, морају се обавезно комплетно пречистити (примарно и секундарно) до траженог степена квалитета.

Објекте за смештање, складиштење и чување опасних, отровних и лако запаљивих течности треба пројектовати према важећим правилницима који обрађују ове услове а нарочиту пажњу треба посветити сигурној и трајној заштити подземних и површинских вода.

У области заштите вода прво се планира елиминација загађивача каналске мреже:

- У Мољу Дом за старе и пензионере који загађује канал К-II-8-5-1. Канал К-III-3 загађују комунална канализација насеља Мола и фабрика "Зора".
- У Ади канал К-III-0 загађује општинско сметлиште, индустрија и комунално фекална канализација и канале К-IV-1 и К-IV-1-3 (Disnohat) загађује комунално фекална канализација.
- Канал К-III-12 загађује сточна фарма "29. новембар" ПД "Халас Јожеф" Ада. Неки од ових проблема решаваће се изградњом биолошких филтера.

Хидротехничке мелиорације (одводњавање и наводњавање)

Регулисање водног режима у земљишту, уз изградњу и реконструкцију постојећих система за одводњавање омогућиће интензивну пољопривредну производњу.

Полазиште за техничка решења у домену хидротехничких мелиорација је ревитализација постојећих мелиорационих система и постепено смањење садашњег заостајања Србије у домену наводњавања изградњом нових система на земљиштима највиших бонитетних класа. Будући системи се планирају као интегрални мелиорациони системи (одводњавање, наводњавање, заштита од спољних вода), са свим мерама хидротехничких и агротехничких мелиорација.

Системи за одводњавање реализују се тако да се уклапају у решења интегралног уређења простора, при чему се води рачуна о потреби касније доградње и система за наводњавање

Критеријум за оцену погодности земљишта за наводњавање узима у обзир три параметра:

- рељеф терена,
- могућност довода воде, и
- квалитет замљишта.

На каналу Ађанска бара (Буџак) К-III-0, у наредном периоду настављају се активности на уређењу канала, и то од црпне станице Ада ЦС-3 до бране акумулације Буџак у дужини од 5400 m, предвиђа се уређење регулацијом и заштитом водотока од ерозије и загађивања. Ови радови ће бити изведени у делу кроз насеље Ада под посебним критеријумима квалитета због општег изгледа насеља.

Брана Буџак са акумулацијом језером прилагођава се привредном искоришћавању за наводњавање пољопривредних површина на подручју К.О. Ада и К.О. Мол изградњом две аутоматске пумпне станице на електрични погон.

Уређена акумулација са приобаљем користи се за лов, риболов и водене спортове уз подизање и негу зелених површина, и очување станишта флоре и фауне.

У горњем току слива коме није потпуно изграђен канал, предвиђа се завршетак изградње канала, пропуста и устава ради прилагођавања за наводњавање околних површина. У овоме делу постоји каналско земљиште за подизање шумско заштитног појаса који треба одмах по изградњи подићи.

У сливу канала значајни су изграђени канали К-III-10, К-III-11 и неизграђени канал К-III-13, који су такође предвиђени за двонаменско коришћење (одводњавање, наводњавање).

За наводњавање се планира изградња три подсистема: 1) Заливни систем "Тополски пут" (1.200 ha); 2) Заливни систем "Молски пут" (1.100 ha) и 3) Заливни систем "Жути брег" (400 ha).

Заштита од спољних и унутрашњих вода

У границама обухвата плана налазе се водопривредни објекти општег значаја и то: одбрамбени насип дуж леве обале реке Тисе, као права одбрамбена линија, мелиорациони канали за прихватање и одвођење сувишних унутрашњих вода са црпним станицама за њихово препумпавање у реку Тису и ОКМ, канали са функцијом доводника воде за системе за наводњавање и сви ови постојећи објекти се морају задржати и у будућим плановима онако како су унети у катастар као водно земљиште, с тим да се обезбеди њихова сигурност, заштита и услови за одржавање, и то:

- дуж одбрамбеног насипа, у појасу ширине 60 m према брањеном терену не могу се градити никакви објекти изузев објеката нискоградње (пут, паркинг), с тим да у овом појасу мора бити омогућена стална проходност за службу одбране од поплава;
- у инундацији реке, од ножице насипа према реци у појасу ширине 10,0 m не могу се градити никакви објекти, а даље према реци, само изузетно,
- могу се лоцирати јавни туристички рекреациони објекти постављени на стубове са котом пода изнад 1% велике воде реке. Ови објекти у кориту реке могу имати само привремени карактер, до момента техничких и других разлога за њихово уклањање, без права на надокнаду штета инвеститору. Нове објекте у инундацији лоцирати тако да заштитна шума испред насипа остане у функцији, односно да се не сече;
- укрштање саобраћајница са насипом је могуће на начин да се не смањује профил насипа а укрштање свих инсталација (водовод, канализација и др.) извести под правим углом изнад 1 % велике воде на Тиси.
- улична кишна канализација се може прикључити на постојеће мелиорационе канале али под условом да сакупљају само условно чисте атмосферске воде чији квалитет одговара II класи вода;
- све друге отпадне воде прикључити на јавну канализацију са њиховим пречишћавањем на заједничком уређају за пречишћавање до нивоа секундарног третмана и са њиховим препумпавањем у Тису. Тамо где јавна канализација није изграђена, отпадне воде могу се прикључити на водонепропусне септичке јаме, без упијајућег бунара које ће празнити месно комунално предузеће;
- у појасу ширине 14.0 m поред обала мелиорационих канала не могу се лоцирати никакви објекти и овај појас мора бити стално проходан за механизацију која одржава канале.

У зони насипа према одрадбама Закона о водама, при круни, у косинама и у ножици није дозвољена изградња било каквих објеката који предвиђају укопавање у тело насипа, тј. нису дозвољени никакви грађевински радови који задиру у геометрију насипа, чиме би се довела у питање стабилност и функционалност као одбрамбеног објекта који штити општину Ада од штетног дејства високих вода Тисе. У зони од 100 m у брањеној зони насипа према брањеном подручју, као и у зони од 60 m од краја небрањене косине (небрањене ножице) насипа према реци, није допуштена изградња било каквих објеката, укопавање цеви, засецање постојећег покровног слоја и слично, сем према датим условима (насипање терена и сл.). Предвиђени објекти у наведеној

зони морају бити такви да се за време њихове изградње и каснијег функционисања не наносе оштећења на водопривредним заштитним објектима. Такође, према Закону о водама није дозвољена садња било каквог зеленила у овој зони (осим шумско заштитног појаса), пошто би то могло да угрози функционалност одбрамбене линије. За планирање било каквих објеката у брањеној и небрањеној зони насипа потребно је од надлежног водопривредног предузећа затражити водопривредне услове, сагласности и дозволу.

Границе и намена земљишта чији су корисник ЈВП "Воде Војводине" се не могу мењати без сагласности овог предузећа. Појас земљишта уз канал који је у функцији одржавања истог такође не треба да мења намену. Дакле, на земљишту које припада каналу не могу се градити било какви објекти нити се оно сме запоседати. Начелно се могу планирати повремени објекти, пристаништа – товаришта, објекти за спорт, рекреацију и туризам, под условом да не угрожавају функционалност и сигурност канала. Сходно Закону о водама за изградњу тих објеката потребно је упутити посебан захтев за добијање водопривредних услова и сагласности.

Сва укрштања саобраћајница са овим каналима решити са одговарајућим каналским мостовима или пропустима и при том код локалних (атарских) путева тежити да највеће удаљење пропуста по каналу буде 800 m, а најмањи унутрашњи пречник 1.00 m. У насељима угроженим подземним и површинским водама кроз отворену мрежу потребно је омогућити што ефикасније одвођење површинских вода са забраном израде кућних прелаза са високим прагом и пречника мањег од 1,00 m.

Сва укрштања инсталација са овим каналима (водовод, гасовод, канализација и др.) решити њиховим полагањем мин. 1.0 m испод дна канала и 1,0 m испод терена на обалама канала или 0.5 m изнад максималне воде за мрежу нижег реда (задњи услов не важи за ОКМ). У случају израде Главних и Детаљних урбанистичких планова потребно је прибавити редовне водопривредне услове за предметно подручје у смислу Закона о водама.

5.3. Енергетска инфраструктура

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре на подручју обухвата Просторног плана општине Ада, задовољавају садашње потрбе потрошача на територији општине и пружају могућност даљег проширења и изградње у циљу задовољења свих потрошача природног гаса на предметном подручју.

За даљи развој гасоводног ситема планира се изградња разводних гасовода за гасификацију насеља Мол, Оборњача, Стеријно, Утрине, као и изградња дистрибутивне гасоводне мреже у Молу.

Са аспекта експлоатације енергетских извора (нафте, природног гаса и термоминералних вода), предметни простор потребно је планирати за истражне бушотине НИС-НАФТАГАСА, јер посматрани простор северне Бачке спада у **одобрени истражни простор** НИС-НАФТАГАСА на основу Решења Покрајинског секретеријата за рударство и минералне сировине истражни простор број 5069. Сходно томе на овом простору би требало дозволити истражне радове НИС-НАФТАГАСА у сагласности са датим површинама и динамиком реализације истраживања.

Одобрени истражни простор обухвата површину од 4712,8 km², у коме је обухављена и општина Ада (227 km²).

Евентуална изградња објеката који прате експлоатацију нафте и гаса (сабирни системи, приступни путеви и сл.), вршиће се на овом истражном, односно експлоатационом простору.

Коришћење алтернативних облика енергије

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Године 2005. Скупштина Србије је усвојила "Стратегију развоја енергетике Републике Србије до 2015. године", којом се дефинишу елементи за утврђивање стратегије развоја енергетских сектора Србије, у којој је дефинисан и развој и коришћење нових и обновљивих извора енергије и ефикаснијих технологија и уређаја.

Коришћењем алтернативних облика енергије утиче се на раст животног стандарда, очување и заштиту животне средине.

Обновљиви извори енергије су по дефиницији извори чија се енергија експлоатише истом брзином којом се и обнавља. У обновљиве изворе енергије спадају: енергија ветра, енергија сунца, хидроенергија, геотермална енергија и енергија биомасе. Коришћење алтернативних енергетских извора позитивно утиче на заштиту животне средине (ваздух, земљиште, флора фауна и друго) и квалитет и стандард живота.

Тренутно стање у домену енергетског снабдевања општине Ада упућује нас на штедњу и рационално коришћење свих енергената али то не треба схватити као ограничење друштвеног и личног стандарда. Већим коришћењем алтернативних облика енергије се стварају предуслови за виши ниво животног стандарда али и за побољшање услова одрживог развоја животне и радне средине. Главна препрека већем коришћењу алтернативних облика енергије на овом простору лежи у захтеву да енергија из ових извора мора по цени бити конкурентна конвенционалној.

Разлози појаве мањег коришћења алтернативних облика енергије леже и у:

- недеовољном програмском повезивању науке и производних организација
- недовољној обавештености потенцијалних инвеститора о тренутном технолошком стању технологија у овом домену и могућим ефектима супституције, односно смањења трошкова експлатације применом ових извора енергије
- непостојење стимулационих мера (финансијско-кредитних и осталих) за имплементацију ових нових енергетских система у привредне процесе

На простору општине Ада као алтернативни облици енергије могу се јавити:

- биомаса
- биогаз
- геотермална енергија
- сунчева енергија
- енергија ветра

Имајући у виду да истраживање, експлоатација и коришћење хидрогеотермалне енергије не представља никакву опасност за животну средину, Покрајински Секретеријат за енергетику и минералне сировине предлаже да се ове активности дозволе на овом простору, како би се утврдили геотермални потенцијали овог простора у смислу коришћења геотермалних вода за бање и базене, индустријски процеси, хлађење и грејање простора, пољопривреда-сушење, пољопривреда, грејање пластеника и друго.

Електроенергетска инфраструктура

На простору обухваћеном Планом постоји изграђена преносна и дистрибутивна мрежа. У циљу квалитетног и поузданог снабдевања електричном енергијом потрошача, потребно је:

- смањење инсталисане снаге на око 5MVA, највише 6MVA по 20 kV изводу, што би директно довело до смањења техничких губитака на средњенапонској мрежи;

- изградња нових 20kV извода којим би се повезали две ТС 110/20kV на 20kV нивоу и обезбедило покривање дела конзума суседне ТС 110/20kV у случају испада ДВ 110 kV;
- структурирање извода по типу водова на надземни и подземни, како би се обезбедили непотребни испади на кабловским деоницама мешовитих извода;
- структурирање извода по типу потрошње, у смислу широке потрошње, односно индустрије.

Планирана је изградња 110kV далековода од ТС 110/20 kV "Ада" до ТС 110/20 kV "Нови Бечеј".

У наредном планском периоду потребно је повећати капацитет постојеће ТС 110/20 kV "Ада" уградњом још једног трансформатора снаге 31,5MVA.

Напајање насеља вршиће се преко 20 kV водова и 20/0,4 kV дистрибутивних трафостаница.

Електроенергетска мрежа ће бити углавном надземна на бетонским и гвоздено-решеткастим стубовима. У деловима насеља где је планирано вишепородично становање, радне зоне, централни садржаји и спортско-рекреативне површине, мрежа ће се у потпуности каблирати.

Поправљање квалитета испоруке и напонских прилика у мрежи решаваће се локално по потреби, изградњом нових средњенапонских и нисконапонских објеката. Градиће се углавном монтажне бетонске, зидане и стубне трафостанице. Највећи број трафостаница градиће се у радним зонама и подручјима где је планирано становање.

У деловима насеља где су планиране радне зоне и где постоји ваздушна средњенапонска и нисконапонска мрежа, мрежу је потребно каблирати.

Тачан број и локације трафостаница 20/0,4 kV на простору где су планиране радне зоне и блокови за становање, биће одређени плановима нижег реда, који буду прописани за те просторе.

Јавно осветљење, са расветним телима које ће пратити нове технологије развоја, планира се у свим насељима, дуж важнијих саобраћајница, као и за потребе свих садржаја ван насеља.

Мрежа јавног осветљења ће се каблирати у деловима насеља где је електроенергетска мрежа каблирана, а у деловима насеља где је електроенергетска мрежа ваздушна, светиљке за јавно осветљење ће се постављати по стубовима електроенергетске мреже. Мрежу јавног осветљења дуж главних саобраћајница треба реконструисати, а у делу насеља са централним садржајем, поставити расветна тела на украсне канделабре.

Део потребне електричне енергије могуће је обезбедити и из алтернативних извора. Све алтернативне изворе енергије потребно је повезати на најближу 110 (20) kV потојећу мрежу Електропривредног система Србије.

Телекомуникациона инфраструктура

У наредном периоду предвиђена је потпуна дигитализација телефонске мреже, што подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима, као медијумом преноса на свим нивоима, како међумесне мреже, тако и месне мреже.

За квалитетно одвијање телекомуникационог саобраћаја на подручју општине Ада, потребно је изградити квалитетне спојне путеве оптичким кабловским везама, уз све главне и локалне путне правце, како за потребе насеља, тако и садржаја ван насеља.

На територији општине Ада, планиран је оптички кабел на релацији Ада-Утрине-Кеви.

Планирана је изградња РР везе Сента–Мол Салаш.

Систем преноса треба да се одвија преко дигиталних аутоматских телефонских централа довољног капацитета, које треба поставити у свим насељима. За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике. У насељима поставити јавне телефонске говорнице.

Дигитализација телефонске мреже подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима као медијумом преноса на свим нивоима међумесне мреже, са перспективом увођења оптичких каблова и у месне мреже. Оптички каблови омогућују рад више система преноса великог дмета са различитим дигиталним протоком, који се коришћењем нових техника мултиплексирања и модерних оптоелектронских компонената могу даље повећавати до веома великих капацитета.

У свим насељима и садржајима ван насеља потребно је изградити приступну кабловску мрежу.

Овим планом обухваћене су све постојеће и планиране локације базних радио-станица и радио-релејних станица имаоца система веза. Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније у КО Ада и КО Мол по плановима развоја надлежних предузећа, омогућиће се рад овог система телекомуникација на целом планском подручју.

С обзиром на брз развој телекомуникационог система као и услове које буде диктирала нова технологија развоја система мобилних комуникација, нове локације базних радио-станица и радио-релејних станица биће одређиване у складу са потребама имаоца система веза, урбанистичком и техничком документацијом, уз задовољење законских и техничких прописа за ту врсту објеката на простору на којем се гради.

У свим насељима за квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала, изградити кабловски дистрибутивни систем (КДС).

6. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

У оквиру заштите природних вредности на територији општине Ада потребно је ускладити режиме и мере заштите на подручјима предвиђеним за заштиту са коришћењем простора.

Стратешки правци развоја у области заштите природних добара су:

- На стаништима природних реткости на којима је уважава I степен режима заштите, забрањено је коришћење простора, осим научних истраживања и контролисане едукације.
- Планским уређењем простора уз постојеће функције обезбедити опстанак природних вредности.
- На подручју предвиђеном за заштиту потребно је потребно ускладити активност у области шумарства и лова са заштитом станишта птица и обезбедити адекватан водни режим.

7. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Споменици културе

Унутар простора обухваћеног Просторним планом утврђени су, у складу са Законом о културним добрима, простори, објекти који чине идентитет простора и усмеравају његов будући развој. То су највреднији објекти, они који су утврђени за непокретна културна добра (НКД). За ове објекте се утврђују следеће мере заштите:

- (1) Очување оригиналног хоризонталног и вертикалног габарита, примењених материјала, конструктивног склопа;
- (2) Очување основних вредности функционалног склопа и ентеријера (декоративног модераја и сл.);
- (3) Очување или рестаурација изворног изгледа, стилских карактеристика, декоративних елемената и аутентичног колорита објекта;
- (4) На овим објектима се недозвољава надоградња, али је дозвољено осавремењивање објекта у циљу бољег коришћења, што подразумева следеће интервенције, које се морају извести уз услове и под надзором надлежне установе заштите:
 - а) Увођење савремених инсталација, под условом да не нарушавају ентеријерске вредности објекта;
 - б) Уређење поткровља могуће је само у постојећем габариту крова са приступом из постојећег степенишног простора или неке друге просторије на више етаже, али само у случају да се тиме не нарушавају изворно функционална решења објекта. Осветљење остварити путем кровних прозора оријентисаних према дворишном простору. Уређење подрума могуће је остварити са приступом из постојећег степенишног простора. Извршити претходна испитивања тла и носеће конструкције објекта.
- (5) Остали објекти на парцели не подлежу режиму главног објекта, решавају се у складу са валоризацијом, али тако да не угрозе главни објекат. Накнадно дограђени неестетски делови грађевине и неадекватни помоћни објекти са парцеле и из окружења се уклањају. Дворишни простор у свему ускладити са главним објектом;
- (6) Све наведене интервенције се могу изводити искључиво према условима надлежне установе заштите споменика културе.

Потенцијали и приоритети заштите су:

Ветрењача Оборњача

На захтев Ловачког друштва из Мола 2003. године су урађени конзерваторски услови за обнову ветрењаче. Радовима би требало што хитније приступити, јер је зграда у критичном стању, али се још може спасити.

Родна кућа Новака Радоњића

Зграда је заштићена и валоризована као културно добро од великог значаја. На жалост, преградни зидови и задњи зид су се урушили, јер је кућа деценијама била напуштена, зато је не можемо рестауирати. Пошто постоји комплетна техничка и фото документација, могућа је њена реконструкција. Али само ако пронађемо неку нову функцију, да би зграда била у животу. Ако месна заједница за то нема средстава, предлагемо да са спомен таблом обележи родно место Новака Радоњића на новоизграђеној кући. Предлагемо да се у православној црквеној порти постави биста, или са са спомен таблом овековечи овај истакнути сликар.

Услови заштите археолошких локалитета

На свим наведеним налазиштима условљавају се будући грађевински захвати и земљани радови обавезом инвеститора да обезбеди стручни археолошки надзор и заштитна археолошка истраживања, а у зависности од значаја налазишта и систематска ископавања.

На евидентираним археолошким налазиштима потребно је пре предузимања било каквих земљаних радова тражити посебне услове заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе. На овим локалитетима извођење грађевинских радова и изградња инфраструктуре дозвољено је само уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и одговарајуће презентације налаза.

Мере заштите укључују археолошку контролу приликом земљаних радова и ван наведених локација и парцела на којима су евидентирани археолошки локалитети, што подразумева благовремено обавештавање надлежног завода за заштиту о планираним радовима.

Заштита и уређење споменика културе подразумева заштиту споменика у изворном, интегралном облику. Дозвољене интервенције се односе на регулацију приступа споменику као и партерно решење заштићене зоне спомен обележја.

Основна концепција заштите непокретних културних добара заснива се на њиховом очувању, даљем истраживању (археолошки локалитети) и адекватној презентацији.

8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Поштовањем одговарајућих прописа и усклађивањем са директивама ЕУ у области заштите животне средине, обезбедиће се успостављање и реализација свих активности које су у складу са принципима одрживог развоја. Одрживи развој представља непрестани процес усклађивања друштвеног, економског, културног (иурбаног) развоја са потребама и ограничењима животне средине кроз сарадњу свих интересних и друштвених група.

Стратешко опредељење просторног развоја општине Ада је усмерено у контексту рационалног коришћења природних ресурса, реализације режима заштите природних добара и заштите и унапређења природних и радом створених вредности животне средине.

У циљу развоја општине Ада, у складу са принципима одрживог развоја, предвиђене су одређене мере и активности за санацију, заштиту и унапређење квалитета природних ресурса и реализацију режима заштите природних и културних добара.

У циљу заштите природних ресурса, од загађења, у планском периоду предвиђене су следеће мере:

- Формирање јединственог катастра загађивача на територији Општине;
- Формирање ваншумског зеленила уз канале, саобраћајнице, у оквиру пољопривредног земљишта, око радних зона, фарми, комуналних и других објеката, на око 2% територији општине, ради побољшања микроклиматских услова и повећања укупне шумовитости Општине;
- Очување и унапређење шумског фонда с обзиром на малу шумовитост читаве Општине;
- Снабдевање свих насеља водом највишег квалитета, прикључењем на регионални систем водоснабдевања;
- Водоснабдевање индустријских капацитета уз увођење процеса рецикулације;
- Изградња канализационог система и пречистача отпадних вода у свим насељима у Општини;
- Заштита изворишта за водоснабдевање;
- Контролисана примена хемијских средстава заштите и агромера у области пољопривреде;
- Санација и рекултивација напуштене локације депоније комуналног отпада и сточног гробља и осталих деградираних простора;
- Ревитализација старе и изградња нове мелиоративне каналске мреже;

- Одлагање животињских лешева и ветеринарских конфиската на привремену локацију до укључења Општине у систем кафилерија или изградње пећи за спаљивање;
- Поступање са опасним материјама спровести у складу са Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04) и подзаконским актима;
- Селектирање отпада на извору и увођење рециклаже као процеса смањења количине отпада за депоновање;
- Привремено одлагање комуналног отпада на постојећој депонији у КО Ада уз обезбеђење минималних мера заштите у току њеног коришћења;
- Укључење Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада на основу Споразума о сарадњи Општине;
- Израда Општинског плана управљања комуналним отпадом и Плана управљања комуналним отпадом за регион за одлагање комуналног отпада.

Свеобухватно и интегрално сагледавање потребних мера и активности предвиђених Планом, извршиће се кроз израду Извештаја о стратешкој процени утицаја ППО Ада на животну средину.

9. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

Подручје општине Ада се налази у зони у којој очекивани максимални интензитет **земљотреса** износи 7°MCS, за повратни период од 100 и 200 година. Земљотрес ове јачине може нанети велике штете само објектима који су изграђени од слабијег грађевинског материјала. Од укупно изграђених објеката у општини (Попис становништва, домаћинства и станова, 2002. године, Републички завод за статистику Србије) око 56,5 % је изграђено од тврдог материјала, док су остали објекти изграђени од меког материјала. Поред тога, евидентна је разлика у односу на проценат изграђених објеката од тврдог материјала у Ади (око 60%) и Мољу (око 57 %) и у остала три насеља, где се овај проценат креће од 22 % до 37 %.

Од **природних водотока** на подручју општине, највећи је река Тиса, затим много мања речица Чик, коју карактерише мали протицај воде а при ниским водостајима протока и нема. Поред ових водотока, постоји и Ађанска бара, познатија као Буџак, која нема значај у хидрографском смислу.

Пожари су присутни на свим просторима, како у насељима тако и на пољопривредном земљишту, у периоду великих врућина. Опасност од избијања пожара постоји и на сабирним гасним станицама, бушотинама и инсталацијама нафте и нафтних деривата за дистрибуцију и промет запаљивих течности.

Ветрови који дувају на овом простору су најчешћи северозападни (око 200 ‰), а нешто мање југоисточни (160 ‰). Анализа средњих брзина ветрова показала је да ово подручје спада у подручје са slabим ветровима (јачине до 3 степена Бофора).

Повремени продори олујних и градобитних облака проузрокују појаву **града**, који може да нанесе велику штету, нарочито пољопривредним усевама.

Поред нафтних бушотина (две су у производњи), на подручју општине се налази и нафтоводна и гасоводна инфраструктура, на којима може доћи до појаве неконтролисаних **ерупција**. Ова појава се може свести на најмању меру стриктног примене и поштовањем прописаних превентивних мера и њиховим доследним спровођењем у свим фазама рада.

Мере заштите од елементарних непогода

Мере заштите од **земљотреса** односе се на основне смернице и услове за организацију и изградњу насељских површина, применом важећих правилника везано за степен

изградње појединих реона у насељима (стамбени, централни, радне зоне), густину насељености, спратност објеката, планирање слободних површина за потребе евентуалног измештања и збрињавања становништва. Грађевинско-техничке мере предвиђају правилан избор локације за градњу објеката, забрану изградње на неподесним теренима као и строго поштовање и примену важећих законских прописа за изградњу објеката на сеизмичком подручју.

Општина Ада није посебно угрожена **поплавама**. Изграђени насип на реци Тиси обезбеђује одговарајућу заштиту од високих вода реке Тисе, с тим што је и даље неопходно његово редовно одржавање и строга примена забране градње објеката у брањеној и небрањеној зони, према условима заштите у складу са Законом о водама и овим Планом. У случају високих подземних вода одводњавање се врши путем мелиорационих канала, којима се прихвата и одводи сувишна вода и путем црпних станица препумпава у реку Тису. Такође, Ађанска бара је изузетно значајна за одводњавање високих подземних вода.

Заштита од **пожара** подразумева урбанистичке мере заштите које се односе на ширину улица у насељима (реконструкција постојећих и изградња нових у складу са стандардима и техничким прописима), реконструкцију локалних, регионалних и магистралних путева, утврђивање урбанистичких показатеља (намена простора, степен изграђености, степен искоришћености земљишта), правила изградње (постављање објеката, спратност објеката, удаљеност објеката...). Поред ових мера неопходно је примењивати грађевинско-техничке мере заштите од пожара, у складу са прописима о изградњи објеката, мере заштите од пожара код електроенергетских и гасних постројења, уређење сталних црпишта воде на природним водотоцима за потребе гашења пожара.

Одбрана од **града** у општини Ада обезбеђена је путем противградних станица са којих се, током сезоне одбране од града, испаљују противградне ракете. Противградне станице су укључене у Систем одбране од града на подручју Републике.

Редовно спровођење превентивних мера заштите смањује могућност настанка **ерупције**. Редовне мере заштите је у обавези да спроводи предузеће који врши истражне или друге радње везано за гас и нафту. У случају избијања неконтролисане ерупције, свако предузеће које се бави овим пословима у обавези је да има детаљан план заштите од ширења ерупције, као и оперативни план интервенције.

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље, у складу са проценом угрожености и повредљивости простора општине Ада и условима које је поставило Министарство одбране Републике Србије, односи се на дефинисање мера заштите за становништво и материјална и културна добра, не само у елементарним непогодама, већ и у случају ратних дејстава.

За заштиту становништва од ратних дејстава, на подручју општине Ада планирана је изградња склоништа допунске заштите и заклона. Изградња ових објеката планирана је у складу са Уредбом о организовању и функционисању цивилне заштите ("Службени гласник РС", бр. 21/92) и Одлуком о утврђивању степена угрожености насељених места у општини Ада, са рејонима угрожености и одређеном врстом и обимом заштите у тим реонима (ОШЦЗ, 1992. год.).

Пре изградње или реконструкције објеката, инвеститори су у обавези да прибаве мишљење надлежног органа за одбрану у Ади (Реферат за одбрану Ада) о обавези изградње склоништа, врсти склоништа, обиму заштите и капацитету, или о ослобађању од изградње склоништа, уколико граде објекте који се налазе у реону или насељу, у којима није планирана изградња склоништа.

10. ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

Анализирајући природне и стечене услове, као и на основу геоморфолошких особина подручја, простор општине Ада се може поделити на три просторне целине:

- **зону алувиона реке Тисе, шума, воћарско-виноградарско-повртарску зону;**
- **зону насеља и комуникација;**
- **зону интензивне пољопривредне производње.**

Зона алувиона реке Тисе погодна је изузетно за повртарство и воћарско-виноградарску производњу. У овој зони, између одбрамбеног насипа и реке Тисе су шуме и шумско земљиште општине Ада, а посебну целину чини Молска шума између реке Тисе и рукавца Мртве Тисе, наспрам насеља Мол и Ада. Део простора ове зоне користи се за пољопривредну производњу. У брањеном делу алувиона реке Тисе, налазе се и формиране зоне кућа за одмор и рекреацију.

На контакту између алувијалне равни реке Тисе, на лесној тераси развила су се два највећа насеља општине: Ада и Мол. Поред или кроз насеља пролазе интензивне комуникације југ-север (железничка пруга, државни пут II реда бр. 122, и др.). У овој зони заступљена је и пољопривредна производња. То је зона најгушће насељености и најпространијих грађевинских реона, испресецаана многобројним инфраструктурним коридорима.

Зона интензивне пољопривредне производње заузима највећи део простора обраде. То је зона интензивне пољопривредне производње, високо квалитетног, уређеног и опремљеног земљишта.

Основне категорије коришћења земљишта су:

- пољопривредно
- шумско
- водно
- грађевинско

Пољопривредно земљиште је земљиште које се користи за пољопривредну производњу: њиве, вртови, воћаци, виногради, ливаде, пашњаци, риљаци, трстици и мочваре, док су обрадива пољопривредна земљишта: њиве, вртови, воћаци, виногради и ливаде.

Око 89% површина територије општине Ада је квалитетно пољопривредно земљиште, на ком је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње. У склопу ове намене могућа је реконструкција и изградња пољопривредних објеката: објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, објекти за гајење печурки, пужева и риба, а у складу са Законом о пољопривредном земљишту.

Шумско земљиште - Кроз унапређење постојећих шума и шумског земљишта и формирање ваншумског зеленила потребно је проценат шумовитости повећати.

Под шумским земљиштем, у складу са Законом о шумама, подразумева се земљиште на коме се гаји шума, или земљиште на коме је због његових природних особина рационалније да се гаји као шума, као и земљиште које је просторним односно урбанистичким планом намењено за шумску производњу. Под општекорисним функцијама шума, се подразумевају позитивни утицаји шума на животну средину, а нарочито: заштићене, хидролошке, климатске, хигијенско-здравствене, туристичко-рекреативне, привредне, наставничке, научноистраживачке и друге функције.

Унапређење и заштита шума ће се регулисати на основу овог плана, а у складу са посебном шумском и ловном основом, које су у надлежности регистрованих газдинских јединица и ловишта на подручју општине Ада.

Водно земљиште на простору општине чине природни водотоци: међународни пловни пут–река Тиса, Буџак или Ађанска бара, делови Мртве Тисе, водоток Чика, затим детаљна мелиоративна каналска мрежа са сливним подручјима.

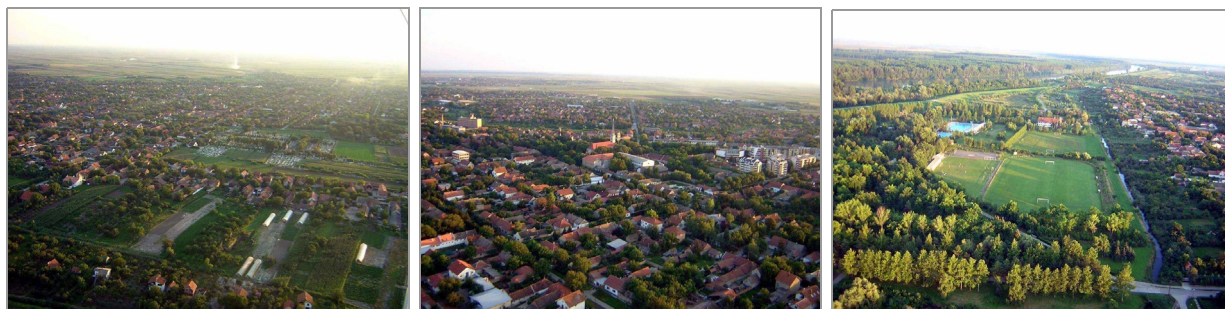
У складу са Законом о водама, Водопривредном основом и овим Планом ће се уредити заштита вода, заштита од штетног дејства вода, коришћење и управљање водама, као добрима од општег интереса, услови и начин обављања водопривредне делатности, организовање и финансирање водопривредне делатности и надзор над спровођењем одредаба.

Грађевинско земљиште је земљиште на којем су изграђени објекти или је планирана њихова изградња, а које може бити изгређено или неизгређено, уређено или неуређено. На простору општине имамо пет насеља која су дефинисана својим границама грађевинског реона и представљају грађевинско земљиште. Ван граница грађевинског реона насеља, у категорију грађевинског земљишта спадају и површине планиране за: пољопривредне објекте, све видове инфраструктуре са пратећим садржајима и објектима, радне зоне и економије, зоне виноградарске, воћарске и викенд кућице, спортско-рекреативно-туристичке комплексе, саобраћајне терминале, површине и објекте за експлоатацију минералних сировина, комуналне објекте, објекте у функцији културе, образовања, рекреације и др.

Табела бр. 26: Биланс намене простора

КАТЕГОРИЈЕ КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА	2005.		2025.	
	ha	%	ha	%
1. Шумско земљиште	299,03	1,32	302,89	1,33
2. Пољопривредно земљиште	19.671,63	86,64	19.600,40	86,32
3. Водно земљиште	734,28	3,23	685,22	3,02
- река Тиса	237,06		337,06	
- река Чик	4,19		4,19	
- насипи и остали водно земљиште	493,03		443,97	
4. Грађевинско и остало земљиште	2.001,04	8,81	2.117,47	9,33
4.1. Грађевински рејони насеља	1.924,32		1.916,32	
Ада и Мол	1.755,07		1.755,07	
Стеријино	27,93		27,93	
Утрине	101,26		98,93	
Оборњача	40,06		34,39	
4.2. Зона кућа за одмор – викенд куће	-		49,06	
4.3. Зона спорта, туризма и рекреације	-		17,36	
4.4. Комунали објекти и површине	4,35		0,49	
4.5. Саобраћајна инфраструктура (јавни путеви и пруге)	72,37		134,24	
државни пут II реда	21,00		75,99	
општински пут	39,96		46,84	
железничке пруге	11,41		11,41	
УКУПНО 1+2+3+4	22.705,98	100	22.705,98	100

Промене у намени простора општине су увећање грађевинског земљишта за планирану реконструкцију и изградњу државног пута II реда и реконструкцију општинских путева. Ове промене су искључиво везане за категорију пољопривредног земљишта, које данас чине највећи део намене простора у укупном обухвату општинске територије, и које ће се смањити и прећи у категорију неплодног. На водном земљишту се формира зона кућа за одмор и део водног прећи ће у категорију грађевинског земљишта.

IV ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

1. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА ОПШТИНЕ

Пре реализације, за изградњу објеката на свим категоријама земљишта, надлежни орган може донети Одлуку о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину, сходно Закону о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/2004), Правилнику о садржини Студије о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 69/2005) и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 84/2005).

Такође, пре реализације, планску реализацију коришћења простора на свим категоријама земљишта на којима се налазе евидентирана станишта *природних реткости и споменика културе* треба ускладити са условима надлежних институција.

Пољопривредно земљиште

На основу Закона о пољопривредном земљишту, ради очувања расположивог пољопривредног земљишта, потребно је да се доноси **пољопривредне основе** заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта као плански документ. Пољопривредне основе доносе се у складу са просторним и урбанистичким плановима и морају бити међусобно усаглашене.

У складу са смерницама за уређење и изградњу пољопривредног земљишта датих овим Планом скупштина јединице локалне самоуправе, у складу са Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", број 62/06), ће донети Пољопривредне основе ради очувања расположивог пољопривредног земљишта, по претходно прибављеном мишљењу Министарства.

Водећи рачуна о основним принципима заштите пољопривредног земљишта, на пољопривредном земљишту се могу градити:

- објекти у функцији пољопривреде и пољопривредне производње;

Препоруке за димензионисање сточарских објеката у насељу и у атару:

Према утврђеним нормативима, смештајни капацитети по врстама стоке (квадратура по једном грлу) износе за:

Музне краве	
а) везано држање	7,6 m ² по грлу
б) слободно држање у	
- лежajним боксовима	9,8 m ²
- дубокој простици	10,3 m ²
Товну јунад	
а) везано држање	4,7 m ²
б) слободно држање	4,0 m ²
- дубока простирка	3,3 m ²
- решеткасти под	2,3 m ²

Простор за остале крупне животиње (копитари) као што су коњи, магарци, мазге и муле треба да задовољи критеријум по једној животињи 10 m², а за сваку следећу још 5m².

Свињарство:

- производња прасади (25kg) по једној крмачи ангажована површина је	6,0 - 6,5 m ²
- производња прасе-товљеник 1 крмача ангажована површина је	13,5 - 14,0m ²
- по товљенику 100 kg ангажована површина је	0,6 - 0,65 m ²
- на нето површину рачуна се плус неопходног манипулативног простора	2-22m ²
- ангажовани простор за храну и отпад је за:	
- крмачу и нераста 100,0 kg	2 m ²
- сточне хране 360 kg	0,7 m ²
- на 100 kg живе масе течног стајњака	8 литара

Магацински простор по једном грлу:

- условно грло стајњак	7,0 m ³
- кош за кукуруз	4,0 m ³
- кабаста храна	4,5 m ³
- условно грло концентрована силажа	2,0 m ³
- слама по 1 условном грлу	4,0 m ³

Стајњак и осочара:

- стајњак по 1 крави	12 тона/год
- стајњак по 1 товљенику	7 тона/год
- осочара по 1 крави	30 1/дан
- капацитет осочне јаме треба да буде, по условном грлу	2 m ³

Живинарство:

- по комаду одрасле живине	0,2 m ² – 0,5 m ²
- За рентабилну производњу бројлера смештајни простор је што одговара броју од 10.000 до 17.000 утовљених пилића	60-1.000 m ²
- За ову производњу неопходно је ваздуха на час/1kg живе масе	3,6-4,0 m ³
- Производња носиља конзумних јаја капацитета од 6.000-10.000 носиља неопходно је затвореног простора	350 - 600 m ²

- објекти свих видова инфраструктуре у складу са просторним и урбанистичким планом;
- објекти за експлоатацију минералних сировина;
- водопривредни објекти, комунални и други објекти у складу са планом;
- формирати грађевинско земљиште за потребе привреде, туризма, рекреације и др. у складу са Планом.

Водно земљиште

У складу са Законом о водама, воде се могу користити на начин којим се не угрожавају природна својства воде, не доводи у опасност живот и здравље људи, не угрожава биљни и животињски свет, природне вредности и непокретна културна добра.

Водећи рачуна о основним принципима заштите вода, на водном земљишту се могу градити следећи садржаји:

- изградња објеката у функцији водопривреде, одржавање и реконструкција водотока, пловних путева, речног саобраћаја;
- изградња објеката инфраструктуре у складу са просторним и урбанистичким планом;
- изградња објеката за експлоатацију речног материјала;
- изградња објеката марине;
- изградња речног или каналског пристаништа-РТЦ;
- изградња објеката свих видова туризма и рекреације, риболова и друго, а све у складу са условима надлежног Водопривредног предузећа.

За изградњу објеката у водном земљишту, на простору за који се не планира израда урбанистичких планова, Актом о урбанистичким условима ће се дефинисати услови за уређење и изградњу, а у складу са законима и прописима.

Шумско земљиште

Под шумским земљиштем, у складу са Законом о шумама, подразумева се земљиште на коме се гаји шума, или земљиште на коме је због његових природних особина рационалније да се гаји шума, као и земљиште које је просторним односно урбанистичким планом намењено за шумску производњу. Дрвореди, шумски расадници и паркови у насељеним местима, као и групе шумског дрвећа које чини целину на површини до пет ари, не сматрају се шумама.

Грађевинско земљиште

У складу са Законом о планирању и изградњи у насељима и ужим територијалним целинама дефинисаће се њихов просторни развој, правила изградње, начин коришћења простора, издвајање јавног грађевинског земљишта, као и адекватне границе грађевинског реона или припадајућег грађевинског земљишта кроз одговарајући урбанистички план. Услови за градњу појединих садржаја на том простору, донели би се *Изводом из урбанистичких планова*.

За поједине садржаје у и ван грађевинских реона насеља, у складу са чланом 27. Правилник о садржини и изради плнских докумената ("Службени гласник РС", бр. 60/2003) за које је дефинисано грађевинско земљиште, као и његова регулација у односу на јавно грађевинско земљиште, а који су притом усклађени са наменом површина из овог Плана, урбанистички и технички услови за њихову градњу утврдиће се изградом *Акта о урбанистичким условима*. Актом о урбанистичким условима дефинисаће се услови за изградњу и уређење простора за пољопривредне објекте: објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивање старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, објекти за гајење печурки, пужева и риба, у складу са Законом о пољопривредном земљишту; као и простори и објекти у функцији експлоатације природних ресурса, бензинске и гасне станице, мотели, угоститељски и туристички објекти са пратећом инфраструктуром и сл.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊЕ У АТАРУ

Изградња на грађевинском земљишту изван грађевинског реона насеља вршиће се према условима утврђеним овим Планом, издавањем **акта** и одговарајућим **урбанистичким планом**, посебно *Планом детаљне регулације* кад долази до промена у регулацији границе јавног земљишта. Пожељна је израда *Урбанистичког пројекта за изградњу*, при издавању Акта, код објеката и површина намењених преради и финалној обради пољопривредних производа, појединачних радних комплекса, фарми већих капацитета, бензинских и гасних пумпи, мотела, угоститељских и трговинских објекта и осталих садржаја транзитног туризма и др.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Услови уређења и изградње објеката на пољопривредном земљишту усклађени су за Законом о пољопривредном земљишту.

Пољопривредним објектима сматрају се објекти намењени ратарској, сточарској, повртарској, воћарско-виноградарској, рибњачкој и осталим видовима пољопривредне производње.

Избор локације за изградњу пољопривредних објеката извршити након потпуне анализе природних карактеристика (педолошких, геолошких, метеоролошких, хидролошких, рељефа и др.).

При избору локације за изградњу пољопривредних објеката водити рачуна о квалитету земљишта и где год је то могуће објекте лоцирати на земљиштима нижих бонитетних карактеристика.

Пољопривредна домаћинства (салаши)

На пољопривредном земљишту је омогућена изградња објеката пољопривредних домаћинстава, где су објекти породичног становања у функцији пољопривредне производње.

Постојеће парцеле остају у својим димензијама.

Поред стамбеног објекта дозвољена је изградња: објеката за смештај пољопривредне механизације, фарми за узгој стоке, објеката за прераду и складиштење пољопривредних производа, стакленика, објеката за употребу у културне и рекреативне сврхе и сл., уз примену санитарно-ветеринарских, хигијенско-техничких, еколошких, противпожарних и других услова и комплетну инфраструктурну опремљеност.

Уколико се на локацији граде објекти за робно сточарску производњу (стаје за узгој стоке), удаљеност од грађевинског реона, спортско-рекреативних и других јавних комплекса мора бити у складу са Законом о пољопривреди и другим правилницима који регулишу ову област.

Није дозвољена изградња стамбених објеката, без изградње објеката пољопривредне производње.

Изградња стакленика и пластеника је дозвољена на постојећим парцелама и без функције становања.

Минимална удаљеност стамбеног објекта од суседних парцела је 5,0m.

Максималан габарит стамбеног објекта до 200 m².

Минимална удаљеност економског објекта од суседних парцела је 10,0m, изузетно, удаљеност пластеника и стакленика од суседних парцела је мин 5,0m.

Максимална спратност објеката је П+1+Пот, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

Комплекс, мора бити минимално комунално опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

До реализације планских и урбанистичких решења на постојећим изграђеним стамбеним објектима у атару, дозвољени су радови на реконструкцији.

Воћарско виноградарска зона

У општини Ада имамо две воћарско виноградарске зоне и то: између насеља Аде и Мола и реке Тисе.

У воћарско-виноградарској зони дозвољена је изградња објеката у функцији виноградарства и воћарства. Садржај објеката је такав да служи за чување воћа, прераду (производња сокова, вина, сушење и сл.), чување прерађевина, смештај преса, котлова, алата и машина за обраду воћа и за краћи боравак људи који су везани за наведене делатности.

Недозвољени садржаји у овој зони су индустрија, све бучне делатности, изградња објеката за бављење интензивним сточарством, као и садржаји централних функција.

У воћарско-виноградарској зони се не дозвољава изградња објеката за стално становање.

Минимална површина парцеле је 1000 m² и ужа страна парцеле је минимум 10 m. Код постојећих парцела које не задовољавају минималну површину и ширину парцеле, задржава се постојећа површина и ширина парцеле.

Парцела мора имати приступ са јавне површине – пута.

Удаљеност грађевинске линије од регулационе линије износи минимум 5,0 m. Уколико је улица (путно земљиште) ужа од 8,0 m објекат треба да је увучен минимум 8,0 m од осе пута.

Спратност објеката је П до П+Пк, тако да објекат у основи не прелази 100 m², ако не прелази максимални степен заузетости од 20%. Могућа је изградња више појединачних објеката који чине једну функционалну целину, али се због садржаја одвајају.

Архитектонска обрада објеката мора се прилагодити непосредном амбијенту и околном пејзажу.

Забрањено је бетонирање ограда између парцела, односно изградња оградe од чврстог материјала (опека, камен, бетонске плоче).

Стакленици, пластеници

У циљу побољшања пољопривредне производње на пољопривредном земљишту је дозвољена изградња или постављање стакленика и пластеника.

Минимална удаљеност оваквих објеката од међних линија је мин. 5,0m.

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови оградe се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

Објекти намењени ратаско-повртарској производњи и објекти за смештај пољопривредне механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа (пољопривредне економије, машински парк).

Овим објектима сматрају се објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за складиштење пољопривредних производа, објекти за производњу и прераду пољопривредних производа и остали објекти у функцији ратарско-повртарске производње.

Објектима за смештај пољопривредне механизације сматрају се затворени простори и надстрешнице у којима се смешта механизација ради чувања и одржавања.

Објектима за складиштење сматрају се све врсте складишта (силоси, трапови, подна складишта, хладњаче и др.).

Минимална удаљеност ових објеката од државног пута II реда је 10m.

Минимална удаљеност објеката од суседне парцеле је 10m.

Максимални степен заузетости парцеле је 30%, максимални степен изграђености је 0,3. Максимална спратност објеката је П+0 (односно усклађена са технолошком шемом процеса производње) са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Минимална величина парцеле за изградњу ових објеката дефинише се величином самог објекта и не може бити мања од 0,5ha.

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови оgrade се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

Дозвољена је изградња наведених објеката уз примену хигијенско-техничких, еколошких, противпожарних и других услова и комплетну инфраструктурну опремљеност: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Ови објекти условљени су са провером инфраструктурне опремљености и израдом Студије процене утицаја објеката на животну средину.

Задржавају се постојећи простори ратарских економија за смештај пољопривредне механизације, уз примену законски прописаних услова.

Објекти за узгој стоке

Изградња економских дворишта за држање копитара, папкара живине и кунића, условљава се са провером инфраструктурне опремљености у складу са прописима.

Ове објекте лоцирати на добро оцедитим земљиштима по могућству ниже бонитетне класе.

Удаљеност фарми од грађевинског реона, спортско-рекреативних и других јавних комплекса, као и међусобна удаљеност фарми различите врсте стоке, мора бити у складу са Законом о пољопривреди и Правилницима⁹ и Одлуком о држању домаћих животиња ("Службени лист Општине Ада" број 14/2002).

Величину парцеле дефинисати спрам капацитета и врсте производње, с тим да се мора обезбедити довољно простран круг који ће омогућити повезаност свих делова фарме.

Максимални степен заузетости парцеле је 30%, максимални степен изграђености је 0,3. Минимална удаљеност економских објеката од суседних парцела је 10,0m.

Максимална спратност објеката је П+Пот (односно усклађена са технолошком шемом процеса производње).

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови оgrade се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

У оквиру фарме формирати два одвојена блока и то технички и производни. Технички блок подразумева изградњу објеката за смештај радника, складишта хране, карантинске просторије, машински део, просторије за ветеринарске прегледе, мини клиника за принудна клања и др.

Обезбедити посебан простор за уништавање или одлагање угинулих животиња.

У производном делу налазе се објекти за узгој стоке који морају бити подељени по категоријама стоке и то за приплодне животиње, за узгој подмлатка и за тов.

Комплекс фарме мора бити обезбеђен свом потребном инфраструктуром: санитарном водом, унутрашњом канализационом мрежом, електроенергетским инсталацијама унутрашњим саобраћајницама, приступним путевима и др.

⁹ Правилник о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића ("Сл.гласник РС" 81/2006), Правилник о ветеринарско-санитарним условима које мора да испуњавају објекти у којима се врши обрада меса, млека, јаја и других животињских производа ("Сл.гласник СРС" 9/79), Правилник о ветеринарско-санитарним условима у објектима за продају производа животињског порекла ван пословних просторија ("Сл.гласник РС" 22/94).

Обавезна је изградња унутрашње и спољне хидрантске противпожарне мреже.

Унутрашње саобраћајнице градити тако да се обезбеди кружни саобраћај и да се одвоје правци допреме хране и одвоза животиња и ђубрета.

Фарма мора бити ограда, а минимална висина оградe је 2,0m изграђена тако да се онемогући пролазак животиња.

Повезивање фарми са мрежом јавних саобраћајница обезбедити приступним путем минималне ширине 5,0m. На уласку на фарму изградити дезинфекциону баријеру минималне дужине 5,0m.

На фармама је дозвољена изградња економских објеката у функцији сточарске производње, уз примену санитарно-ветеринарских, хигијенско-техничких, еколошких, противпожарних и других услова, комплетну инфраструктурну опремљеност и уз примену прописа за овакву врсту објеката.

Сви објекти намењени држању и узгоју стоке морају бити пројектовани и грађени према нормативима и стандардима за изградњу ове врсте објеката.

Постојеће фарме које не могу да задовоље прописане мере за коришћење, пренамениће се у друге садржаје везане за пољопривредну производњу.

Објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња

Овакви објекти се могу формирати по принципу салаша.

Уколико се на локацији граде сточне стаје, удаљеност од грађевинског реона, спортско-рекреативних и других јавних комплекса мора бити у складу са Законом и другим правилницима који регулишу ову област.

Минимална удаљеност објеката од суседних парцела је 10,0m.

Максимална спратност објеката је П+Пот, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Максимални степен заузетости парцеле је до 30%, максимални степен изграђености је 0,3.

Парцеле се могу оградити транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови оградe се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

Комплекс, мора бити минимално комунално опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Објекти за гајење печурки и пужева

Изградња оваких објеката је усмерена на мање квалитетном земљишту, а у складу са нормама и правилницима који регулишу ову област.

Минимална удаљеност објеката од суседних парцела је 10,0m.

Максимална спратност објеката је П+Пот, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,20m. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0m од међне линије.

Комплекс, мора бити минимално комунално опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Рибњаци

Избор локације за изградњу рибњака вршити у складу са Законом о рибарству, након претходних анализа расположивих количина и квалитета воде која ће се користити за пуњење рибњака.

Границе рибњака морају бити обележене видљивим обележјима.

Приликом изградње одвојити окна по категоријама у складу са технологијом производње, младичњаке, товилишта и зимовнике.

У саставу рибњака морају да постоје уливно-изливни објекти, уставе, аератори, хранидбене платформе и насипи који спречавају продор спољних вода у комплекс рибњака.

У оквиру техничког дела неопходно је обезбедити посебну просторију за ветеринарске прегледе и дневно праћење здравственог стања и прираста популације.

Уколико постоји могућност комплекс рибњака треба да буде ограђен.

Објекти намењени преради и финалној обради пољопривредних производа

Изградња производних објеката могућа је на земљишту од VI и више, бонитетне класе, ради груписања објеката, односно комплекса који у погледу простора, саобраћаја, инфраструктуре или радног процеса, могу потенцијално да угрозе стање животне средине у насељима.

Организација оваквих објеката је омогућена и на постојећем изграђеном земљишту које се користи као пољопривредна економија или фарма, а у складу са прописима и нормама који дефинишу одређену делатност.

Објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривредне производње, се могу градити и уз пољопривредне објекте, како би се заокружио производни циклус.

Новоформирани комплекс прераде и финалне обраде пољопривредних производа, мора имати довољно простора за потребе одвијања производног процеса, одговарајућу комуналну инфраструктуру и мора задовољити услове заштите животне средине (земље, воде и ваздуха).

Морају имати: приступни пут са тврдом подлогом мин. ширине 5,0m до мреже јавних путева; морају бити снабдевени инсталацијама неопходним за производни процес; загађене отпадне воде морају се претходно пречистити пре испуштања у природне реципијенте; неоргански отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

У оквиру зоне, комплекса или парцеле могу се планирати пословни објекти, производни, складишни, економски, услужни и објекти снабдевања.

Степен изграђености треба да је макс. 1,0 а степен заузетости земљишта макс. 70%.

Дозвољена спратност објеката је: за производне П, П+1; за пословне П, П+1; за складишне П и за економске П (односно усклађена са технолошком шемом процеса производње).

Пре реализације обавезна је израда урбанистичког пројекта за изградњу.

Формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева

Ваншумско зеленило у виду ветрозаштитних и пољозаштитних појасева је потребно формирати у оквиру саобраћајне, водопривредне инфраструктуре и пољопривредног земљишта на око 2% површине територије општине. Пројектном документацијом је потребно одредити оптималне ширине и типове заштитних појасева, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта. Препоручују се вишередни ажурни појасеви на најугроженијим деоницама. Потребно је оценити оправданост подизања појасева који би били на пољопривредном земљишту или ван линија путног појаса.

ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ И ЛОВИШТА

На шумском земљишту се могу градити:

- објекти туристичког, ловног или рекреативног карактера
- објекти за одржавање и експлоатацију шума и
- приступне саобраћајне површине и пратећа инфраструктура.

Шумама и шумским земљиштем у државној својини које су обухваћене Банатским шумским подручјем газдоваће се на основу општих и посебних основа газдовања шумама.

Шумама у приватној својини газдоваће се на основу опште основе и програма газдовања приватним шумама.

Основе су у обавези да донесу предузећа која газдују шумама, сем програма газдовања приватним шумама, који доноси јавно предузеће за газдовања шумама. Основе и програми се доносе за период од десет година. Спровођење основа и програма газдовања шумама обезбедиће се годишњим извођачким планом газдовања.

Газдовање шумама, у смислу Закона о шумама подразумева:

- гајење шума,
- коришћење шума, шумског земљишта и других потенцијала шума, за туристичке и рекреативне потребе,
- изградњу и одржавање шумских саобраћајница и других објеката који служе газдовању шумама и
- унапређење свих функција шума.

Корисници шума су дужни да:

- газдовање шума прилагођавају начину газдовања високим шумама као основном облику гајења шума, условима средине, биолошким особинама врста дрвећа, стању и функцији шума,
- шумско-узгојним и др. мерама обезбеђују природни начин обнављања шума,
- примењују мере неге (чишћење и прореде) и мере заштите шума,
- преводе ниске и деградиране шуме и шикаре у високе шуме,
- пошумљавају стара сечишта, пожаришта, површине оголене деловањем природних чинилаца, биљних болести и других узрочника,
- у пребирним шумама користе престарела стабла лоших техничких својстава уз предузимање одговарајућих шумско-узгојних радова,
- шумска земљишта штите од даље деградације и ерозије и приводе шумској производњи,
- избор врста дрвећа за пошумљавање прилагоде еколошким условима подручја уз већу примену аутохтоних врста,
- газдовање шумама ускладе са специфичним потребама свих делова шума који су под посебним режимима заштите као природне вредности.

Корисници шума су дужни да изврше пошумљавање површина на којима није успело пошумљавање и подмлађивање, као и површина на којима је извршена бесправна сеча и крчење шума.

У шумама које се природно обнављају чиста сеча се врши у доба мировања вегетације.

Крчење шума се може вршити ради промене врсте дрвећа или узгојних облика шуме, подизања шумских плантажа и расадника, отварања шумских просека, изградње шумских саобраћајница и др. објеката који служе газдовању шумама и којима се обезбеђују унапређење и коришћење у случајевима утврђеним Просторним планом, као и код спровођења комасације и арондације пољопривредног земљишта. У другим случајевима за крчење шума се плаћа надокнада.

Чиста сеча, ако није одобрена као редовни вид обнављања шума, може да се врши у складу са Законом о шумама.

У шумама је забрањена сеча ретких и угрожених врста дрвећа као и сакупљање плодова и биља који су посебним прописом заштићени. Сакупљање шумских плодова, лековитог и др. биља, коришћење камена, песка, шљунка, хумуса као и пчеларење, испаша стоке и жирење могу да се врше уз одобрење корисника шума.

Корисници шума су дужни да предузимају мере заштите од пожара, других елементарних непогода, биљних болести, штеточина и других штета као и мере неге шумских засада.

Објекти са отвореном ватром (циглане, кречане) и постројења за механичку прераду дрвећа се могу лоцирати у складу са Законом (200m од ивице шуме).

На шумском земљишту у државној и друштвеној својини које је дато у закуп не може се вршити изградња.

Ловишта

Изградња ловних објеката ће се вршити у складу са ловном основом регистрованих ловишта. У ловне објекте спадају ловно технички објекти (хранилишта за дивљач, солишта, појилишта, стабилне чеке, осматрачнице и др.) и ловно производни објекти (прихватилишта, ограђени делови ловишта за гајење дивљачи и др.).

Ловне ремизе у оквиру ловишта могу бити једногодишњи или вишегодишњи засади и служе за исхрану и уточиште за дивљач.

Фазанерије

Фарме за производњу фазанске дивљачи могу се градити у склопу шумског и пољопривредног земљишта. Локације и објекти за ову намену морају испуњавати ветеринарско-санитарне и друге услове прописане за узгој ове врсте дивљачи. Спратност објеката П+О.

ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

На водном земљишту се могу градити следећи садржаји: објекти у функцији водопривреде, одржавања и реконструкције водотока, пловних путева, речног и каналског саобраћаја, објекти инфраструктуре, објекат марине, објекти свих видова туризма и рекреације, риболова и друго.

Пре реализације и изградње за комплексе и објекте туризма и рекреације и марине обавезна је израда *Урбанистичког пројекта за изградњу*.

ЗОНЕ И ОБЈЕКТИ НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ, ШУМСКОМ И ВОДНОМ ЗЕМЉИШТУ

ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ НАМЕЊЕНИ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

То су простори, објекти и постројења која служе за експлоатацију минераних сировина (глина, шљунак, песак, термалне воде, нафта, гас).

Простори за ове намене планирају се на основу решења надлежног министарства за енергетику (Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине).

Уколико се простор за експлоатацију минералних сировина налази на пољопривредном земљишту, одобрење за експлоатацију се мора прибавити од Министарства за пољопривреду.

РАДНИ КОМПЛЕКСИ

Могућа је изузетно изградња производних објеката у ван грађевинском реону, уз саобраћајну инфраструктуру дубине парцеле (макс. 100 m) која мора имати довољно простора за потребе одвијања производног процеса, одговарајућу комуналну инфраструктуру и мора задовољити услове заштите животне средине (земље, воде и ваздуха). У избору локације пожељно је да се изградња радних комплекса лоцира на земљишту од VI и више, бонитетне класе.

Радни комплекси морају имати: приступни пут са тврдом подлогом мин. ширине 5,0m до мреже јавних путева; морају бити снабдевени инсталацијама неопходним за производни процес; загађене отпадне воде морају се претходно пречистити пре испуштања у природне реципијенте; неоргански отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

У оквиру зоне, комплекса или парцеле могу се планирати пословни објекти, производни, складишни, економски, услужни и објекти снабдевања.

Степен изграђености треба да је макс. 0,5, а степен заузетости земљишта макс. 50%.

Дозвољена спратност објеката је: за производне П, П+1; за пословне П, П+1; за складишне П и за економске П (односно усклађена са технолошком шемом процеса производње).

Пре реализације и изградње обавезна је израда *урбанистичког пројекта за изградњу*.

ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ НАМЕЊЕНИ ТУРИЗМУ, СПОРТУ, РЕКРЕАЦИЈИ, ОБРАЗОВАЊУ, КУЛТУРИ И ДР.

У природним срединама као што су шуме, обала реке Тисе и обала канала као и уз акумулацију Буџак и уз налазиште пелоида и др., могу се планирати објекти или комплекси у функцији туризма: културно-манифестациони, циклотуризам, здравствено-реhabилитациони, излетнички, ловни, риболовни; спорта и рекреације: стрелишта, јахалишта, хиподроми, голф терени, кампови и др.; и образовања и културе: школе у природи, паркови, спомен обележја (уколико је неопходно утврдити општи интерес), уметничке колоније, летење позорнице, амфитеатри и сл.

Изградња и опремање објеката, мора бити првенствено од монтажних елемената, са неопходним санитарно-техничким уређајима. Архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем да се уклопе у пејзаж. Режији коришћења морају да буду такви да осигурају земљиште од појаве ерозионих процеса и поремећаја режима вода, а уз услове и сагласност надлежног предузећа.

На просторима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан терен мора се користити заједнички без ограђивања и парцелисања. На овим теренима постојећа вегетација се не сме угрозити, због заштитне функције коју обавља.

За ове комплексе потребна је израда одговарајућег урбанистичког плана уз добијене сагласности надлежних органа и служби за заштиту природе, водопривреде, енергетике и др.

На постојећим објектима дозвољени су радови на реконструкцији и ограниченој доградњи (неопходни пратећи објекти и површине), уколико то просторне могућности дозвољавају.

МАРИНА НА ТИСИ

У складу са Студијом мреже прихватних објеката наутичког туризма на Тиси у АП Војводини, предложена је изградња марине 3. категорије базенског типа (садашњег капацитета до 100 пловила). Ова мари́на је склопу зоне спорта и рекреације. Изградња и уређење овог простора је условљена израдом урбанистичког плана.

Садржаји марине ће бити дефинисани у складу са Правилником о врстама, минималним условима и категоризацији објеката наутичког туризма ("Службени гласник РС", бр. 69/94).

У насељу Мол, на обали Тисе, налази се привезиште за пловила, које овом Студијом остаје на истој локацији.

Куће за одмор и рекреацију у зони водног земљишта

Опис границе грађевинског земљишта зона кућа за одмор у КО Мол потес Доњи рит почиње тачком број 1 на североисточном прелому међе парцеле 14633.

Од тачке број 1 граница иде у правцу југоистока пратећи западну међу парцела 14597 до тачке број 2 на тремеђи парцела 14648, 14597 и 14595.

Након тачке број 2 граница се ломи и иде у правцу северозапада пратећи југозападну међу парцеле 14653/1 до тачке број 3 на југозападном прелому међе парцеле 14653/1.

Од тачке број 3 граница се ломи и иде у правцу североистока пратећи западне међе парцела 14653/1, 14646, 14639 и 14633 до тачке број 1 почетне тачке описа.

Слика бр. 8: Зона кућа за одмор у КО Мол

Парцеле за одмор и рекреацију у зони водног земљишта формираће се према условима надлежне институције, минималне површине од 400m² до 1.500m². Облик парцеле мора бити правилан, правоугаони или квадратни, с тим да ужа страна не може бити мања од 20,0m. Ограда око парцеле може бити само живица максималне висине до 1,50m.

Спратност кућа за одмор је П до П+1, а осталих објеката на парцели је П.

Максимални степен заузетости је 20%, а максимални степен изграђености је 0,3, уз ограничење да објекат у основи не прелази 200 m². Дозвољава се изградња лођа, тремова и пергола испред и у склопу објекта према осунчаним просторима, истакнутим природним садржајима и видовцима. Објекти треба да се граде од природних материјала/дрвета. Архитектонска обрада објеката мора се прилагодити непосредном амбијенту и околном пејзажу.

Забрањено је бетонирање ограда између парцела, односно изградња ограда од чврстог материјала (опека, камен, бетонске плоче).

Дозвољава се изградња лођа, тремова и пергола испред и у склопу објекта осунчаним просторима, истакнутим природним садржајима и видиковцима. Те површине уколико нису застакљене не улазе у састав дозвољене површине објекта.

Архитектонска обрада мора се прилагодити непосредном амбијенту и околном пејсажу.

УСЛОВИ ИЗГРАДЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И КОМУНАЛНИХ ОБЈЕКТА У АТАРУ

Саобраћајна инфраструктура

Основни услови и правила грађења за саобраћајну инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана општине су:

Друмски саобраћај

- Трасу пута за моторни саобраћај за интеррегионално повезивање (ДП II реда) изабрати у оквиру постојећег коридора атарског пута тако да се минимизира заузимање новог пољопривредног земљишта, без нарушавање постојеће организације атара;
 - Елементи овог државног пута треба да обезбеде потребан ниво безбедности саобраћаја (у раскрсницама, у укрштањима са железницом)
 - За овај ниво државних путева захтеване пројектне карактеристике су следеће:
 - минимална носивост за средње тешки саобраћај
 - коловоз од минимално две саобраћајне траке (2 x 3,55 m)
- Државне путеве II реда треба модернизовати у оквиру постојећег путног коридора са елементима који припадају том рангу пута, с тим да се води рачуна о функционалности и рационалности градње;
 - Државне путеве II реда, треба реконструисати у оквиру постојећих коридора с тим да се обезбеде елементи активне и пасивне безбедности који припадају том рангу пута. Сва укрштања решити у нивоу са потребним елементима безбедности и са увођењем одговарајуће сигнализације. Дуж ових путева минимизирати број укрштања са атарским путевима, а у радним зонама у оквиру насеља обезбедити сервисну саобраћајницу која ће оптимизирати број саобраћајних прикључака,
 - Профиле државних путева II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице, са елементима уличног профила који омогућује сепарацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја-обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству сепарисаном бициклистичком стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља (до изградње обилазница) предвидети семафоре и друга решења у циљу заштите виталних насељских функција и садржаја (мере успоравања саобраћаја и сл.)
 - Све државне путеве II реда градити са ширином коловоза од мин 6,0m и са свим припадајућим елементима.

Укрштања путева и железничких пруга обезбедити следећим решењима:

- укрштање државног пута II реда и осталих јавних путева и железничке пруге предвидети у денивелацији (или у нивоу) са обебеђењем задовољавајућих елемената и сигнализације ради безбедности одвијања саобраћаја.
 - укрштање државног пута II реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу-површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним елементима;
 - Општинске (локалне) путеве градити са ширином коловоза од 6,0 m уз обебеђење елемената за тај ранг пута;
 - број укрштања пруге и општинских (локалних) путева минимизирати и осигурати са путним прелазима (са браницама или полубраницама) и одговарајућом сигнализацијом;
- Општинске-локалне путеве пројектовати по устаљеним трасама-атарских путева са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта, али са обебеђењем свих потребних елемената за безбедна кретања.

У оквиру простора општине Ада егзистирају различити хијерахијски нивои атарских путева и они се утврђују овим планом, па тако имамо:

- Главни атарски пут-има ширину коридора од 12-15 m у коме се смешта сва инфраструктура и коловоз,
- Сабирни атарски пут-има ширину коридора 8-10 m и служи за двосмерни саобраћај,
- Приступни атарски пут има ширину коридора 4-6 m и у њему се одвија једносмерни саобраћај, а где су обезбеђене мимоилазнице и двосмерни саобраћај,
- Приступни путеви до садржаја у атару воде се кроз ове коридоре, а димензије изграђеног коловоза утврђују се у зависности од очекиваног саобраћаја.

Железнички саобраћај

Пошто се планира реконструкција и модернизација железничких капацитета (пруга и постројења), на простору општине Ада потребно је претходно урадити саобраћајно-техничко-технолошке студије које ће тачно дефинисати трасе пруга, али и остале активности у оквиру реконструкције и модернизације која ће задовољити све услове и нормативе из Закона о железници ("Службени гласник РС" 18/2005), као и нормативе Железнице Србије (Правилник 314 и 315), тако да се само то имплементира у планове нижег реда.

Денивелисана укрштања пут-железничка пруга градити са прелазом пута преко пруге и са обезбеђењем слободног профила изнад пруге мин 6,8 m изнад ГИШ-а.

Водни саобраћај

Све садржаје и програме развоја у оквиру пловног пута реке Тисе треба ускладити са Споразумом о пловидби реком Тисом који је на снази од Токаја до ушћа у Дунав. Овим актом који је закључен између Мађарске и Југославије, утврђен је режим пловидбе на међународном пловном путу.

Приликом изградње објеката у оквиру пловног пута Тисе, услове треба тражити од Дирекције за пловне путеве "Пловпут" из Београда која је задужена за одржавање и развој пловних путева.

Основни услови за ову деоницу Тисе износе (у заградама је препорука за пловни пут V класе AGN споразум):

- минимална дубина пловног пута при ЕН (ниски пловидбени ниво) је 2,5 m,
- ширина пловног пута 75 (75-100) m,
- минимални радијус кривине пловног пута је 300 (450-750) m.

Основни услови за изградњу инфраструктуре **марине** су обавезна израда Главног пројекта за све објекте наутичког туризма уз поштовање одредби:

- Правилника о врстама, минималним условима и категоризацији објеката наутичког туризма ("Сл. гласник РС", бр. 69/94).

Основни услови за изградњу инфраструктуре **путничког и теретног пристаништа** су обавезна израда Главног пројекта за све објекте туризма уз поштовање одредби:

- Закона о унутрашњој пловидби ("Сл. Гласник СРС", бр. 54/90, Измене "Сл. Гласници СРС", бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/05),
- Правилника о пловидби на унутрашњим пловним путевима ("Сл. Лист СФРЈ, бр. 79/91).

Ваздушни саобраћај

Приликом израде појединих капацитета овог вида саобраћаја потребно је претходно израдити студије и технолошка решења који ће у потпуности задовољити све нормативе приликом израде свих капацитета и бити у складу са Законом о ваздушном саобраћају ("Сл. лист СРЈ", бр. 12/98, 5/99, 44/99, 73/2000, 70/2001).

Немоторни саобраћај

За имплементацију бициклических стаза потребно је обезбедити одговарајући простор, како у насељима у оквиру уличних коридора, са значајнијим бициклическим токовима, са одговарајућим растојањем у профилу од коловозних површина.

Ван насељених места потребно је резервисати одговарајућу површину за коридор бициклическе стазе, која неће бити у оквиру коридора државних путева.

Безбедносне мере на местима укрштања бициклических токова са моторним саобраћајем су обавезне како у насељима тако и ван њих.

Приликом пројектовања бициклических стаза потребно је користити одговарајућа Упутства о пројектовању истих.

Површине и објекти путних садржаја уз државне путеве

Уз државне и остале путеве могуће је градити пратеће путне садржаје: бензинске и гасне станице, мотеле, угоститељске и трговинске објекте и остале садржаје транзитног туризма.

Услови за уређење и изградњу станица за снабдевање горивом су:

- ако је у питању само основни садржај (станица за снабдевање горивом)
 - 60 m ширина фронта парцеле,
 - 30 m дубина парцела,
- ако су у питању основни и додатни садржаји (ССГ, сервис, перионица, мотел и друго)
 - 1,5 – 3,0 ha површине за смештање свих потребних садржаја,
 - придржавање прописаних удаљености од раскрсница и укрштаја са другим инфраструктурним системима.

Објекти путних и осталих садржаја уз државне путеве могу се градити у зависности од ранга државног или општинског пута на удаљености од:

- 20 m од спољне ивице земљишног појаса државног пута I реда
- 10 m од спољне ивице земљишног појаса државног пута II реда
- 5 m од спољне ивице земљишног појаса општинског пута

Спратност наведених објеката треба да је макс. П+2.

Степен изграђености треба да је макс. 0,5, а степен заузетости земљишта макс. 50%.

Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве, у облику сепарисаних ниша ван коловоза (ако постоји оправданост за изградњу) и то са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичног саобраћаја.

Све претходно наведене садржаје уз ове путеве градити према условима надлежних институција.

Водопривредна инфраструктура

Основни услови и правила грађења за водопривредну инфраструктуру за подручје обухвата Плана су:

- Снабдевање водом становништва и индустрије на простору Плана обезбедити из регионалног водоводог система Горње Тисе и из локалних изворишта;
- Око постојећих и планираних изворишта подземних вода, као и објеката који су у функцији водоводног система (резервоари, црпне станице и доводник) дефинисати зоне и појасеве санитарне заштите изворишта према Закону о водама;
- Извршити изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице итд.), како би се комплетирао цео систем, а тиме и обезбедили потребни капацитети;
- Снабдевање индустрије водом нижег квалитета, обезбедити захватањем из речних

система или из подземља захватњем прве издани. Висококвалитетну воду могу користити само индустрије које по природи технолошког процеса захтевају квалитетну воду (прехранбена индустрија);

- Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације;
- Траса водоводне мреже у насељу треба да буде између две регулационе линије у уличном фронту, по могућности у зеленом појасу. Цевовод водовода полагати са једне стране улице или обострано зависно од ширине уличног фронта;
- Трасе регионалних система треба да буду уз главне путне правце, а према усвојеним пројектним решењима;
- Комплекси (пољопривредни, туристички, привредни, и ван насеља), у атару, где није могуће снабдевање водом из водоводне мреже, снабдевање се водом из бушених бунара;
- Пролазак испод саобраћајница и укрштање са осталом инфраструктуром обезбедити челичном заштитном цеви, односно према рангу пута и условима путне привреде;
- Дубина укопавања треба да буде мин. око 1,0 - 1,20 m од нивелете терена, због зоне мржњења и саобраћајног оптерећења;
- Сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са важећим Законом и правилницима и уз сагласност надлежних органа;
- У насељима пројектовати и градити канализациону мрежу као сепаратну, тако да се посебно прихватају санитарне, а посебно атмосферске воде;
- Извршити предtretман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па тек онда их упустити у насељску канализациону мрежу;
- Минимални пречник уличних канализационих колектора не сме бити мањи од \varnothing 200 mm;
- Минималне падове колектора одредити у односу на усвојене пречнике, према важећим прописима и стандардима;
- Црпне станице фекалне канализације радити као шахтне и лоцирати их у зеленој површини са прилазом за сервисно возило;
- Пре упуштања у реципијент, отпадне воде пречистити на насељском постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће;
- Атмосферску канализацију градити делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице, а делимично као отворену, у зависности од техно-економске анализе;
- Атмосферске воде пре упуштања у реципијент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;
- Одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти;
- Све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама, обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима;
- Улив атмосферских вода у мелиоративне канале извести путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала;
- Забрањује се спречавање несметаног протицаја воде, усправање и дизање нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
- Уређење отворених канала и регулационих радова на коритима мелиоративних канала, биће дефинисано израдом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа "Воде Војводине" - Нови Сад;
- Планирање, пројектовање и изградња објеката и других грађевина у близини водопривредних објеката (канала, акумулација и сл.) изводити уз претходно прибављене услове и сагласности надлежног водопривредног предузећа; При том се не сме успоравати, или дизати ниво и спречавати несметано и континуирано протицање воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим отицања воде на објектима и у земљишту;
- Дуж обала водотока и канала, са обе стране обезбедити по минимум 14,0 m (у грађевинском подручју мин. 7,0 m) слободног простора преко којег ће се вршити

- одржавање канала;
- Код укрштања објеката (енергетских и ТТ водова, водовода, канализације, гасовода и др.) са каналом подземним путем, обезбедити заштитну дубину од 1,50 m испод пројектоване нивелете дна канала и спровести одговарајућу заштиту (заштитна цев, заштитни слој бетона и сл.)
- Паралелно вођење објеката инфраструктуре предвидети на минимално 10,0 m од горње ивице канала. Изузетно ови услови у насељима могу бити блажи, уз предузимање одговарајућих мера безбедности;
- Код укрштања објеката (далековода, ТТ вода, гасовода) са каналима надземним путем, потребно је обезбедити слободну висину минимално од 7,0 m изнад терена у најнижој тачки вода, при чему стубови који носе водове треба да буду минимално 7,0 m удаљени од ивице канала, мерено управно на канал;
- Када кроз уже градско подручје пролазе канали, могуће је њихово зацевљење уз прибављање одговарајућих услова и сагласности.

Енергетска инфраструктура

Термоенергетска инфраструктура

Приликом изградње објеката термоенергетске инфраструктуре потребно је обратити пажњу на заштићена природна добра на територији општине. Такође, приликом планирања пројектовања и изградње ових објеката, водити рачуна о смањењу конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништва, земљиште, итд.) и предузимати одговарајуће мере за санирање негативних последица (програм рекултивације, ревитализације, отклањања штета итд.).

Гасоводи, нафтоводи и продуктоводи високог притиска и објекти у саставу гасовода и нафтовода

Уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката.

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода, нафтовода и продуктовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева I реда,
- 5 m од спољне ивице путног појаса путева II реда и општинских путева,
- 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод или нафтовод постављен на друмски или железнички мост,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Удаљеност укопаног гасовода, нафтовода продуктовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Табела бр. 27: Објекти у саставу гасовода

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Компрес станице	Блокадне станице	чистачке станице
	У објекту од чврстог материјала		Под надсрешницом и на отвореном			
	до 30.000 m ³ /h	изнад 30.000 m ³ /h	За све капацитете			
Стамбене, пословне и фабр.зграде, радионице и склад.запаљ.мат.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Трафо станице	30 m					
жел.пруге и објекти	30 m					
Државни путеви првог реда	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
Државни путеви другог реда и општински путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађ. објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Ако се гасовод, нафтовод или продуктовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод, нафтовода или продуктовод поставља испод саобраћајнице бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода, нафтовода или продуктовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Гасоводи и нафтоводи средњег притиска

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС и регулационо одоризаторских станица РоС у објектима од чврстог материјала од стамбених, пословних и фабр.зграда, радионица и склад.запаљивих материјала износи у зависности од притиска 7 bar и 7 до 13 bar износи 10m и 15m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од трафостанице износи 30m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од надземних електро водова износи 1,5 пута висина стуба.

Табела бр. 28: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката

жел. пруге и објекти	30 m
државни путеви првог реда	20 m
државни путеви другог реда и општински путеви	10 m
остали путеви	5 до 8 m
водотоци	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m
остали грађ. објекти	10 m

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

Минимална удаљеност заштитне оградe од МРС мора бити 3,0 m, а висина оградe најмање 2,0 m.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода и нафтовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева првог реда,
- 5 m од спољне ивице путног појаса државних путева другог реда и општинских путева,
- 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод или нафтовод постављен на друмски или железнички мост,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Дубина полагања гасовода и нафтовода је од 0,8 m.

Удаљеност гасовода и нафтовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод и нафтовод поставља испод саобраћајнице бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода и нафтовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Трасе ровова за полагање гасне и нафтоводне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
• водовод, канализација	0,3 m	0,5 m
• ниско напонски електро каблови	0,3 m	0,5 m
• телефонски каблови	0,3 m	0,6 m

• железничка пруга и индустријски колосек	1,5 m	5,0 m
• високо зеленило	-	1,0 m
• општински путеви и улице	1,3 m	0,5 m
• државни путеви првог и другог реда	1,3 m	0,5 m
• бензинске пумпе	-	5,0 m
• нафтовод и продуктовод	0,3 m	0,8 m
• гасовод	0,3 m	0,5 m
• вреловод или топловод	0,3 m	0,7 m
• канализација од бетонских цеви	0,3 m	0,7 m
• шахтови	-	0,3 m

Минимално дозвољено растојање гасовода и нафтовода средњег притиска од темеља објеката је:

- 1,0 m за гасоводе притиска од 2-4 bar,
- 3,0 m гасоводе притиска 7-13 bar.

Растојања могу бити мања ако се гасовод или нафтовод полаже у заштитну цев али не мања од 0,5 m за гасоводе притиска од 2-4 bar и 1,0 m гасоводе притиска 7-13 bar.

Гасоводна мрежа ниског притиска

Дубина полагања гасовода је од 0,6 m до 1,0 m. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупца пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

При паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,4 m, а у изузетним случајевима може бити мање од 0,2 m. При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,2 m, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 m.

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

Минимална дубина укрштања дистрибутивног гасовода са са путевима и улицама је 1,0 m, са железничким пругама 1,5 m.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње.

Удаљеност гасовода од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Бушотине

- удаљеност од бушотине до заштитног појаса пловног канала, железнице, далековода опште намене, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине,
- од ивице појаса ауто пута и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 m,

- објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 m од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 m од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековода и телефонских линија,
- удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врста шуме.
- да у појасу ширине минимум од 30 m мерено од осе бушотине буде слободног простора за могућност лоцирања и изградње хидротермалног система на бушотини,

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине, а код осталих објеката и постројења од најистакнутијег дела у правцу мерења.

Електроенергетска инфраструктура

Основни услови и правила грађења за електроенергетску инфраструктуру за подручје обухвата Плана су:

- Трафостанице градити као зидане, монтажано-бетонске (МБТС) и стубне (СТС), за рад на 20 kV напонском нивоу;
- Површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5,0X6,0m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3m.
- Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на парцели власника (корисника), најмање 3,0 m од стамбених и других објеката;
- Високонапонска, средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима;
- Средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази;
- Око надземних 110 kV далековода обезбедити коридор 25 m, око 220kV 30 m, а око 400 kV 35 m од осе далековода са обе стране;
- Грађење објеката у овом коридору, мора бити у складу са, техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења ЈУС Н.ЦО.105 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности ЈУС Н.ЦО.101 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/88), као и условима надлежног предузећа;
- Електроенергетску мрежу градити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ" бр. 65/88 и 18/92);
- Средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази.

Услови за грађење надземне електроенергетске мреже:

- Минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 10-20 m од путева I реда, 5-10 m од путева II реда и 1,0m од саобраћајница у насељу;
- Висина најнижих проводника од тла треба да буде минимално 6 m за нисконапонску мрежу односно 7 m за високонапонску мрежу;
- У зонама заштите непокретног културног добра, зони пратећих путних садржаја, туристичким локалитетима, у централним деловима већих насеља (Ада и Мол), парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију мрежу обавезно каблирати.

Услови за изградњу алтернативних извора за производњу електричне енергије:

- Обезбедити прикључење алтернативних извора на 110 kV, односно 20 kV мрежу јавног електроенергетског система, осим извора који ће служити за сопствену производњу електричне енергије;
За изворе који ће служити за сопствену производњу-појединачни ветрогенератори и парк ветрогенератора:

Стуб на који се поставља ветрогенератор, градити као слободностојећи у складу са законским условима и прописима који важе за изградњу таквих објеката;

- Електроенергетску мрежу која повезује ветрогенератор са потрошачем градити подземно.

Електроенергетску подземну мрежу градити по следећим условима:

- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, електроенергетску каблирану мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту;
- Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- Електроенергетску мрежу на туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног и природног добра, зони путних садржаја, у централним деловима већих насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;
- Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима;
- На периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;
- У центру насеља парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светилке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;
- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светилке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- За осветна тела користити осветна тела у складу са новим технологијама развоја;
- При паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50m, односно 1,0m за каблове напона преко 10kV;
- При укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;
- Није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5m;
- Паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50m;
- Није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
- При укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50m.

Услови за изградњу објеката у простору заштићених коридора

Електроенергетска инфраструктура

Заштитни коридор у зависности од напонског нивоа износи: за водове од 400 kV је 35m од осе вода са обе стране (укупно 70m), за водове 220 kV је 30 m од осе вода са обе стране (укупно 60 m) и за водове од 110kV је 25m од осе вода са обе стране (укупно 50m).

Грађење објеката у овом коридору, мора бити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ" бр. 65/88 и 18/92), техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења ЈУС Н.ЦО.105 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности ЈУС н.цо.101 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/88), као и условима надлежног предузећа.

Телекомуникациона инфраструктура

У заштитној зони радио-релејних коридора могу се градити објекти ограничене висине, дефинисане Елаборатом заштите слободног радио-релејног коридора. У овом коридору не могу се градити објекти који ће својим радом ометати систем радио-релејне везе.

Телекомуникациона инфраструктура

Основни услови и правила грађења за телекомуникациону инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана су:

- ТТ мрежа ће се у потпуности градити подземно;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 m;
- Ван насеља за потребе туристичких и других садржаја у оквиру предвиђених планом, телекомуникациона мрежа ће полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева;
- При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50m и 1,0m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50m, а угао укрштања око 90°;
- При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 m;
- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 m;
- За потребе малих насеља и удаљених и разуђених корисника може се градити бежична (PP) телекомуникациона или надземна мрежа самоносивим кабловима који се могу поставити на постојеће стубове електроенергетске и ТТ мреже.

Услови грађења бежичне ТТ мреже (PP) и припадајућих објеката:

- Објекти за смештај телекомуникационих уређаја мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности, у објекту у оквиру појединачних корисника, у оквиру комплекса појединачних корисника;
- Више, слободностојеће антенске стубове, као носаче антена по могућности градити ван централних зона, у привредним зонама и ободима насеља и атару;
- Објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни, или смештен на стубу;
- Комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб морају бити ограђени;
- У комплекс се поставља антенски стуб са антенама и контејнери базних станица;
- Напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 0,4 kV;
- До комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама обезбедити приступни пут мин. ширине 3 m до најближе јавне саобраћајнице;
- Слободне површине комплекса озеленити.

За све радио релејне коридоре потребно је израдити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора.

Услови грађења надземне ТТ мреже:

- Самоносиви кабел поставити на носаче преко изолатора, на стубове нисконапонске мреже по условима надлежне Електродистрибуције, тј. власника електричне мреже;
- Одстојање најнижег ТТ кабла од површине тла треба да износи најмање 3,5m. На прелазима преко улица иста висина треба да износи најмање 5 m. Уколико се овај услов не може постићи, кабел поставити подземно на дубини најмање 0,80 m.
- Најмање растојање од најнижих проводника електроенергетске мреже мора бити 1 m.

Комунални објекти

Привремена депонија комуналног отпада (постојећа општинска депонија у КО Ада) ће бити у функцији до успостављања региона и приступања општине Ада регионалној депонији на територији општине Нови Бечеј. До изградње регионалне депоније, функционисање постојеће општинске депоније мора бити у складу са условима предвиђеним Правилником¹⁰.

Након престанка коришћења општинске санитарне депоније потребно је извршити њену санацију и рекултивацију на основу пројектне документације.

Нешкодљиво уклањање и искоришћавање животињских лешева ће се вршити на локалитету у близини акумулације Буџак, као привременој локацији до изградње регионалне кафилерије којој ће Ада гравитирати, а у складу са Националном стратегијом управљања комуналним отпадом.

Јаме-гробнице за нешкодљиво уклањање угинулих животиња и животињских конфиската уредити на основу важећих правилника (Правилник о начину нешкодљивог уклањања и искоришћавања животињских лешева ("Службени гласник СРС", бр. 7/81) и Правилник о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла ("Службени гласник СФРЈ", бр. 53/89)).

Бочни зидови јаме-гробнице неопходно је да буду зидани са плочом и поклопцем који се и закључава и вентилационом цеви. Плоча треба да буде издигнута од околног терена, тако да се атмосферске воде не сливају у јаму гробницу. Дубина јаме-гробнице је најмање 5 m, а дно мора да буде најмање 1 m изнад највишег нивоа подземних вода.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПРОСТОРА У ОКВИРУ ГРАЂЕВИНСКОГ РЕОНА НАСЕЉА ОПШТИНЕ АДА

За насеља општине **Оборњача, Стеријино и Утрине** овим Планом су утврђени: намена, пратећа инфраструктура, границе грађевинских реона и услови и правила за уређење и изградњу.

За општински центар Аду и насеље Мол донет је **Генерални план насеља Ада и Мол** ("Службени лист општине Ада" бр. 2/2003. год), који је преиспитан ("Службени лист општине Ада" бр. 20/2003. год).

Насеља АДА и МОЛ

Овим Планом за насеља Ада и Мол, до израде новог урбанистичког плана, ако нема промене у регулацији, услови за уређење и изградњу на грађевинском земљишту, одвијаће се према намени у преиспитаном Генералном плану насеља Ада и Мол и у складу са правилима уређења и грађења која су утврђена овим Планом.

Правила грађења у зони породичног становања и породичног становања са малом привредом и пољопривредном производњом

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, по правилу има облик правоугаоника или трапеза, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски

¹⁰ Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја ("Службеном гласнику РС", бр. 54/92)

приступ). Најмања ширина уличног фронта грађевинске парцеле у новоформираним просторима за слободно стојеће објекте 15,00m, за двојне 2 x 9,5m, за објекте у прекинутом низу 10,0m, за објекте у низу 8,00m, а у изграђеном делу насеља за слободно стојеће објекте 12,00m, за двојне 2 x 8,0m, за објекте у прекинутом низу 10,0m, за објекте у низу 6,00m или се задржава постојећа уколико је изграђена, под условом да је обезбеђен колски прилаз на грађевинску парцелу од минимум 3,0m.

Најмања површина грађевинске парцеле у новоформираним просторима за слободностојеће је 450,00 m², за двојне 2 x 250,00 m², за објекте у прекинутом низу је 220,00 m², за објекте у низу је 200,00 m². Најмања површина грађевинске парцеле у изграђеном делу насеља за слободностојеће је 300,00 m², за двојне 2 x 200,00 m², за објекте у прекинутом низу је 200,00 m², за објекте у низу је 150,00 m² или се задржава постојећа. Најмања грађевинска парцела за изградњу у зони породичног становања са малом привредом и пољопривредном производњом је 1000,00 m², са минималном ширином уличног фронта од 15 m.

Правила регулације

У зони породичног становања дозвољена је изградња стамбених објеката, стамбено-пословних и пословних објеката, као и помоћних и економских објеката у складу са важећим прописима.

У зони породичног становања са малом привредом и пољопривредном производњом дозвољено је градити стамбене, стамбено-пословне, пословне објекте за малу привреду у складу са потребама технолошког процеса и важећим прописима, економске објекте у складу са пољопривредном производњом и важећим прописима.

У зони породичног становања и породичног становања са малом привредом и пољопривредном производњом дозвољена је изградња пословног простора, помоћних и економских објеката само као пратећа функција породичног становања, осим за изградњу јавних објеката и објеката које су намењени свакодневном, повременом и изузетном снабдевању становништва.

Стамбени објекти могу имати највише четири стамбене јединице, организоване у једном или више објеката.

Дозвољена је реконструкција и доградња постојећих објеката, а у складу са наменом просторне целине.

Пословни простор на грађевинској парцели се може организовати у слободностојећем објекту, у саставу стамбеног објекта, или у саставу другог објекта, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

Помоћне просторије или објекти (оставе, летња кухиња, санитарни пропусник, гаража, магацин хране за сопствене потребе, котларнице и слично) могу се градити у саставу основног објекта или као посебни објекти, спратности до максимално П+1.

Економски објекти се могу градити у окиру економског дела грађевинске парцеле. Економски објекти морају бити удаљени од стамбених објеката и регулационе линије најмање 10 метара.

Држање домаћих животиња се регулише Правилником о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића ("Сл.гласник РС" 81/2006) и Одлуком о држању домаћих животиња ("Службени лист Општине Ада" број 14/2002).

Економски и помоћни објекти се постављају под истим условима на парцели као и стамбени објекти, с тим да економски објекти немогу имати отворе за вентилацију према суседу ако су постављени на граници са суседом.

Кошеви за кукуруз се постављају на минималној удаљености од 1,00 m од границе са суседном парцелом.

На грађевинској парцели се могу градити и други објекти у функцији основне намене грађевинске парцеле, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

У склопу грађевинске парцеле намењене породичном становању, није дозвољена изградња и реконструкција простора, који буком, вибрацијама, гасовима, отпадним водама и другим негативним дејствима могу угрозити услове становања, што је регулисано одлукама и правилницима.

Објекат може бити постављен на грађевинској парцели: у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле); у прекинутом низу (објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле); слободно стојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Уколико се објекат поставља тако да додирује линију грађевинске парцеле, не може се објектом или делом објекта угрозити ваздушни простор суседа преко међе (решење може бити калкански зид, двоводни или четвороводни кров са атиком и лежећим олуком, једноводним кровом са падом према сопственом дворишту) само уз сагласност власника – корисника суседне парцеле. На зиду који је лоциран на заједничкој међи не могу се постављати отвори према суседној парцели, изузев отовра који су искључиво у функцији вентилације или осветљења, минимална висина парапета од пода је 1,80 m, површине до 0,80 m².

Дозвољена је реконструкција објекта који додирују једну од међних линија, под условом да се кроз израду пројектно техничке документације и при извођењу радова обезбеди стабилност суседног објекта.

Минимална удаљеност од стамбеног објекта (са испадима) на суседној парцели од међне линије северне (неповољне) оријентације је 1,0m под условом да стреха не прелази међну линију и да је обезбеђено одводњавање атмосферских вода са кровних површина на сопствену парцелу. Према овој међној линији (суседу) се могу отворати отвори само нестамбених просторија.

Минимална удаљеност од стамбеног објекта (са испадима) на суседној парцели од међне линије јужне (повољне) оријентације је 3,0m. Ова удаљеност може бити и мања, уз услове и сагласност власника суседне парцеле, под условом да је обезбеђен колски приступ на парцелу (слободан или преко ајнфора), од мин. 3,0m.

Удаљеност између стамбених (главних) објекта суседних парцела је мин. 3,50m. Ова удаљеност може бити и мања уз услове и сагласност власника суседне парцеле, или суседног објекта.

Удаљеност објекта од регулационе линије је од 0,0-6,0m. Пожељно је да се објекти постављају на основу позиција већине новоизграђених објекта.

Кота приземља објекта се одређује, по правилу, у односу на коту нивелете приступног пута.

Кота приземља нових објекта не може бити нижа од коте тротоара.

За објекте који у приземљу имају нестамбену намену (пословање и друге делатности), кота приземља може бити највише 0,20m виша од коте тротоара, разлику између коте пода и коте тротоара решити унутар објекта.

Испади на објекту не могу прелазити регулациону линију (осим стрехе).

На објектима се могу поставити конзолне надстрешнице и рекламе, на висини од 3,0m од коте тротоара. Исти могу прелазити регулациону линију максимално 1,20m.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

- Највећа дозвољена спратност објеката на грађевинској парцели је П+1+Пот.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката, обезбеђују на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

На грађевинској парцели се може одобрити изградња економских објеката, као што су: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, водонепропусне ђубришне јаме, ђубришта, објекти за чување пољопривредних производа и др. Минимално растојање ових објеката од било ког другог стамбеног објекта или објекта од општег друштвеног интереса и слично је 10,0m, изведених и коришћених у складу са прописима о држању животиња. Економски објекти се не могу лоцирати испред стамбених објеката према регулационој линији. Минимална удаљеност економских објеката од регулационе линије је 10,00m.

Удаљеност објеката за одвођење отпадних вода, осоке и ђубришта треба да су удаљени од границе са суседном парцелом минимум 3,00 метара.

Локација објеката евидентираних као културно историјски споменици и археолошки локалитети, ће се реконструисати или градити у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- Максимални степен заузетости је 50.
- Максимални степен изграђености је 1,0.

На постојећим грађевинским парцелама чији је степен заузетости односно изграђености, већи од дозвољеног, дозвољена је реконструкција постојећих објеката или рушење постојећих објеката и изградња нових објеката до постојеће изграђености. Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Грађевинске парцеле могу се ограђивати функционалном и естетском оградом чија висина може бити највише 1,80 метара, рачунајући од коте тротоара.

Улична ограда може да се поставља на уличној регулационој линији или на повученој предњој грађевинској линији објекта.

На угаоним парцелама обавезно се постављају провидне ограде у најмањој дужинидвоструке дужине повлачења објекта од обе уличне регулационе линије мерено од угла, а ограда може да буде без подзида, подзидно висине до 0,60 m или живицом до 0,6 m чиме се обезбеђује прегледност саобраћаја на тој раскрсници.

Ограде на регулационој линији када су грађевински објекти увучени у дубину парцеле треба да су прозачне (транспарентне). Парапет ограде може бити изидан (опека, бетон) до висине 0,90 m а стубови између којих се постављају прозачни панони (од гвоздених чипки, профилисаног гвожђа, летава и сл.) до висине 1,80 m.

Ограде на регулационој линији која се поклапа са грађевинском линијом могу бити изидане од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) до висине 1,80 m или изидане на начин као и ограде код објеката који су увучени у дубину парцеле.

Ограде између парцела могу бити од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) или позрачне (од гвоздених шипки, профилисаног гвожђа, жице, летава и сл.) висине максимално 1,80 m.

У економском делу парцеле ограде могу бити од летава, плетене жице и другог сличног материјала висине најмање 1,50 m.

Сваки власник парцеле је дужан да направи уличну ограду, као и ограду на сопственој међи и половини стране границе у зачељу парцеле.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној оградџи не могу се отворати ван регулационе линије. Зелене површине у оквиру породичног становања треба да буду најмање 30%.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени; на довољној удаљености од стамбених објеката.

Правила грађења у зони вишепородичног становања

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, по правилу има облик правоугаоника или трапеза, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ најмање ширине 3,0 m). Најмања ширина уличног фронта грађевинске парцеле је 15,00 m. Најмања површина парцеле је 450,00 m².

Правила регулације

- У зонама вишепородичног становања дозвољена је изграђеност објеката спратности П+2+Пот.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

У приземљу објеката вишепородичног становања могу се предвидети пословни садржаји који су намењени свакодневном, повременом и изузетном снабдевању становништва или служе обављању административне и финансијске делатности.

Коту приземља планирати минимум 0,6 m изнад коте терена.

- Максимални степен заузетости је 60.
- Максимални степен изграђености је 1,6.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Правила грађења у зони индустрије, складишта и мале привреде

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, по правилу има облик правоугаоника или трапеза, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ најмање ширине 3,0 m). Најмања ширина уличног фронта грађевинске парцеле је 15,00 m. Најмања површина парцеле је 450,00 m².

Правила регулације

У зонама индустрије, мале привреде и складишта дозвољена је изградња објеката у складу са технолошким процесима и важећим прописима. Поред примарних производних садржаја у овим зонама могу се градити и комплементарни садржаји (објекти за одржавање хигијене, за рекреацију и друштвену исхрану и слично).

Индустријски објекти, објекти мале привреде и складишта се постављају на удањеност од минимум 15,00 метара од регулационе линије.

Растојање основног габарита индустријског објекта, објекта мале привреде и складишта и линије суседне парцеле је минимуму 3,00 метра.

Спратност и висина индустријских објеката, мале привреде и складишта одређује се у складу са технолошким процесом производње и мерама безбедности.

Међусобна удањеност индустријских објеката, објеката мале привреде и складишта са објектима на суседним парцелама не може бити мање од 6,00 метара.

У радним зонама на грађевинској парцели уз примарне производне садржаје могу се градити објекти комплементарних садржаја (административни објекти, објекти одржавања хигијене, за рекреацију, друштвену исхрану и слично) као и објекти који опслужују примарни производни садржај (гараже, котларнице, сервис и слично).

За објекте у радним зонама сопственик мора да обезбеди потребан број паркинг места на сопственој грађевинској парцели.

Приступ парцели са јавног пута одредиће се актом о урбанистичким условима. Грађевинске парцеле на којима се налазе индустријски објекти могу се оградавати зиданом или транспарентном оградом висине до 2,20 m.

Минимална озелењеност грађевинске парцеле у радној зони је 30%.

Приликом изградње објеката морају се поштовати сви важећи прописи из области заштите животне средине, заштите од пожара, санитарне заштите, безбедности и других прописаних услови.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени; на довољној удаљености од стамбених и других објеката.

Правила грађења јавних објеката и објеката у друштвеним центрима насеља

Центар насеља је намењен објектима у области друштвених активности, пословим делатностима, објектима услужног занаства, администрације, трговине, угоститељства, финансијских активности и слично, као и породичном и вишепородичном становању.

У зони центра насеља је дозвољена изградња пословног простора без функције становања, и то за потребе трговине, угоститељства, занаства, пословања, администрације, културе, здравства, спорта, рекреације, образовања и слично.

Основни услов за изградњу и уређење друштвеног центра је стриктно поштовање свих одредби које се односе на основну намену:

- поштовање локација свих планираних централних садржаја у насељском подручју, с тим да намене појединих јавних објеката треба схватити условно (карактер објекта треба да буде јавни, а корисник се може мењати);
- одређивање прикладних и довољно пространих комплекса да приме све планиране садржаје,
- сем примарних централних садржаја у посебним комплексима, централни садржаји могу бити испреплетани и са осталим комплементарним наменама, најчешће

становањем, радом и слично, с тим да с њима сачињавају просторне и функционалне целине,

- сви објекти централних садржаја морају бити изграђени у складу са позитивним законским прописима који регулишу изградњу конкретне врсте централних садржаја,
- поред физичких структура, у формирању просторно - функционалне структуре друштвеног центра важну улогу треба да има и систем отворених простора - тргова и паркова.

Зелене површине комплекса школа треба да задовоље две основне функције: санитарно-хигијенску и фискултурно-рекреативну. За наше нормативе величина школског дворишта треба да буде од 25-35 m²/ученику. Зелене површине треба да чине 40-50% школског комплекса.

За предшколске установе потребно је предвидети величину отвореног простора од најмање 15 m²/детету.

При пројектовању и грађењу објеката за јавно коришћење као и прилаза до њих обавезно се придржавати Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Сл. гласник РС", бр. 18/97).

Реконструкција и изградња у зонама у којима се налазе објекти градитељске баштине и вредне амбијенталне целине може се вршити само у складу са условима надлежне институције за заштиту споменика културе.

На грађевинској парцели се могу градити и други објекти у функцији основне намене грађевинске парцеле, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

У склопу грађевинске парцеле намењене становању, није дозвољена реконструкција простора, који буком, вибрацијама, гасовима, отпадним водама и другим негативним дејствима могу угрозити услове становања, што је регулисано одлукама и правилницима.

У зони центра насеља није дозвољена изградња производних, складишних објеката већег капацитета и економских објеката.

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ), чија је најмања ширина уличног фронта за слободностојеће објекте 15,00m, за објекте у прекинутом низу и у низу 10,0m, двојних 16,0m (две по 8,0m), или се задржава постојећа, под условом да је обезбеђен колски прилаз на грађевинску парцелу од минимум 3,0m (слободан или преко ајнфора).

Најмања површина грађевинске парцеле у зони друштвеног центра насеља, је 300m², или се задржава постојећа.

Правила регулације

У зони центра насеља је дозвољена изградња породичних и вишепородичних стамбених објеката где објекти породичног становања могу бити организовани у више стамбених јединица, организованих у једном или више објеката стим да у приземљу објекта треба обезбедити пословни простор.

Пословни простор на грађевинској парцели се може организовати у слободностојећем објекту, у саставу стамбеног објекта, или у саставу другог објекта, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

Дозвољена је реконструкција и доградња постојећих објеката, а у складу са наменом просторне целине.

Објекат може бити постављен на грађевинској парцели: у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле); у прекинутом низу (објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле); слободно стојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Уколико се објекат поставља тако да додирује линију грађевинске парцеле, не може се објектом или делом објекта угрозити ваздушни простор суседа преко међе (решење може бити калкански зид, двоводни или четвороводни кров са атиком и лежећим олуком, једноводним кровом са падом према сопственом дворишту).

Дозвољена је реконструкција објеката који додирују једну од међних линија, под условом да се кроз израду пројектно техничке документације и при извођењу радова обезбеди стабилност суседног објекта.

Минимална удаљеност објекта, ако се не поставља на међу (са испадима) од међне линије северне (неповољне) оријентације је 1,0m под условом да стреха не прелази међну линију и да је обезбеђено одводњавање атмосферских вода са кровних површина на сопствену парцелу. Према овој међној линији (суседу) се могу отварати отвори само нестамбених просторија, или помоћних просторија уколико се ради о јавним објектима.

Минимална удаљеност објекта, ако се не поставља на међу (са испадима) од међне линије јужне (повољне) оријентације је 3,0m. Ова удаљеност може бити и мања, уз услове и сагласност власника суседне парцеле, под условом да је обезбеђен колски приступ на парцелу (слободан или преко ајнфора), од мин. 3,0m.

Удаљеност објеката од регулационе линије је мин 0,0m максимум 6,0 m. Пожељно је да се објекти постављају на основу позиција већине новоизграђених објеката.

Кота приземља објекта се одређује, по правилу, у односу на коту нивелете приступног пута.

Кота приземља нових објеката не може бити нижа од коте тротоара.

За објекте који у приземљу имају нестамбену намену (пословање и друге делатности), кота приземља може бити највише 0,20m виша од коте тротоара, разлику између коте пода и коте тротоара решити унутар објекта.

Испади на објекту не могу прелазити регулациону линију (осим стрехе).

На објектима се могу поставити конзолне надстрешнице и рекламе, на висини од 3,0m од коте тротоара. Исти могу прелазити регулациону линију максимално 1,20m.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

- Највећа дозвољена спратност објеката на грађевинској парцели је П+2+Пот.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката, обезбеђују на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

Локација објеката евидентираних као културно-историјски споменици и археолошки локалитети, ће се реконструисати или градити у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- Максимални степен заузетости је је 60.
- Максимални степен изграђености је 1,6.

На постојећим грађевинским парцелама чији је степен заузетости односно изграђености, већи од дозвољеног, дозвољена је реконструкција постојећих објеката или рушење постојећих објеката и изградња нових објеката до постојеће изграђености.

Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Грађевинске парцеле могу се оградавати функционалном и естетском оградом чија висина може бити највише 1,80 метара, рачунајући од коте тротоара.

Улична ограда може да се поставља на уличној регулационој линији или на повученој предњој грађевинској линији објекта.

На угаоним парцелама обавезно се постављају провидне ограде у најмањој дужини двоструке дужине повлачења објекта од обе уличне регулационе линије мерено од угла, а ограда може да буде без подзида, подзидно висине до 0,60 m или живицом до 0,6 m чиме се обезбеђује прегледност саобраћаја на тој раскрсници.

Ограде на регулационој линији када су грађевински објекти увучени у дубину парцеле треба да су прозачне (транспарентне). Парапет ограде може бити изидан (опека, бетон) до висине 0,90 m а стубови између којих се постављају прозачни панои (од гвоздених чипки, профилисаног гвожђа, летава и сл.) до висине 1,80 m.

Ограде на регулационој линији која се поклапа са грађевинском линијом могу бити изидане од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) до висине 1,80 m или изидане на начин као и ограде код објеката који су увучени у дубини парцеле.

Ограде између парцела могу бити од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) или прозачне (од гвоздених шипки, профилисаног гвожђа, жице, летава и сл.) висине максимално 1,80 m.

Суседне грађевинске парцеле могу се оградавати живом зеленом оградом, која се сади у осовини грађевинске парцеле.

Врата и капија на уличној огради не могу се отворати ван регулационе линије.

У оквиру стамбеног блока са вишепородичним и мешовитим становањем, неопходно је обезбедити 30 % површина у оквиру којих треба обезбедити просторе за миран одмор, изграђена дечија игралишта и травњаке за игру и одмор (овде спадају и паркинг простори и простори за контејнере). Зелене површине треба уредити садњом група лишћара, четинара и шибља где је однос четинара и лишћара 1:3, а 2-2,5 % површина треба да је под цветњацима.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени, на довољној удаљености од стамбених објеката.

Правила грађења спортско рекреативних објеката

Изградња и уређење планираних зона спорта и рекреације може се вршити само на основу законом предвиђене документације уз поштовање следећих услова:

грађевински објекти могу имати спратност П+1+Пк (приземље, спрат, поткровље) а степен изграђености до 20 %.

Сви комплекси намењени спорту и рекреацији морају бити одговарајуће комунално опремљени.

Зеленило спортско-рекреативних површина треба да чини 40-50% од укупне површине. Спортско-рекреативне површине треба да буду заштићене од ветра и добро повезане са осталим деловима насеља. У односу на општу норму од 25m² по становнику унутар градског зеленила, активна рекреација учествује са 18% или 4,5 m²/станов. (дечија игралишта за узраст до 6 година 1%, за децу од 6-14 година 5%, и терени за омладину и одрасле 12% од укупног норматива).

Сеоска насеља: ОБОРЊАЧА, СТЕРИЈИНО и УТРИНЕ

Стање у простору са постојећом и планираном претежном наменом, пратећом инфраструктуром и билансом за насеља Оборњача, Стеријино и Утрине дато је на графичким прилозима у саставу овог Плана (заједничко гробље за Оборњачу и Утрине налази се између ових насеља и његов положај дат је на рефералним картама).

Густина настањености је у паду, обзиром на пад броја становника, тако да ће износити: Оборњача 10 st/ha, Стеријино 7 st/ha и Утрине 10 st/ha, што говори да се ради о сеоским насељима ретких густина, изузетно малом степену изграђености и искоришћености (просечно 6,0%). Присутна је изузетна неуједначеност величине грађевинских парцела, а такве и остају у планском периоду.

Услови за изградњу и уређење појединих садржаја у овим насељима ће се дати кроз овај Просторни план. Планска решења дата постојећим урбанистичким плановима су у поступку реализације и за сада не постоје захтеви за увођењем нових садржаја. У случају потребе за променом регулације и издвајање јавног од осталог грађевинског земљишта ће се вршити на основу одговарајућег урбанистичког плана.

Међутим, овај Просторни план неће бити сметња, уколико се укаже потреба да се иста насеља урбанистички разраде, због увођења нових садржаја, или пренамене појединих зона, или других разлога. Смернички основ за израду тих урбанистичких планова ће бити Просторни план општине.

Опис границе грађевинског реона

ОБОРЊАЧА

Опис границе грађевинског реона насеља Оборњача почиње тачком број 1 на северозападном прелому међе парцеле 44. Од ове тачке граница иде у правцу истока пратећи северну међу парцела 44, 702 и 228 до тачке број 2 на североисточном прелому међе парцеле 228.

Након тачке број 2 граница се ломи и иде у правцу југа пратећи западну а потом јужну међу парцеле 229/2 даље сече парцелу 717 и прати западне међе парцела 222/17, 222/18, 222/19, 222/20, 222/21, 222/22, 222/23, 222/24, 222/25 и 222/23 до тачке број 3 на југозападном прелому међе парцеле 222/26.

Од тачке број 3 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи северне међе парцела 222/8, 222/7, 222/6, 222/5, 222/4 и 222/3 до тачке број 4 на североисточном прелому међе парцеле 222/3.

Након тачке број 4 граница се ломи и иде у правцу југа пратећи западну међу парцеле 222/26, сече парцелу 716 и наставља у правцу југа пратећи западну међу парцеле 205 до тачке број 5 на тремеђи парцела 705, 205 и 201.

Од тачке број 5 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи северну међу парцеле 705 до тачке број 6 на тремеђи парцела 705, 207 и 208.

Након тачке број 6 граница се ломи и иде у правцу југоистока а потом југа секући парцелу 705 а потом пратећи западну међу парцеле 521 до тачке број 7 на југоисточном прелому међе парцеле 741.

Од тачке број 7 граница се ломи и иде у правцу северозапада пратећи јужну међу парцеле 741 до тачке број 8 на тремеђи парцела 741, 740 и 523.

Након тачке број 8 граница се ломи и иде у правцу северозапада и запада секући парцелу 741 а потом пратећи источне и северне међе парцела 544 и 545/1 до тачке број 9 на тромеђи парцела 743, 545/1 и 744.

Од тачке број 9 граница иде у правцу запада, североистока, а потом запада секући парцелу 744, а потом пратећи западну међу парцеле 744, а даље прати северну међу парцела 582/1, 582/2, 583/1, 583/2, 583/3, 584/1, 584/2, 585 и 747 до тачке број 10 на тромеђи парцела 747, 745 и 586.

Након тачке број 10 граница се ломи и иде у правцу севера пратећи источну међу парцеле 747, а потом сече парцелу 705 и даље прати западну међу парцеле 713, потом сече парцелу 714 до тачке број 11 на тромеђи парцела 714, 712 и 101/14.

Од тачке број 11 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи јужну међу парцела 712 и 125/1 до тачке број 12 на тромеђи парцела 125/1, 714 и 702.

Након тачке број 12 граница се ломи и иде у правцу севера пратећи западну међу парцела 702, 711, 59/15 47, 46, 45 и 44 до тачке број 1 почетне тачке описа.

Површина грађевинског реона је **34,39 ha**.

СТЕРИЈИНО

Граница грађевинског реона је дефинисана Одлуком о одређивању границе грађевинског реона ("Сл.лист општине Ада", бр. 4/86.)

Површина грађевинског реона је **27,93 ha**.

УТРИНЕ

Опис границе грађевинског реона насеља Утрине почиње тачком број 1 која се налази на северној међи парцеле 938 удаљеној од тромеђе парцела 1911, 939 и 938 за око 95.0 m. Од тачке број 1 граница иде у правцу југа секући парцеле 938, 935, 934, 932/2, 931/2, 931/1, 930/2, 929, 928, 927, 926, 923, 922, 920, 918, 917, 916, 915, 913, 912, 911, 910, 909/2, 909/3, 905/1, 904, 900, 899, 898, 897 и 895 до тачке број 2 на јужној међи парцеле 895.

Од тачке број 2 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи северну међу парцеле 1916, потом сече парцелу 1966 до тачке број 3 на источној међи парцеле 1966.

Након тачке број 3 граница се ломи и иде у правцу југа пратећи источну међу парцелу 1966 до тачке број 4 на тромеђи парцеле 1966, 664 и 671.

Од тачке број 4 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи северну међу парцеле 664 до тачке број 5 на североисточном прелому међе парцеле 664.

Након тачке број 5 граница се ломи и иде у правцу југа пратећи источну међу парцела 664, 665, 668, сече парцелу 1913 и даље прати источне међе парцела 1730 а потом се ломи и иде у правцу југоистока секући парцелу 1727 у дужини од 15.0 м а потом се ломи и иде у правцу југа паралелно источној међи парцеле 1967/1 на удаљењу од 80,0 м секући парцеле 1727, 1726, 1725, 1724, 1723, 1722/7, 1722/6 и 1722/5 у дужини од 277.0 м, даље се граница ломи и иде у правцу југозапада секући парцелу 1722/5 и иде западном међом парцеле 1722/4 до тачке број 6 на тромеђи парцела 1967/1, 1722/4 и 1722/3.

Од тачке број 6 граница се ломи и иде у правцу запада секући парцелу 1967/1 а потом пратећи јужне међе парцела 1659, 1660 и 1658/2 до тачке број 7 на тромеђи парцела 1658/2, 1661 и 1968/5.

Након тачке број 7 граница се ломи и иде у правцу југа пратећи источну међу парцеле 1968/5 а потом сече парцелу 1935 до тачке број 8 на јужној међи парцеле 1935.

Од тачке број 8 граница се ломи и иде у правцу запада пратећи јужну међу парцеле 1935 потом сече парцелу 1911 и даље прати јужну међу парцеле 1950 до тачке број 9 на удаљењу од тромеђе парцела 1950, 1911 и 1560 за око 70.0 m.

Након тачке број 9 граница се ломи и иде у правцу севера секући парцелу 1950 а потом прати западну међу парцеле 1951 до тачке број 10 на тромеђи парцела 1951, 1509/2 и 1952.

Од тачке број 10 граница се ломи и иде у правцу истока, а потом севера секући парцелу 1952 до тачке број 11 на тромеђи парцела 1454/2, 1454/1 и 1952.

Након тачке број 11 граница се ломи и иде у правцу севера пратећи западну међу парцеле 1454/2 сече парцелу 1912 и западном међом парцеле 1954 долази до тачке број 14 на тремеђи парцела 1954, 1298/2 и 1301.

Од тачке број 14 граница се ломи и иде у правцу истока пратећи јужну међу парцеле 1298/2 до тачке број 15 на тремеђи парцела 1298/2, 1298/1 и 1954.

Након тачке број 15 граница се ломи и иде у правцу севера пратећи западну међу парцеле 1298/1 до тачке број 16 на тремеђи парцела 1955, 1298/1 и 1298/2.

Од тачке број 16 граница иде у правцу запада пратећи северну међу парцеле 1298/2 у дужини од око 28.0 m до тачке број 17 на северној међи парцеле 1298/2.

Након тачке број 17 граница се ломи и иде у правцу севера секући парцелу 1955, а потом прати западну међу парцеле 1956 и 1959 до тачке број 18 на тремеђи парцела 1035, 1959 и 1960.

Од тачке број 18 граница се ломи и иде у правцу запада пратећи јужну међу парцеле 1960 у дужини од око 72.0 m до тачке број 19.

Након тачке број 19 граница се ломи и иде у правцу севера секући парцелу 1960 а потом пратећи западну међу парцеле 1961, сече парцелу 1962 до тачке број 20 на северној међи парцеле 1962.

Од тачке број 20 граница се ломи и иде у правцу запада пратећи северну међу парцеле 1962, сече парцелу 1911 и прати северну међу парцеле 938, до тачке број 1 почетне тачке описа.

Површина грађевинског реона је **98,93 ha**.

Подела грађевинских реона на зоне

Правила уређења и грађења у зони породичног становања

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ), чија је најмања ширина уличног фронта 10,0m, двојних 16,m (две по 8,0m), или се задржава постојећа уколико је изграђена, под условом да је обезбеђен колски прилаз на грађевинску парцелу од минимум 3,0m (слободан или преко ајнфора).

Најмања површина грађевинске парцеле у зони породичног становања је 300m², или се задржава постојећа.

Правила регулације

У зони породичног становања је дозвољена изградња породичних стамбених објеката са највише две стамбене јединице, организованих у једном или више објеката.

Дозвољена је реконструкција и доградња постојећих објеката, а у складу са наменом просторне целине.

У зони породичног становања је дозвољена изградња пословног простора, помоћних и економских објеката само као пратећа функција породичног становања, осим за изградњу јавних објеката и објеката који су намењени свакодневном, повременом и изузетном снабдевању становништва.

Пословни простор на грађевинској парцели се може организовати у слободностојећем објекту, у саставу стамбеног објекта, или у саставу другог објекта, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

Помоћне просторије или објекти (оставе, летња кухиња и слично) могу се градити у саставу основног објекта или као посебни објекти, спратности до максимално П+1.

Економски објекти се могу градити у окиру економског дела грађевинске парцеле. Економски објекти морају бити удаљени од стамбених објеката и регулационе линије најмање 10 метара.

Држање домаћих животиња у зонама породичног становања се регулише Правилником о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића ("Сл. гласник РС" 81/2006), и Одлуком о држању домаћих животиња ("Службени лист Општине Ада" број 14/2002).

Економски и помоћни објекти се постављају под истим условима на парцели као и стамбени објекти с тим да економски објекти немогу имати отворе за вентилацију према суседу ако су постављени на граници са суседом.

Кошеви за кукуруз се постављају на минималној удаљености од 1,00 m од границе са суседном парцелом.

На грађевинској парцели се могу градити и други објекти у функцији основне намене грађевинске парцеле, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

У склопу грађевинске парцеле намењене породичном становању, није дозвољена изградња и реконструкција простора, који буком, вибрацијама, гасовима, отпадним водама и другим негативним дејствима могу угрозити услове становања, што је регулисано одлукама и правилницима.

Објекат може бити постављен на грађевинској парцели: у непрекинutom низу (објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле); у прекинutom низу (објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле); слободно стојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Уколико се објекат поставља тако да додирује линију грађевинске парцеле, не може се објектом или делом објекта угрозити ваздушни простор суседа преко међе (решење може бити калкански зид, двоводни или четвороводни кров са атиком и лежећим олуком, једноводним кровом са падом према сопственом дворишту) само уз сагласност власника – корисника суседне парцеле. На зиду који је лоциран на заједничкој међи не могу се постављати отвори према суседној парцели, изузев отвора који су искључиво у функцији вентилације или осветљења, минимална висина парапета од пода је 1,80 m, површине до 0,80 m².

Дозвољена је реконструкција објеката који додирују једну од међних линија, под условом да се кроз израду пројектно техничке документације и при извођењу радова обезбеди стабилност суседног објекта.

Минимална удаљеност од стамбеног објекта (са испадима) на суседној парцели од међне линије северне (неповољне) оријентације је 1,0m под условом да стреха не прелази међну линију и да је обезбеђено одводњавање атмосферских вода са кровних површина на сопствену парцелу. Према овој међној линији (суседу) се могу отварати отвори само нестамбених просторија.

Минимална удаљеност од стамбеног објекта (са испадима) на суседној парцели од међне линије јужне (повољне) оријентације је 3,0m. Ова удаљеност може бити и мања, уз услове и сагласност власника суседне парцеле, под условом да је обезбеђен колски приступ на парцелу (слободан или преко ајнфора), од мин. 3,0m.

Удаљеност између објеката суседних парцела је мин. 3,50m. Ова удаљеност може бити и мања уз услове и сагласност власника суседне парцеле, или суседног објекта.

Удаљеност објеката од регулационе линије је од 0,0-6,0m. Пожељно је да се објекти постављају на основу позиција већине новоизграђених објеката.

Кота приземља објекта се одређује, по правилу, у односу на коту нивелете приступног пута.

Кота приземља нових објеката не може бити нижа од коте тротоара.

За објекте који у приземљу имају нестамбену намену (пословање и друге делатности), кота приземља може бити највише 0,20m виша од коте тротоара, разлику између коте пода и коте тротоара решити унутар објекта.

Испади на објекту не могу прелазити регулациону линију (осим стрехе).

На објектима се могу поставити конзолне надстрешнице и рекламе, на висини од 3,0m од коте тротоара. Исти могу прелазити регулациону линију максимално 1,20m.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

- Највећа дозвољена спратност објеката на грађевинској парцели је П+1+Пот.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката, обезбеђују на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

На грађевинској парцели се може одобрити изградња економских објеката, као што су: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, водонепропусне ђубришне јаме, ђубришта и др. Минимално растојање ових објеката од било ког другог стамбеног објекта или објекта од општег друштвеног интереса и слично је 20,0m, изведених и коришћених у складу са прописима о држању животиња. Економски објекти се не могу лоцирати испред стамбених објеката према регулационој линији.

Локација објеката евидентираних као културно историјски споменици и археолошки локалитети, ће се реконструисати или градити у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- Максимални степен заузетости је 50.
- Максимални степен изграђености је 1,0.

На постојећим грађевинским парцелама чији је степен заузетости односно изграђености, већи од дозвољеног, дозвољена је реконструкција постојећих објеката или рушење постојећих објеката и изградња нових објеката до постојеће изграђености.

Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Грађевинске парцеле могу се оградавати функционалном и естетском оградом чија висина може бити највише 1,80 метара, рачунајући од коте тротоара.

Улична ограда може да се поставља на уличној регулационој линији или на повученој предњој грађевинској линији објекта.

На угаоним парцелама обавезно се постављају провидне ограде у најмањој дужинидвоструке дужине повлачења објекта од обе уличне регулационе линије мерено од угла, а ограда може да буде без подзида, подзидно висине до 0,60 m или живицом до 0,6 m чиме се обезбеђује прегледност саобраћаја на тој раскрсници.

Ограде на регулационој линији када су грађевински објекти увучени у дубини парцели треба да су прозрочне (транспарентне). Парапет ограде може бити изидан (опека, бетон) до висине 0,90 m а стубови између којих се постављају прозрочни панои (од гвоздених чипки, профилисаног гвожђа, летава и сл.) до висине 1,80 m.

Ограде на регулационој линији која се поклапа са грађевинском линијом могу бити изидане од непровидног материјала (опека, блкови, бетонске плоче и сл.) до висине 1,80 m или изидане на начин као и ограде код објеката који су увучени у дубини парцеле.

Ограде између парцела могу бити од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) или прозрaчне (од гвоздених шипки, профилисаног гвожђа, жице, летава и сл.) висине максимално 1,80 m.

У економском делу парцеле ограде могу бити од летава, плетене жице и другог сличног материјала висине најмање 1,50 m.

Сваки власник парцеле је дужан да направи уличну ограду, као и ограду на сопственој међи и половини стране границе у зачељу парцеле.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној огради не могу се отворати ван регулационе линије.

Зелене површине у оквиру породичног становања треба да буду најмање 30%.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени; на довољној удаљености од стамбених објеката.

Правила грађења јавних објеката

Центар насеља је намењен објектима у области друштвених активности, пословим делатностима, објектима услужног занаства, администрације, трговине, угоститељства, финансијских активности и слично, као и породичном и вишепородичном становању. За Оборњачу, Стеријино и Утрине карактеристично је да насељски центар није јасно издвојен, тако да се објекти јавних намена налазе на више локација по насељу.

Правила парцелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ), чија је најмања ширина уличног фронта 10,0m, двојних 16,0m (две по 8,0m), или се задржава постојећа, под условом да је обезбеђен колски прилаз на грађевинску парцелу од минимум 3,0m (слободан или преко ајнфора).

Најмања површина грађевинске парцеле у зони центра насеља, је 300m², или се задржава постојећа.

Правила регулације

У зони центра насеља је дозвољена изградња породичних и вишепородичних стамбених објеката где објекти породичног становања могу бити организовани у највише четири стамбене јединице, организованих у једном или више објеката.

Пословни простор на грађевинској парцели се може организовати у слободностојећем објекту, у саставу стамбеног објекта, или у саставу другог објекта, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

Дозвољена је реконструкција и доградња постојећих објеката, а у складу са наменом просторне целине.

У зони центра насеља је дозвољена изградња пословног простора без функције становања, и то за потребе трговине, угоститељства, занаства, пословања, администрације, културе, здравства, спорта, рекреације, културе, образовања и слично.

Основни услов за изградњу и уређење друштвеног центра је стриктно поштовање свих одредби које се односе на основну намену:

- поштовање локација свих планираних централних садржаја у насељском подручју, с тим да намене појединих јавних објеката треба схватити условно (карактер објекта треба да буде јавни, а корисник се може мењати);
- одређивање прикладних и довољно пространих комплекса да приме све планиране садржаје,
- сем примарних централних садржаја у посебним комплексима, централни садржаји могу бити испреплетани и са осталим комплементарним наменама, најчешће становањем, радом и слично, с тим да с њима сачињавају просторне и функционалне целине,
- сви објекти централних садржаја морају бити изграђени у складу са позитивним законским прописима који регулишу изградњу конкретне врсте централних садржаја,
- поред физичких структура, у формирању просторно - функционалне структуре друштвеног центра важну улогу треба да имају и систем отворених простора - тргова и паркова,
- урбанистички услови и нормативи који се односе на следеће објекте и активности централних садржаја су:

јаслени узrast (1-3 године)

○ обухват	30 %
○ површина комплекса	25-40 m ² / по детету
○ изграђена површина	4,5 m ² / по детету
○ слободна површина	10 - 15 m ² / детету

за обданишта (3-7 година)

- обухват	70 %
- површина комплекса	40-50 m ² / по детету
- изграђена површина	5,5 m ² / по детету
- слободна површина	10-15 m ² / по детету

основно образовање (7-14 година)

- обухват	100 %
- изграђена површина	7,5 m ² / по ученику
- слободна површина	25-30 m ² / по ученику

средње образовање

- обухват	око 4 % од планир.станов.
- површина комплекса	25 m ² / по ученику
- изграђена површина	10-12 m ² / по ученику
- слободна површина	30 m ² / по ученику

библиотека

- обухват	25 % свих станов.преко 7 год.ст.
- бр. књига по становнику	1,5 књига/стан.
- површина	80 књига / m ²
- пратећи простор	10 m ² / по запосленом
- остали простор	0,03 m ² / по ученику

здравство

- постељни фонд	6,0 постеља / 1000 становника
- здравствени кадар	2,5 здрав.радника / 1000 становника

физичка култура

- обухват	100 % деце предшколског узраста, деце и омладине од 7-19 година
-----------	---

- потребна мин.повр./станов.	3,5 m ² / становнику
- потребна оптим. повр./станов.	5,5 m ² / становнику

Зелене површине комплекса школа треба да задовоље две основне функције: санитарно-хигијенску и фискултурно-рекреативну. За наше нормативе величина школског дворишта треба да буде од 25-35 m²/ученику. У густом градском ткиву површина по ученику може да буде 10-15 m², али не мања од 6 m²/ученику.

Зелене површине треба да чине 40-50% школског комплекса и најчешће се постављају ободно, где ће имати функцију изолације самог комплекса од околних саобраћајница и суседа. Овај зелени тампон треба да буде довољно густ и широк, састављен од четинарског и листопадног дрвећа и шибља, да би обезбедио повољне микроклиматске услове, смањио буку и задржао издувне гасове и прашину са околних саобраћајница.

Предшколске установе треба да пружи услове за безбедан боравак и да задовоље здравствено - хигијенске услове. Потребно је предвидети величину отвореног простора од најмање 15 m²/детету. Зелене површине треба да буду уређене на исти начин као и зелене површине школа. Предшколске установе уредити према овом концепту, у складу са просторним могућностима.

При пројектовању и грађењу објеката за јавно коришћење као и прилаза до њих обавезно се придржавати Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Сл. гласник РС", бр. 18/97).

Реконструкција и изградња у зонама у којима се налазе објекти градитељске баштине и вредне амбијенталне целине може се вршити само у складу са условима надлежне институције за заштиту споменика културе.

На грађевинској парцели се могу градити и други објекти у функцији основне намене грађевинске парцеле, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

У склопу грађевинске парцеле намењене становању, није дозвољена реконструкција простора, који буком, вибрацијама, гасовима, отпадним водама и другим негативним дејствима могу угрозити услове становања, што је регулисано одлукама и правилницима.

У зони центра насеља није дозвољена изградња производних, складишних објеката већег капацитета и економских објеката.

Објекат може бити постављен на грађевинској парцели: у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле); у прекинутом низу (објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле); слободно стојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Уколико се објекат поставља тако да додирује линију грађевинске парцеле, не може се објектом или делом објекта угрозити ваздушни простор суседа преко међе (решење може бити калкански зид, двоводни или четвороводни кров са атиком и лежећим олуком, једноводним кровом са падом према сопственом дворишту).

Дозвољена је реконструкција објеката који додирују једну од међних линија, под условом да се кроз израду пројектно техничке документације и при извођењу радова обезбеди стабилност суседног објекта.

Минимална удаљеност објекта, ако се не поставља на међу (са испадима) од међне линије северне (неповољне) оријентације је 1,0m под условом да стреха не прелази међну линију и да је обезбеђено одводњавање атмосферских вода са кровних површина на сопствену парцелу. Према овој међној линији (суседу) се могу отварати отвори само нестамбених просторија, или помоћних просторија уколико се ради о јавним објектима.

Минимална удаљеност објекта, ако се не поставља на међу (са испадима) од међне линије јужне (повољне) оријентације је 3,0m. Ова удаљеност може бити и мање, уз услове и сагласност власника суседне парцеле, под условом да је обезбеђен колски приступ на парцелу (слободан или преко ајнфора), од мин. 3,0m.

Удаљеност између стамбеног или пословног објекта на суседној парцели и стамбеног, пословног или помоћног објекта на парцели је мин. 3,50m. Ова удаљеност може бити и мања уз услове и сагласност власника суседне парцеле, или суседног објекта.

Удаљеност објеката од регулационе линије је мин 0,0m максимум 6,0 m. Пожељно је да се објекти постављају на оснсову позиција већине новоизграђених објеката.

Кота приземља објекта се одређује, по правилу, у односу на коту нивелете приступног пута.

Кота приземља нових објеката не може бити нижа од коте тротоара.

За објекте који у приземљу имају нестамбену намену (пословање и друге делатности), кота приземља може бити највише 0,20m виша од коте тротоара, разлику између коте пода и коте тротоара решити унутар објекта.

Исподи на објекту не могу прелазити регулациону линију (осим стрехе).

На објектима се могу поставити конзолне надстрешнице и рекламе, на висини од 3,0m од коте тротоара. Исти могу прелазити регулациону линију максимално 1,20m.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

- Највећа дозвољена спратност објеката на грађевинској парцели је П+2+Пот.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката, обезбеђују на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

Локација објеката евидентираних као културно-историјски споменици и археолошки локалитети, ће се реконструисати или градити у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- Максимални степен заузетости је је 60.
- Максимални степен изграђености је 1,6.

На постојећим грађевинским парцелама чији је степен заузетости односно изграђености, већи од дозвољеног, дозвољена је реконструкција постојећих објеката или рушење постојећих објеката и изградња нових објеката до постојеће изграђености.

Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Грађевинске парцеле могу се оградити функционалном и естетском оградом чија висина може бити највише 1,80 метара, рачунајући од коте тротоара.

Улична ограда може да се поставља на уличној регулационој линији или на повученој предњој грађевинској линији објекта.

На угаоним парцелама обавезно се постављају провидне ограде у најмањој дужинидвоструке дужине повлачења објекта од обе уличне регулационе линије мерено од угла, а ограда може да буде без подзида, подзидно висине до 0,60 m или живицом до 0,6 m чиме се обезбеђује прегледност саобраћаја на тој раскрсници.

Ограде на регулационој линији када су грађевински објекти увучени у дубини парцели треба да су прозрочне (транспарентне). Парапет ограде може бити изидан (опека, бетон) до висине 0,90 m а стубови између којих се постављају прозрочни панои (од гвоздених чипки, профилисаног гвожђа, летава и сл.) до висине 1,80 m.

Ограда на регулационој линији која се поклапа са грађевинском линијом могу бити изидане од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) до висине 1,80 m или изидане на начин као и ограде код објеката који су увучени у дубини парцеле.

Ограде између парцела могу бити од непровидног материјала (опека, блокови, бетонске плоче и сл.) или прозрочне (од гвоздених шипки, профилисаног гвожђа, жице, летава и сл.) висине максимално 1,80 m.

Суседне грађевинске парцеле могу се оградаживати живом зеленом оградом, која се сади у осовини грађевинске парцеле.

Врата и капија на уличној огради не могу се отворати ван регулационе линије.

У оквиру стамбеног блока са вишепородичним и мешовитим становањем, неопходно је обезбедити 30 % површина у оквиру којих треба обезбедити просторе за миран одмор, изграђена дечија игралишта и травњаке за игру и одмор (овде спадају и паркинг простори и простори за контејнере). Зелене површине треба уредити садњом група лишћара, четинара и шибља где је однос четинара и лишћара 1:3, а 2-2,5 % површина треба да је под цветњацима.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени, на довољној удаљености од стамбених објеката.

Правила грађења спортско рекреативних објеката

Изградња и уређење планираних зона спорта и рекреације може се вршити само на основу законом предвиђене документације уз поштовање следећих услова:

- грађевински објекти могу имати спратност П+1+Пк (приземље, спрат, поткровље) а степен изграђености до 20 %,
- сви комплекси намењени спорту и рекреацији морају бити одговарајуће комунално опремљени.

Зеленило спортско-рекреативних површина треба да чини 40-50% од укупне површине. Спортско-рекреативне површине треба да буду заштићене од ветра и добро повезане са осталим деловима насеља. У односу на општу норму од 25m² по становнику унутар градског зеленила, активна рекреација учествује са 18% или 4,5 m²/станов. (дечија игралишта за узраст до 6 година 1%, за децу од 6-14 година 5%, и терени за омладину и одрасле 12% од укупног норматива).

Правила грађења у радној зони

Правила працелације

Грађевинска парцела је најмања честица на којој се може градити, приступачна са јавног пута (обезбеђен колски приступ), чија је најмања ширина уличног фронта 15,0m, под условом да је обезбеђен колски прилаз на грађевинску парцелу од минимум 3,0m (слободан или преко ајнфора), или се задржава постојећа.

Најмања површина грађевинске парцеле у радној зони, је 450m², или се задржава постојећа.

Правила регулације

У радној зони је дозвољена изградња привредних објеката и складишних објеката.

Дозвољена је реконструкција и доградња постојећих објеката, а у складу са наменом просторне целине и правилницима који регулишу одређену делатност.

На грађевинској парцели се могу градити и други објекти у функцији основне намене грађевинске парцеле, до дозвољеног максималног степена искоришћености, односно изграђености.

Објекат може бити постављен на грађевинској парцели: у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле); у прекинутом низу (објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле); слободно стојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Уколико се објекат поставља тако да додирује линију грађевинске парцеле, неопходни су услови и сагласност власника суседне парцеле.

Дозвољена је реконструкција објеката који додирују једну од међних линија, под условом да се кроз израду пројектно техничке документације и при извођењу радова обезбеди стабилност суседног објекта.

Минимална удаљеност објекта (са испадима) од међне линије приближно северне оријентације је 1,0m под условом да стреха не прелази међну линију и да је обезбеђено одводњавање атмосферских вода са кровних површина на сопствену парцелу. Минимална удаљеност објекта (са испадима) од међне линије приближно јужне оријентације је 5,0m. Ова удаљеност може бити и мање, уз услове и сагласност власника суседне парцеле, под условом да је обезбеђен колски приступ на парцелу (слободан или преко ајнфора), од мин. 3,0m.

Кота приземља објекта се одређује, по правилу, у односу на коту нивелете приступног пута.

Кота приземља нових објеката не може бити нижа од коте тротоара.

Испад на објекту не могу прелазити регулациону линију (осим стрехе).

На објектима се могу поставити конзолне надстрешнице и рекламе, на висини од 3,0m од коте тротоара. Исти могу прелазити регулациону линију максимално 1,20m.

Отворене спољне степенице се могу поставити у оквиру грађевинске парцеле.

- Спратност објеката на грађевинској парцели зависи од технологије производње.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије, ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката, обезбеђују на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

Локација објеката евидентираних као културно-историјски споменици и археолошки локалитети, ће се реконструисати или градити у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе.

- Максимални степен заузетости је 60.
- Максимални степен изграђености је 1,0.

На постојећим грађевинским парцелама чији је степен заузетости односно изграђености, већи од дозвољеног, дозвољена је реконструкција постојећих објеката.

Прикључке на постојећу инфраструктуру, по правилу изводити подземно, уз сагласност надлежног предузећа или организације, као саставни део пројектно техничке документације.

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом или транспарентном оградом до висине од 2,20m (рачунајући од коте тротоара). Зидане и друге врсте ограда постављају се на међну или регулациону линију, тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује. Врата и капија на уличној огради не могу се отварати ван регулационе линије.

Зеленило радних комплекса треба формирати унутар фабричких комплекса, тако да заузима 30-40% укупне површине, односно ширине 50m, ободом комплекса, уколико постоје просторне могућности.

Контејнери за привремено одлагање смећа, се постављају у оквиру грађевинске парцеле власника објекта. Исти морају бити: затворени; на довољној удаљености од стамбених и других објеката.

Правила грађења комуналних површина и објеката

Изградња комуналних објеката и уређење комуналних површина ће се вршити на дефинисаним просторима одређене намене, а у складу са потребама и условима и нормама који дефинишу одређену област (гробља, водозахват, УПОВ, паркови, заштитно зеленило и др). На истим површинама ће се вршити изградња и пратећих садржаја неопходних за несметано функционисање садржаја.

Изградња инфраструктуре ће се вршити у складу са предложеним трасама датим у графичким прилозима, уз дату могућност одступања што зависи од услова и правила грађење одређених инфраструктурних коридора, месних прилика и др.

Гробља

Задржавају се постојеће локације гробља. Дозвољени су радови на уређењу гробља, уз могућност изградње пратећих комуналних и других садржаја и објеката у функцији намене простора, а у складу са правилницима који дефинишу овакве просторе и датим условима.

Гробља, према Закону о културним добрима, уживају претходну заштиту, те се без посебне евиденције она третирају као заштићене целине.

Зелене површине гробља (постојећих) допунити зеленилом које треба да је уређено у парковском стилу, а ободом комплекса формирати заштитно зеленило (ширине од 10-15m). Код изразито архитектонске концепције гробља однос површина за сахрањивање према осталим садржајима је 60:40%, док је код пејсажне 40:60%.

Функционална подела треба да се састоји од следећих односа:

- 60% намењено гробним местима
- 20% заштитни зелени појас и парковски обликован простор
- 16% површине за саобраћајнице
- 3% трг за испраћај
- 1% остали садржаји

Улична мрежа насеља

Уличну мрежу насеља издиференцирати према функцији у насељу и ширем окружењу. Функцију главних насељских саобраћајница имају улице којома пролазе државни и

општински путеви преко којих се остварује веза насеља са широм мрежом основних путних праваца друмског саобраћаја. Функцију сабирних улица имају саобраћајнице којим се међусоно повезују насељске целине и насеље са атаром, док остале припадају групи стамбених улица и колско-пешачких прилаза. Функционална подела приказана је у графичком прилогу појединачно за свако насеље.

Регулациона ширина постојећих улица према функцији коју свака од њих има у склопу насељске мреже је задовољавајућа, а уколико се укаже потреба за проширењем регулационе ширине појединих улица или формирањем нових унутар блокова, неопходна је разрада одговарајућим урбанистичким планом, а минимална регулациона ширина износи 8,0 метара.

За ефикасно двосмерно одвијање саобраћаја неопходно је да све главне саобраћајнице и сабирне улице имају минимум две саобраћајне траке.

Неопходно је извршити реконструкцију и доградњу постојећих коловоза, а недостајуће изградити тако да експлоатационо-техничке карактеристике одговарају функцији саобраћајница у насељској уличној мрежи.

Мрежу пешачких стаза неопходно је комплетирати изградњом истих бар са једне стране улице, уз регулациону линију у минималној ширини за два реда пешака.

Површинско одводњавање саобраћајница решити обновом и комплетирањем атмосферске канализације.

За потребе јавног путничког превоза постојећа и нова аутобуска стајалишта неопходно је лоцирати, изградити и опремити у складу са прописима (пероне за аутобусе и путнике, чекаоницу и др.). Снабдевање возила погонским горивом омогућити изградњом пумпних станица уз коридор улазно-излазних путних праваца из насеља. Пратећи садржаји ових станица могу бити: ауто сервиси, ресторани, мотели, продавнице и слично. Локације ових станица неопходно је разрадити урбанистичким пројектима.

Како су постојећи јавни паркинзи за путничка возила лоцирани у централној зони насеља неповољно лоцирани у односу на коловоз и раскрснице угрожавајући безбедност саобраћаја, неопходно је исте преуредити тако да физички буду одвојени од коловоза и не ометају прегледност у зони раскрсница.

На основу урбанистичких планова, вршиће се реализација планираних траса обилазница насеља, проширења регулационе ширине постојећих и нових улица, уколико се укаже потреба, којима ће се ближе просторно дефинисати пружање траса, регулациона ширина и експлоатационо-технички елементи саобраћајница у зависности од значаја истих у склопу шире мреже.

На основу урбанистичких или идејних пројеката, вршиће се реализација пумпних станица са пратећим садржајима (сервисима за возила, мотелима, паркинзима и др.), уколико нема потребе за издвајањем јавног.

Улично зеленило има задатак да изолује пешачке токове и ободне зграде од колског саобраћаја и створе повољне санитарно-хигијенске и микроклиматске услове и повећају естетске квалитете градског пејсажа. Од укупне површине под саобраћајницама, око 30% треба да је под зеленилом.

Формирати једностране и двостране дрвореде или засаде од шибља у свим улицама у којима дрвореди нису формирани и у којима постоји довољна ширина уличног профила.

У ширим уличним профилима могуће је формирати групе садница лишћара и четинара са спратом шибља. Пожељно је да ширина зеленог појаса између коловоза и тротоара

буде између 2,5 - 3,5 m. Ради безбедности саобраћаја дрвеће садити 2 m од ивице коловоза, а шибље 2 m од ивице зелене траке. Растојање стабала од објеката не би требало да буде мање од 4,5 -7 m што зависи од избора врста. Растојање између дрворедних садница је најмање 5 m, а у зависности од врсте креће се од 5-15 m.

За сваку улицу у којој не постоји дрворед потребно је изабрати по једну врсту дрвећа (липа, дивљи кестен, јавор, софора и др.) и тиме обезбедити индивидуалност улице.

Поред бициклистичких стаза, такође, формирати линијско зеленило у складу са ширином зелене траке.

Зелене површине

У оквиру свих насеља општине ће бити формиране зелене површине јавног и ограниченог коришћења и специјалне намене. Све категорије зелених површина је потребно мрежом уличног зеленила повезати у континуиран систем. Све постојеће зелене површине, пре свега јавног коришћења (паркови, скверови и заштитно зеленило), биће реконструисане у складу са потребама. Заштитно зеленило, као зеленило специјалне намене, биће формирано у функцији заштите насеља на правцима доминантних ветрова и на свим деградираним просторима.

Да би озелењавање насеља дало очекиване резултате у будућности нужно је:

- Поштовати просторне диспозиције разних категорија зеленила дефинисаног овим Планом;
- Поштовати проценат заступљености разних категорија зеленила у комплексима појединих основних намена у насељу;
- За делове насеља у којима је предвиђена даља урбанистичка разрада применити опште поставке дате Планом;
- У деловима насеља који се даље не разрађују урбанистичком документацијом, озелењавање ће се спроводити према урбанистичким условима издатим у складу са Планом и осталом техничком документацијом у складу са Законом. За озелењавање је неопходна геодетска подлога са снимљеном хоризонталном и вертикалном представом терена и комплетном инфраструктуром. Озелењавање ускладити са подземном и надземном инфраструктуром и техничким нормативима за пројектовање зелених површина. Дрвеће садити на мин. удаљености од:

водовода	1,5 m
канализације	1,5 m
електрокабла	2,5 m
ТТ мреже	1,0 m
гасовода	1,5 m

 Однос лишћара и четиноара да буде 5:1, а саднице I класе минимум 4-5 година старости.
- При формирању заштитног и линијског зеленила уз саобраћајнице руководити се, одредбама Закона о путевима, уз железничку пругу Закона о железници, а уз водотоке Закона о водама.

Ради боље прегледности и лакше примене ови услови наводе се посебно за сваку усвојену категорију зеленила.

Паркови од свих зелених површина имају највећи ефекат остварења функција побољшања микроклимата и организације одмора и рекреације становништва.

Зонирањем површина могу се издвојити следеће функционалне зоне од укупне површине парка:

- миран одмор и шетња и
- дечија игралишта (за предшколски узраст).

У оквиру парковских површина не могу се градити објекти чија је функција супротна основној функцији парка.

У укупном билансу парка алеје, путеви и стазе треба да заузму од 5-20% површине. Најмање 70% површине парка треба да буде под зеленилом.

Скверове треба да чине платои, стазе и различите категорије засада. Стазе и платои треба да чине 35% територије сквера, зелене површине 60-65% (од тога цветњаци 2-4%) а објекти 0-5% од укупне површине.

Главна функција *заштитног зеленила* је смањење неповољних услова микросредине - ублажавање доминантних ветрова, смањење индустријског загађења, неповољног дејстава саобраћаја, везивање земљишта и заштита од ерозије.

Заштитно зеленило формирати уз саобраћајнице вишег реда и у оквиру железничког коридора водећи рачуна о одредбама Закона о путевима и Закона о железници. Ово зеленило, пре свега, треба да изолује становање од саобраћаја и спречи негативне утицаје издувних гасова, буке и вибрације на околне садржаје.

Предвидети формирање заштитног зеленог појаса, на слободним површинама уз насељска гробља, уз уређај за пречишћавање отпадних вода, око језера која ће бити у функцији туризма и рекреације и на површинама предвиђеним за рекултивацију (језера која се и даље експлоатишу, бивша депонија комуналног отпада у насељу).

Насељска инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

Насеље *Утрине* се налази у западном делу општине Ада, уз општински пут Утрине–Оборњача. Основни вид комуникације насеља са окружењем остварује се друмским саобраћајем. Степен моторизације у насељу је задовољавајући, као и просторна дефиниција коридора улица, што се не може рећи и за степен изграђености насељских саобраћајница. Насеље нема изграђен систем пешачких стаза, па се житељи ради основних насељских комуникација крећу по површинама за динамички саобраћај, чиме угрожавају своју и туђу безбедност. Насеље није опслужено средствима јавног превоза. Стационарни саобраћај нема уређених капацитета, мада се све више за њима указује потреба.

Насеље *Оборњача* се налази у западном делу општине Ада, уз атарски пут из правца Мола ("Молски пут" правац исток–запад) и општински пут Утрине–Оборњача (правац север–југ), са укрштањем ова два пута у центру насеља. Ови путеви представљају главне насељске саобраћајнице којима се обавља већина интер насељских комуникација. Улице су углавном одговарајућих ширина, са неизграђеним коловозима, мада су због камене подлоге проходни током целе године. Насеље није опслужено средствима јавног превоза, тако да становништво комуникацију са општинским центром задовољава сопственим превозом. У Оборњачи не постоје изграђени простори за стационирање путничких возила. Такође, постоје и пешачке стазе различите изграђености које не задовољавају захтеве основног облика насељског комуницирања при савлађивању унутар наделских дистанци. Пешачке стазе се морају довести на ниво техничке исправности, како би се оптимално заштитили најмлађи учесници у саобраћају.

Насеље *Стеријино* припада централном делу општине Ада и најближе је општинском центру и у односу на трасе пружања државних путева. Стеријино је опслужено само друмским саобраћајем и то преко општинског (локалног) пута који је чеоног облика тј. општински пут настаје на државном путу II реда бр.122 (у Ади) и пролази кроз центар насеља. Овај општински (локални) пут је и главна насељска саобраћајница и основна веза са окружењем и центром општине. Насеље има мали степен моторизације и малу изграђеност саобраћајних капацитета (саобраћајница и пешачких стаза). Основни облик насељског комуницирања је пешачко комуницирање, због мале разуђености насеља али и због непостојања изграђености улица. Такође, насеље није опслужено јавним превозом, што је посебан проблем. У центру насеља егзистирају основне насељске функције које не прате одговарајући ниво саобраћајне инфраструктуре.

За плански период саобраћајна уређеност насеља Утрине, Оборњача и Стеријино се битније неће мењати (узимајући у обзир величине насеља и мали степен моторизације) с тим са да се планира успостављање насељског система улица са утврђивањем хијерахијских нивоа и то:

- главна насељска саобраћајница (ГНС)
- сабирна насељска саобраћајница (СНС)
- приступне насељске саобраћајнице (ПНС)

Главна насељска саобраћајница (ГНС) чиниће основни саобраћајни капацитет насеља и она ће кумулисати сав саобраћај на нивоу насеља и усмераваће га ка жељеним одредиштима ка окружењу и субрегионима.

Главну насељску саобраћајницу извести са две саобраћајне траке и са елементима који припадају том рангу пута за свако насеље по следећем принципу:

- Утрине ГНС – општински пут са ширином коловоза 7,0 m;
- Оборњача ГНС - ДП II реда са ширином коловоза 7,1 m;
- Стеријино ГНС - општински пут са ширином коловоза 6,0 m;

Транзитни саобраћај (Оборњача) с обзиром на значај овог коридора (ДП II реда) претпоставља се да ће бити већег обима, али не таквог да ће битно нарушавати еколошке параметре (бука, прашина и сл.).

Сабирна насељска саобраћајница (СНС) ће кумулисати интерне саобраћајне токове између насеља и сировинског залеђа-атара. Оне ће се градити од савремених материјала са носивошћу за лак саобраћај и различитим ширинама коловоза по следећем принципу:

- Утрине СНС – са ширином коловоза 6,0 m (изузетно 5,0 m) за двосмерни саобраћај;
- Оборњача СНС - са ширином коловоза 6,0 (изузетно 5,5 m) за двосмерни саобраћај;
- Стеријино СНС - са ширином коловоза 6,0 m за двосмерни саобраћај;

Приступне насељске саобраћајнице (ПНС) омогућаваће приступ до свих осталих насељских (стамбених) садржаја и имаће ширину коловоза од 5,0 m или 3,0 m за једносмерни саобраћај.

У будућности потребно је утврдити (у свим насељима) и изградити/реконструисати микролокалитете аутобуских стајалишта (у облику сепарисаних ниша) у централној зони и зонама уз значајне саобраћајнице, која ће омогућити комфоран трансфер путника.

У свим насељима потребно је успоставити континуирани систем пешачких стаза ради омогућавања кретања пешака ван коловоза како би се обезбедила потпуна безбедност кретања ове популације. Пешачке стазе у свим насељским улицама треба изградити најмање са једне стране улице како би се обезбедили услови за кретање пешака при свим временским условима (са ширинама од 1,0 - 1,5 m). У централним зонама насеља може се успоставити пешачки трг за масовно окупљање пешака у пригодним приликама. Такође, централне садржаје потребно је опремити са одређеним бројем паркинг места за путничка возила, како би се елиминисала стохастична појава паркираних возила на коловозу.

Водопривредна инфраструктура

Насеља Оборњача, Стеријино и Утрине ће се и надаље снабдевати пијаћом водом са локалних изворишта, која ће се по потреби проширивати и допуњавати са неопходним садржајима. Основни објекти насељских водоводних система (каптаже, мрежа и сл.), ће се задржати у функцији уз неопходну реконструкцију и доградњу система.

За сва насеља је усвојен сепаратни систем за евакуацију вода, што значи да се одвојеним системима прикупљају и евакуишу фекалне и атмосферске воде.

Фекалне отпадне воде ће се прикупити засебним зацевљеним канализационим системом и усмерити ка насељском постројењу за пречишћавање отпадних вода, чија ће се локација накнадно утврдити израдом одговарајуће пројектно-техничке документације. Канализациона мрежа планирана је до свих корисника, а мрежа ће се полагати у уличном профилу, на минималној дубини од 1,0 метра. Карактер реципијента предвиђа, односно захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на ППОВ, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Проблем пречишћавања отпадних вода решаваће се преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање (Биодиск, Биотип). БИОТИП постројења су мала постројења која служе за потпуно биолошко пречишћавање отпадних вода из мањих насеља, хотела, одмаралишта и сл, капацитета од 50 до 2000 ЕС (еквивалентних становника). Степан пречишћавања на таквим пречистачима је већи од 95 % разградње органске материје, а по захтеву се може извести и поступак са уклањањем азота и фосфора. Рад оваквих уређаја је потпуно аутоматизован с минималним трошковима погона и одржавања. Уређај се изводи као укопани кружни базен прекривен нагазном решетком, смештен на смеру канализације без потребе извођења црпне станице.

На местима где јавна канализациона мрежа није изграђена, до изградње таквих система, примењиваће се водонепропусне септичке јаме, које ће се периодично празнити аутоцистернама, ангажовањем надлежног комуналног предузећа. Изградњу водонепропусних септичких јама вршити према следећим условима:

- да су приступачне за возило - аутоцистерну које ће их празнити,
- да су коморе изграђене од водонепропусних бетона,
- да су удаљене од свих објеката и међа према суседима најмање 3,0 m,
- да се лако могу преоријентисати на јавну канализациону мрежу након њене изградње,
- да буду удаљене од бунара најмање 8 m.

Атмосферска канализација у насељу функционише као систем отворених канала положених уз уличне саобраћајнице. Каналска мрежа је у лошем стању, канали су затрпани и замуљени и потребно их је очистити и привести намени. Атмосферске воде ће се, у највећој мери, и даље из насеља одводити системом отворених канала, са уливима у најближе потоке и канале.

Развој атмосферске канализације има задатак заштите урбанизованих површина унутар насеља од плављења атмосферским водама. Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.).

У сва три насеља, постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама, са уливима у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока). За атмосферске отпадне воде са зауљених и запрљаних површина (бензинске пумпе исл.), предвидети одговарајући третман на сепаратору уља и таложнику. Садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l, а суспендованих материја од 30 mg/l.

Електроенергетска инфраструктура

Насеља Стеријино, Утрине и Оборњача се снабдевају електричном енергијом преко 20 kV извода из трафостанице ТС "Ада", 110/20kV.

Постојећа електроенергетска мрежа у насељима и средњенапонска и нисконапонска, је надземна у уличним коридорима. Стубови на којима су постављени водови су челично-решеткисти, бетонски и дрвени.

У сврху постизања квалитета напона напајања у насељима је потребно изградити довољан број трафостаница, како за постојеће, тако и планиране потрошаче у складу са потребама и плановима развоја надлежног предузећа за дистрибуцију електричне енергије.

Електроенергетска мрежа ће и даље бити углавном надземна на бетонским и гвоздено-решеткастим стубовима. У деловима насеља где су планиране парковске површине, радне зоне и спортско-рекреативне површине мрежа ће се каблирати.

Поправљање квалитета испоруке и напонских прилика у мрежи решаваће се локално по потреби, изградњом нове средњенапонске и нисконапонске мреже и објекта. Градиће се углавном монтажном бетонске и стубне трафостанице.

За новопланиране објекте, на нивоу мањих ангажованих снага, прикључење ће се вршити кабловском нисконапонском мрежом са постојећих дистрибутивних трафостаница. У случају већих ангажованих снага градиће се трафостанице у власништву трећих лица на парцели или у оквиру објекта, које ће бити повезане са постојећом средњенапонском мрежом по принципу улаз-излаз, или путем 20 kV надземних водова.

- Електроенергетску мрежу у насељу, у централним деловима, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;
- Каблове полагати у зеленим површинама поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза;
- На периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;
- У центру насеља парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светиљке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове.

Мрежа јавног осветљења ће се каблирати у деловима насеља где је електроенергетска мрежа каблирана, а у деловима насеља где је електроенергетска мрежа надземно, светиљке за јавно осветљење ће се постављати по стубовима електроенергетске мреже. Мрежу јавног осветљења дуж главних саобраћајница треба реконструисати, а у делу насеља са централним садржајем расветна тела могу бити постављена на декоративне канделабре.

- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- За расветна тела користити расветна тела у складу са новим технологијама развоја.

Телекомуникациона инфраструктура

У насељима Стеријино, Утрине и Оборњача је изграђена надземна телекомуникациона мрежа на дрвеним стубовима. Ова мрежа је недовољног капацитета, те је одвијање телекомуникационог саобраћаја отежано. Само у Утринама постоји поштанска јединица и телефонска централа.

Поштанске услуге одвијаће се и даље преко поштанске јединице у Утринама.

У насељима треба поставити по 1 поштански ковчежић.

За свако домаћинство потребно је обезбедити по један до два телефонска прикључка и довољно резерве за службене кориснике.

Телефонска централа ће бити дигитална аутоматска, у рангу истуреног претплатничког степена, повезана оптичким каблом са надређеном централом у Ади.

Потребно је изградити телекомуникациону мрежу у уличним коридорима, како би се створили услови за примену и коришћење широкопојасних сервиса и приступног мултиплексера дигиталних претплатничких линија (DSLAM) којим ће се омогућити брзи приступ интернету, као и мултимедијални сервиси.

ТТ мрежа ће у потпуности бити каблирана. Каблови ће се полагати у зеленим појасевима дуж саобраћајница и пешачких стаза. Обезбедити потребан број телефонских прикључака и извести резерве до места прикључења новопланираних јавних телефонских говорница по плановима развоја предузећа за телекомуникације.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније, према плановима развоја надлежних предузећа, омогућити рад овог система телекомуникација на целом планском подручју. Тачан положај планираних базних станица биће дефинисан у зависности од конкретних услова које буде захтевао систем мобилне телефоније који ће бити у примени.

Телекомуникациону мрежу градити у уличним коридорима по условима грађења телекомуникационе мреже на страни 113.

Гасоводна инфраструктура

У насељима Оборњача, Утрине и Стеријино не постоји изграђена гасоводна инфраструктура.

За снабдевање насеља природним гасом, у сва три насеља, планира се изградња разводног гасовода и МРС (у грађевинским реонима насеља): МРС "Оборњача", МРС "Утрине" и МРС "Стеријино", као и дистрибутивне гасоводне мреже до свих потрошача у насељу.

Кроз грађевински реон насеља Утрине пролази разводни гасовод РГ-04-01/II за Бачку Тополу.

У непосредној близини ванграђевинског реона насеља Стеријино пролази нафтовод утоварна станица Адорјан-Рафинерија нафте Панчево, магистрални гасовод МГ-07 Хоргош-Госпођинци и прикључни гасовод за ПК Халас Јожеф са ког ће се извести снабдевање насеља Стеријино гасом.

Локација МРС

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС и регулационо одоризаторских станица РоС у објектима од чврстог материјала од стамбених, пословних и фабричких зграда, радионица и складишта запаљивих материјала износи у зависности од притиска 7 bar и 7 до 13 bar износи 10m и 15m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица (МРС) у објектима од чврстог материјала од трафо станице износи 30m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица (МРС) у објектима од чврстог материјала од надземних електро водова износи 1,5 пута висина стуба.

Табела бр. 29: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката

државни путеви другог реда и општински путеви	10 m
остали путеви	5 до 8 m
Водотоци	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m
остали грађ. објекти	10 m

Улични коридори

За уличне коридоре дати су услови за уређење, изградњу и полагање јавне инфраструктуре (саобраћајне, водопривредне, електроенергетске, гасоводне и телекомуникационе), као и услови за озелењавање.

Гасоводи средњег притиска

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС и регулационо одоризаторских станица РоС у објектима од чврстог материјала од стамбених, пословних и фабр.зграда, радионица и склад.запаљивих материјала износи у зависности од притиска 7 bar и 7 до 13 bar износи 10m и 15m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од трафостанице износи 30m.

Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од надземних електро водова износи 1,5 пута висина стуба.

Табела бр. 30: Минимална удаљеност мернорегулационих станица МРС у објектима од чврстог материјала од осталих инфраструктурних објеката

државни путеви другог реда и општински путеви	10 m
остали путеви	5 до 8 m
Водотоци	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m
остали грађ. објекти	10 m

Минимална удаљеност заштитне ограде од МРС мора бити 3,0 m, а висина ограде најмање 2,0 m.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода и нафтовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева првог реда,
- 5 m од спољне ивице путног појаса државних путева другог реда и општинских путева,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Дубина полагања гасовода је од 0,8 m.

Удаљеност гасовода и нафтовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
- водовод, канализација	0,3 m	0,5 m

- ниско напонски електро каблови	0,3 m	0,5 m
- телефонски каблови	0,3 m	0,6 m
- високо зеленило	-	1,0 m
- општински путеви и улице	1,3 m	0,5 m
- државни путеви првог и другог реда	1,3 m	0,5 m
- бензинске пумпе	-	5,0 m
- гасовод	0,3 m	0,5 m
- канализација од бетонских цеви	0,3 m	0,7 m
- шахтови	-	0,3 m

Минимално дозвољено растојање гасовода и нафтовода средњег притиска од темеља објекта је:

- 1,0 m за гасоводе притиска од 2-4 bar,
- 3,0 m гасоводе притиска 7-13 bar.

Растојања могу бити мања ако се гасовод или нафтовод полаже у заштитну цев али не мања од 0,5 m за гасоводе притиска од 2-4 bar и 1,0 m гасоводе притиска 7-13 bar.

Гасоводна мрежа ниског притиска

Дубина полагања гасовода је од 0,6 m до 1,0 m. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

При паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,4 m, а у изузетним случајевима може бити мање од 0,2 m. При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,2 m, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 m.

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

Минимална дубина укрштања дистрибутивног гасовода са са путевима и улицама је 1,0 m, са железничким пругама 1,5 m, а са индустријским колосецима 1,0 m.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објекта високоградње.

Удаљеност гасовода од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ППТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Услови за прикључење на комуналну инфраструктуру у зони становања/централних садржаја и у радним комплексима

Гасни прикључак је део дистрибутивног гасовода који спаја уличну мрежу са унутрашњом гасном инсталацијом. При полагању гасног прикључка поштовати одредбе важећих прописа који ову област уређују. Сагласност за прикључење на јавну дистрибутивну гасну мрежу затражити од надлежног дистрибутера гаса. Траса цевовода се води најкраћим путем и мора остати трајно приступачна.

Гасни прикључак не полаже се у складишта запаљивих и експлозивних материја. Кућни-мерно регулациони сет и мерно регулациони сет не сме се постављати унутар објекта, на места где нема природне вентилације, мора бити удаљена од електричног ормарића минимално 1,0 m као и од отвора на објекту (прозора, врата) минимално 1,0 m мерено по хоризонтали.

4. УСЛОВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Планом је предвиђено да се Општина Ада укључи у систем регионалног депоновања комуналног отпада за Регион регионалне депоније у Новом Бечеју.

У том смислу, обзиром на близини планиране регионалне депоније, на територији општине Ада није изражена потреба за изградњом трансфер станице, али је неопходно реализовати већи број сакупљачких станица у насељима и компостилишта органског отпада како би се минимизирала коначна количина отпада која ће се одвозити на регионалну депонију.

За све објекте, који се планирају и изводе на предметном простору, а могу имати значајне утицаје на животну средину, надлежни орган може донети Одлуку о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/2004), Правилником о садржини Студије о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 69/2005) и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 84/2005).

5. ОСНОВЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Табела бр. 31: Основе за спровођење планских решења

Зоне и објекти		На основу	
		Урбанистичког плана	Просторног плана
1. Грађевински реони насеља	Ада	•	
	Мол	•	
	Оборњача	•	•
	Стеријино	•	•
	Утрине	•	•
2. Изградња објеката у функцији пољоп. производње	Пољопривредна домаћинства – салаши		•
	Виноградарске и воћарске кућице		•
	Стакленици, пластеници		•
	Пољопривредне економије, машински парк		•
	Фарме		•
	Објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња		•
	Објекти за гајење печурки, пужева и риба		•
	Објекти намењени преради и финалној обради пољопривредних производа	•	•
3. Изградњу објеката у функцији туризма, спорта, рекреације и заштите и др.	Објекти у функцији туризма, спорта, рекреације, образовања и културе	•	
	Викенд куће на водном земљишту		•
	Заштитни зелени појасеви		•
	Унапређење шумског земљишта и ловишта		•
4. Објекти у функцији производње и путне привреде	Радне зоне	•	•
	Путни садржаји уз државне путеве	•	•
	Експлоатација природних ресурса	•	•
5. Постојећи друмски саобраћај			•
6. Планирани друмски саобраћај		•	
7. Грађење унутар железничких коридора		•	•
8. Постојећа водопривредна инфраструктура			•
9. Планирана водопривредна инфраструктура		•	
10. Електроенергетска и ТТ инфраструктура		•	•
11. Термоенергетска инфраструктура		•	•
12. Комунални објекти		•	•

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

Листа приоритетних активности се утврђује за 1. фазу имплементације Просторног плана општине Ада, за период 2008-2012. година, а на основу Стратегије развоја општине Ада 2005-2008-2012 (други нацрт) (оне компоненте које се односе на промене у простору).

Демографија

- Одрживи демографски развој општине;
- Активно укључивање локалне самоуправе у спровођењу популационе политике;
- Смањење одлива становништва кроз миграције и повећање наталитета.

Привреда (пољопривреда и индустрија)

- Предвидети израду и доношење "Пољопривредних основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта"
- Развој свих видова пољопривредне производње у складу са компаративним предностима подручја и захтевима тржишта;
- Реконструкција постојећих и изградња нових заливних система;
- Развој малог агробизниса;
- Развој прехранбене индустрије, металопрерађивачке и др.
- Развој малих и средњих предузећа;
- Динамичан развој предузетништва уз системску подршку локалне самоуправе;
- Систематично и организовано решавање проблема незапослености.

Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило

- Повећање површина под шумама ради постизања оптималне шумовитости,
- Предузимање мера ради достизања оптималног стања постојећих шума и развоја производних, заштитних и туристичко-рекреативних функција,
- Формирање мреже ваншумског зеленила на територији општине у оквиру путне и каналске мреже, око акумулације "Буцак" и у оквиру пољопривредног земљишта.

Туризам

- Укључивање приобаља и реке Тисе у туристичку понуду, посебно кроз развој наутичког туризма;
- Развој рекреационог центра Адица и Тисин цвет, који треба да буду генератори развоја туризма у општини Ада;
- Уређење и опремање туристичких локалитета уз очување пејсажних и еколошких вредности и доградња и реконструкција смештајних капацитета;
- Иницирање развоја бањског туризма на нивоу општине Ада.

Насеља, социјалне активности и јавне службе

- Реконструкција, адаптација постојећих објеката школства, здравства, културе, спорта и рекреације и др.

Саобраћајна инфраструктура

Реализација планских решења и активности предвиђених Просторним планом зависиће од укупног развоја АП Војводине и Републике Србије, с обзиром на неопходна велика финансијска средства. Редослед приоритетних активности за имплементацију Плана је следећи:

- *Прва фаза* реализације приоритетних активности у домену саобраћаја била би изградња моста преко Тисе (уз реализацију приступних саобраћајница) као и активности у оквиру утврђивања нове трасе путног коридора ка општини Мали Иђош и ауто-путу Е-75,
- *Друга фаза* реализације била би реконструкција и изградња општинских путева,
- *Трећа фаза* реализације би била изградња и реконструкција капацитета саобраћајне инфраструктуре у оквиру пловног пута реке Тисе (путничко и теретно пристаниште, марина), као и железничких капацитета (пруге и постројења).

Динамика изградње ових капацитета може бити и померена, ако се јаве потенцијални инвеститори или концесионари.

Водоприредна инфраструктура

- Израда комуналног информационог система Општине,
- Израда пројектне документације и реализација реконструкције водовода, и прикључење остатка микроводоводних заједница на градски водовод.
- Изградња канализационе мреже отпадних вода Ада-Мол,
- Решавање одвода атмосферских вода – поготово у насељу Мол,
- Наставак активности на уређењу канала Ађанска бара (Буџак) у насељу Ада;
- Изградња система за наводњавање на око 3000 ha.

Приоритетне активности предложене акционим планом за наредне 4 године за област Квалитет и количине воде за пиће су следеће:

- утврђивање дугорочне стратегије водоснабдевања на основу закључака и препорука "Студије алтернативних решења снабдевања становништва и насеља Војводине";
- повећање капацитета изворишта бушењем нових и регенерацијом постојећих атрофираних бунара у складу са усвојеном стратегијом;
- реконструкција дела неадекватне и изградња нове дистрибутивне мреже према дефинисаној и усвојеној стратегији;
- формирање комплетног централног система водоснабдевања изградњом кључних објеката који недостају у систему: резервоара, црпних станица, постројења за кондиционирање воде и осталих пратећих објеката и инфраструктуре;
- постепено смањење губитака у дистрибутивној мрежи и њихово свођење на прихватљив проценат од око 20% уз искључивање нелегалних прикључака;
- рационализација потрошње у домаћинствима и привреди путем кампање едукације и информисаности становништва о неопходности смањења нерационалне потрошње воде;
- формирање месних водовода за већа насељена места или њихово повезивање са централним водоводним системом Аде и Мола;
- изградња јавних чесми за мања насељена места;
- постепено увођење економске цене воде.

Енергетска инфраструктура

- Гасификација насеља која нису добила гас: Мол, Оборњача, Стеријно, Утрине;
- Изградња дистрибутивне гасоводне мреже у Мољу.

Алтернативни облици енергије

Стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Електроенергетска инфраструктура

- Изградња средњенапонских деоница ради повезивања са суседним конзумом и обезбеђења двостраног напајања према Бачком Петровом Селу
- Изградња дистрибутивних трафостаница у сврху поправљања напонских прилика.

Телекомуникациона инфраструктура

Табела бр. 32: Планирани оптички каблови на територији општине Ада

Редни број	Релација	
1.	Ада- Утрине-Кеви	оптички кабл
2.	Ада-Мол-Бачко Петрово Село	оптички кабл

Заштита природних добара

- Заштита подручја предвиђених за заштиту и станишта природних реткости на територији Општине.

Заштита непокретних културних добара

- Реконструкција и обнова непокретних културних добара: ветрењача у Оборњачи и родне куће Новака Радоњића у Молу.

Заштита и унапређење животне средине

- Формирање јединственог катастра загађивача на територији Општине;
- Успостављање мониторинга квалитета параметара стања животне средине;
- Санирање базена са отпадним водама из свињске фарме ПЈ "29.Новембар" и затвореног бившег канала за наводњавање;
- Санација и рекултивација напуштене санитарне и дивљих депонија комуналног отпада;
- Селектирање отпада на извору и увођење рециклаже отпада као процеса смањења количине отпада за депоновање;
- Обезбеђење одговарајућих мера заштите на постојећој општинској депонији и сточном гробљу који имају функцију привремених локација у складу са Пројектом;
- Укључивање Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада.

Поред листе до сад наведених приоритетних активности дајемо и кључне пројекте из појединих области, уз формулисање конкретних имплементацијских мера, подршки, инструмената и сл.

ЕКОНОМСКО-ПРИВРЕДНИ ПРОЈЕКТИ

Формирање генералне туристичке понуде општине Ада

Туристички ресурси:

- Рекреациони центар АДИЦА – са 3 базена, рестораном и лепо уређеном околином,
- ТИСИН ЦВЕТ у насељу Мол,
- Коњичке трке – касачки дерби,
- Извор лековите воде и пелоида,
- Буџак (речица поред Аде више km дугачка) – за спортски риболов,

- Ловни туризам,
- Река ТИСА,
- Џампинг поред реке Тиса (око 400 места),
- Салаши – сеоски туризам, ветрењача,
- Спортски терени у рекреационом центру (два фудбалска, рукометни, тениски терени) у насељима Ада и Мол.

Израда Стратегије за развој туризма у општини Ада је почетни корак.

Разрада пројекта за развој рекреационог центра ЈП АДИЦА.

АДИЦА проширењем понуде у смислу атрактивности и угоститељства треба да је генератор туризма општине Ада и пут ка стварању имиџа локалне заједнице у ширем окружењу.

Ревитализација индустрије општине Ада дефинисањем индустријске зоне и израда понуде општине Ада домаћим и страним инвеститорима – Greenfield инвестиције.

Првенствено је приоритет 25 ха земљишта у ингеренцији локалне самоуправе између насеља Ада и Мол.

Генералним планом општине Ада је то земљиште планирано за индустрију.

Предвиђене активности на том плану:

- УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН-ИЗРАДА
- СТУДИЈА ИЗВОДЉИВОСТИ-ИЗРАДА
- ИЗРАДА ПРОМОТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА
- МЕДИЈСКА КАМПАЊА
- ПРЕЗЕНТАЦИЈА ИНДУСТРИЈСКЕ ЗОНЕ И ПОНУДЕ ОПШТИНЕ АДА

Дефинисањем индустријске зоне се стварају предуслови за развој предузетништва у Општини, које истовремено доводи до смањивања стопе незапослености.

ОРИЕНТАЦИОНА ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 65.000,00 ЕУР

Пројекат који се надовезује је пројекат изградње потребне инфраструктуре.

Разрада пројекта за приближавање ађанске текстилне индустрије Европској унији

Садржај пројекта:

- 1.Анализа стања у текстилној индустрији Аде- закључци.
- 2.Семинар за предузетнике о:
 - Очекивањима ЕУ тржишта,
 - О маркетиншком наступу.:
- 3.Закључци о евентуалном смеру развоја ађанске текстилне индустрије у циљу јачања позиције на ЕУ тржишту.
- 4.КЛАСТЕРСКО УДРУЖИВАЊЕ ПЛЕТАЧА.

ОЖИВЉАВАЊЕ ПОСЛОВНОГ УДРУЖЕЊА ПРЕДУЗЕТНИКА ОПШТИНЕ

Због традиције предузетништва у општини поготово у металопрерађивачкој и текстилној индустрији намеће се потреба за формирањем једног јаког удружења. Формирање јаког удружења се реализује путем приближавања заједничких интереса.

Анализа могућности и услова за обезбеђивање посебних средстава и микро-кредитирање програма и пројеката самозапошљавања – ФОНД ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ ОПШТИНЕ АДА.

Развијање и реализација посебног Програма образовања и обуке за одрживи развој (курсеви за иновацију знања, курсеви предузетничког менаџмента, обука за маркетинг и савремене тржишне и пословне комуникације, обука за системе квалитета...)

ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЈЕКТИ

ДУГОРОЧНИ ПРОЈЕКТИ

МОСТ НА РЕЦИ ТИСИ

Одлука о изградњи моста између Аде и Мола је донета у Скупштини општине. Успостављен контакт са надлежним институцијама.

Заинтересоване општине за изградњу моста на Тиси на локацији између Аде и Мола су:

- Чока,
- Нови Бечеј,
- Кикинда,
- Ада

Мост на реци Тиси је потребан због побољшања географског положаја општине.

ОРИЈЕНТАЦИОНА ВРЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА: 3.000.000,00 ЕУР

"МОЛСКИ ВЕЛИКИ ПУТ"

"МОЛСКИ ВЕЛИКИ ПУТ" је најкраћи пут повезивања општине Ада са аутопутем Е-5 (коридор 10), растојање до аутопута је свега око 25 km.

Дирекција за путеве је Молски велики пут уврстила међу путеве од регионалног значаја.

Повезивање са аутопутем је потребно због побољшања географског положаја општине.

ИЗГРАДЊА ЗАОБИЛАЗНИЦЕ ОКО АДЕ И МОЛА

Прихваћено од стране дирекције за путеве.

ИЗРАДА КАНАЛИЗАЦИОНЕ МРЕЖЕ АДА-МОЛ

У општини Ада тренутно постоји око 13 km неповезане канализације изграђене по принципу гравитације. Недостатак градске канализационе мреже представља све већи и већи проблем из разлога подземних вода и прекомерног загађења околине.

С обзиром на постојеће подземне воде у општини и на разгранатост подземних инсталација и осталих каблова најповољнија варијанта канализационе мреже по предвиђањима је вакумска канализација.

Коначна одлука треба да се донесе по изради студије изводљивости.

ОРИЈЕНТАЦИОНА ВРЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА: 8.000.000,00 ЕУР

Пројекат се планира изводити у више фаза.

Пројектовање и развој подсистема раздвојеног сакупљања отпада са примарним раздвајањем материјала из отпада на месту настајања на "модел насељу" и приступ регионалној депонији.

- Развијање и реализација посебног Програма обуке, образовања и јачања јавне свести за решавање проблема отпада.

КРАТКОРОЧНИ ПРОЈЕКТИ

Гасификација насеља Мол-I етапа

Изводи се око 14 km дистрибутивне мреже са око потенцијалних 700 домаћинстава.

Пројектом су обухваћене главне и неколико споредних улица.

ОРИЈЕНТАЦИОНА ВРЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА: 200.000,00 ЕУР

- Гасификација институција: амбуланта, основне школе, забавишта, дом старих, скупштина општине.

Санирање пута Утрине-Оборњача

Очекује се извођење у току 2005. године.

ОРИЈЕНТАЦИОНА ВРЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА: 350.000,00 ЕУР

Израда пројектне документације и реализација реконструкције водовода, и прикључење остатка микроводоводних заједница на градски водовод.

Реализација санације постојећег градског сметлишта и његово затварање са рекултивацијом земљишта и одређивањем нове намене простора.

Реконструкција уличне расвете.

ЦИЉ ПРОЈЕКТА: Модернизација уличне расвете и смањење трошкова уличне расвете за око 30 % (годишња уштеда око 1.500.000 дин) РОК ИЗВРШЕЊА ПРОЈЕКТА: 30.09.2006. КАЛКУЛАЦИОНА ЦЕНА ПРОЈЕКТА ЈЕ 100.000 ЕУР.

ОСТАЛИ ПРОЈЕКТИ И ПЛАНОВИ

Отварање канцеларије АГРОБИЗНИС ЦЕНТРА.

У сарадњи са канцеларијом АГРОБИЗНИС ЦЕНТРА у Новом Кнежевцу уз помоћ ЕАР (Европске агенције за реконструкцију) је планирана реализација.

Локална самоуправа обезбеђује канцеларију и координатора.

Пројекат за смањење сиромаштва

Канцеларија за смањење сиромаштва.

Регионални центар за развој Баната

Прикључење и активно учествовање у раду регионалног центра преко одељења за развој и информатику општине Ада.

Наставак сарадње са:

- VIP Fund Vojvodina Investment and Promotion Fund
- SIEPA Serbia Investment & Export Promotion Agency
- Iscon consulting Investment Solutions in Serbia
- eMarket Consulting- почетак сарадње
- Министарство за дијаспору РС-могућности улагања у општине Србије које агенције раде на довлачењу страних инвеститора у Србију/Војводину.

2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА

У имплементацији плана учествују:

- Општина Ада
- Министарство животне средине и просторног планирања,
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- Покрајински секретаријат за пољопривреду,
- Фонд за развој Републике Србије,
- Фонд за развој АП Војводине,
- ЈП Пuteви Србије, Београд
- ЈП Железнице Србије, Београд
- Завод за заштиту природе Србије, Радна јединица у Новом Саду,
- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица,
- Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије ДОО Електровојводина Нови Сад
- ЈВП "Воде Војводине", Нови Сад
- ЈП "Војводинашуме" Нови Сад, ШГ "Сомбор", Сомбор
- Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Нови Сад.

Средства за финансирање активности на имплементацији просторног плана, обезбедиће се из Средстава Републике Србије, АП Војводине, општине Ада, посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју обухвата Плана.

3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

Важећи документи

Основни плански документ вишег реда, на коме је заснована израда Плана, је Просторни план Републике Србије, чије су одредбе у потпуности испоштоване у контексту просторних решења за ово подручје, основних начела и критеријума за заштиту природних добара и заштиту животне средине, основних смерница за коришћење и уређење шума и шумског земљишта и дефинисања коридора основних инфраструктурних система.

Поред тога су коришћени закони, правилници, стратегије и студија: Национална стратегија управљања отпадом, затим Водопривредна основа Републике Србије, Елаборат о стању сектора вода АП Војводине – коришћење водних снага, као и Стратегија развоја општине Ада 2005-2008-2012, (други нацрт) март 2006.

Важећа урбанистичка документација је такође испоштована у контексту реализације основног циља израде Плана, а то је оптимална организација и одрживи развој простора обраде.

Нови документи

Даља разрада Просторног плана општине вршиће се израдом урбанистичке документације, а у складу са Законом и датим смерницама Просторног плана.

Овај план ће се спроводити уграђивањем његових одредби у:

- планове и програме републичких дирекција (за развој, геолошка истраживања, пољопривреду, шумарство, екологију, путеве и др.),
- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.),
- израда ГП Ада-Мол (Измене и допуне).

4. ПРЕДЛОГ УГОВОРА О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА

На основу члана 31. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 47/03 и 34/06) и члана _____ Одлуке о доношењу просторног плана општине Ада ("Службени лист општине Ада", број _____), Општина Ада, Министарство животне средине и просторног планирања, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ЈП Пuteви Србије, ЈП Железнице Србије, Београд, Завод за заштиту природе Србије, Радна јединица у Новом Саду, Међуопштински завод за заштиту споменика културе, Суботица, Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије ДОО Електровојводина Нови Сад, ЈВП "Воде Војводине", Нови Сад, "ЈП "Војводинашуме" Нови Сад, ШГ "Сомбор", Сомбор, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Нови Сад, закључују:

УГОВОР О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ АДА

Члан 1.

Уговорне стране сагласно констатују:

- да је Скупштина општине Ада донела Одлуку о утврђивању Просторног плана општине Ада ("Службени лист општине Ада", број _____), (у даљем тексту Одлука), на основу члана 21. став 2. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 47/03 и 34/06, (у даљем тексту: Закон);
- да се на основу члана 31. став 3. Закона и члана _____ Одлуке, закључује Уговор о имплементацији просторног плана општине Ада (у даљем тексту: Уговор о имплементацији);
- да је предмет Уговора о имплементацији уређивање обавеза уговорних страна у реализацији планских решења за прву фазу спровођења Просторног плана општине Ада (у даљем тексту: Просторни план) за период до 2012. године.

Члан 2.

Уговорне стране преузимају обавезе из Просторног плана које су утврђене за прву фазу реализације Просторног плана за период до 2012. године.

Члан 3.

Остваривање основног Уговора о имплементацији (финансијска средства, обим и динамика реализације) обезбедиће се анексима Уговора или посебним уговорима о примени за утврђивање приоритета Просторног плана између општине, јавних предузећа и других учесника у имплементацији Просторног плана.

Члан 4.

Уговорне стране су сагласне да се о извршењу овог уговора стара Председник општине Ада.

Члан 5.

Уговорне стране су сагласне да сем у случају да дође до различитих ставова у вези са имплементацијом Просторног плана, Председник општине Ада упути о томе информације и предложи доношење одговарајућег закључка, у складу са Законом.

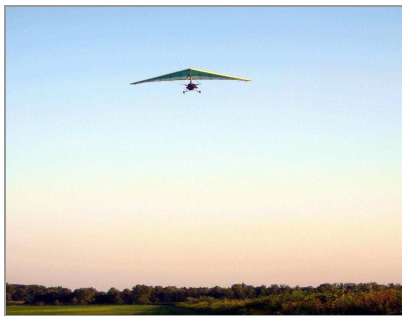
Предлог у смислу става 1. овог члана, може да поднесе свака од уговорних страна.

Члан 6.

Овај Уговор ступа на снагу даном потписивања свих уговорних страна.

Члан 7.

Овај Уговор је сачињен у _____ примерака, од којих се по 2 (два) примерка налазе код сваке уговорне стране.

VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Општинска управа Ада ће пратити примену Просторног плана, посебно прве етапе имплементације Плана о коме ће сачинити Извештај. Саставни део тог Извештаја је оцена спровођења тог плана, са евентуалним делом измене и допуне тог плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина општине Ада ће утврђивати потребу да се приступи измени и допуни Просторног плана.

Просторни план општине Ада се потписује, оверава и архивира у складу са Законом о планирању и изградњи.

Просторни план општине Ада је израђен у 6 (шест) примерка у аналогном и 6 (шест) примерака у дигиталном облику.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана општине Ада у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у архиви Скупштине општине.

Три примерка донетог, потписаног и овереног Просторног плана општине Ада у аналогном облику и три примерка у дигиталном облику чувају се у општинском органу управе надлежном за спровођење плана.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана општине Ада у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у ЈП "Заводу за урбанизам Војводине" Нови Сад, Железничка 6/III.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана општине Ада у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у Министарству надлежном за послове урбанизма.

Урбанистички планови, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу овог Просторног плана, примењују се у деловима који нису у супротности са овим Просторним планом.

Урбанистички планови, планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са овим Просторним планом у року од две године од дана његовог ступања на снагу.

Доношењем овог Просторног плана престаје да важи Просторни план општине Ада из 1986. године.

Просторни план општине Ада ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу општине Ада".

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
општина Ада
Скупштина општине Ада